

ARGIA

TXARO ARTEAGA

«Tratu txarrak
salatzea errazena
da; irtenbidea
aurkitu behar da»

DOSSIERRA

Udaberria heldu
zaio landareen
negozioari

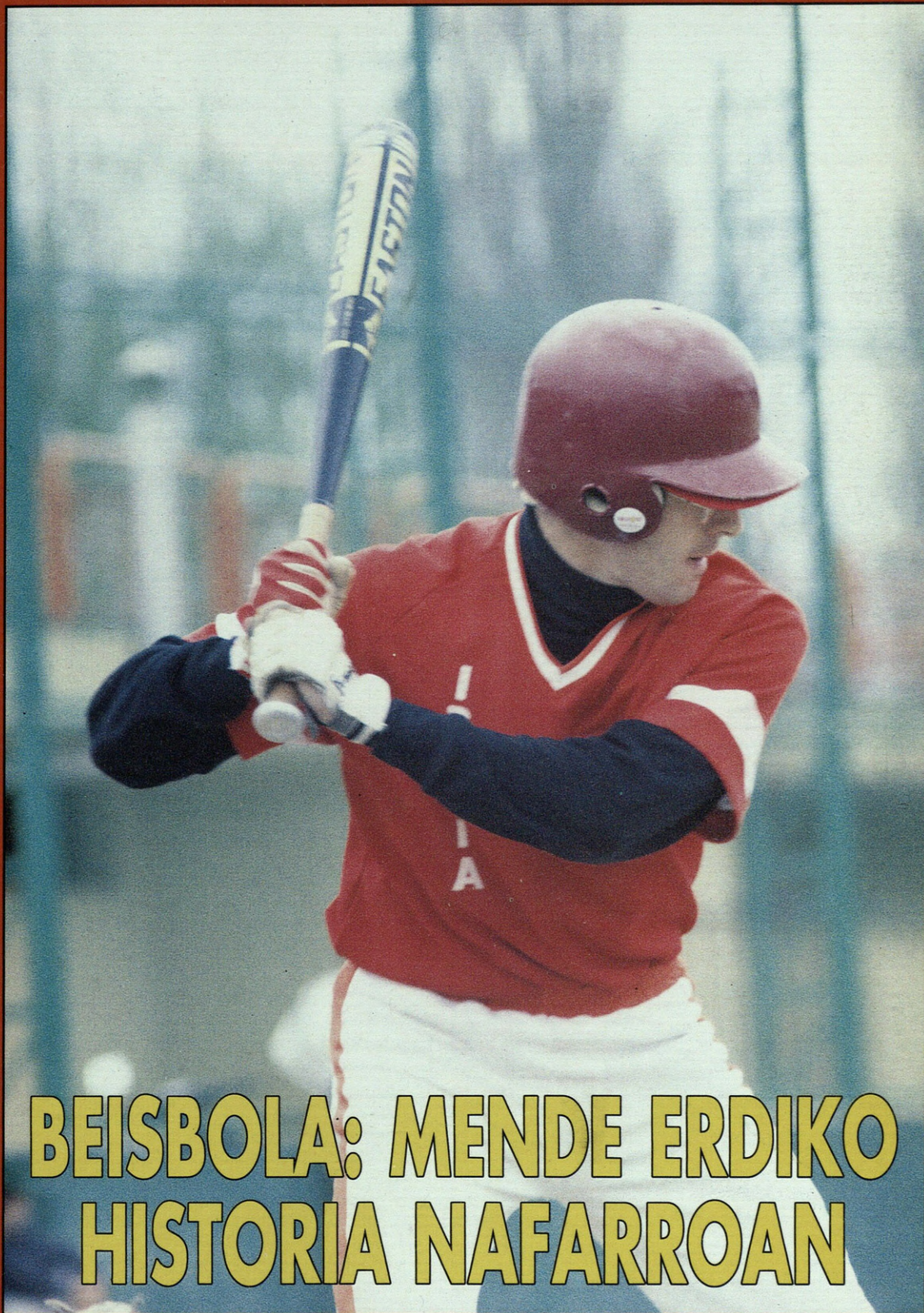
PASTORALA

Bazko Zaharrean
hasiko da Irurin,
eta udan bukatu
Santa-Grazin

TELEFONO

EROTIKOAK

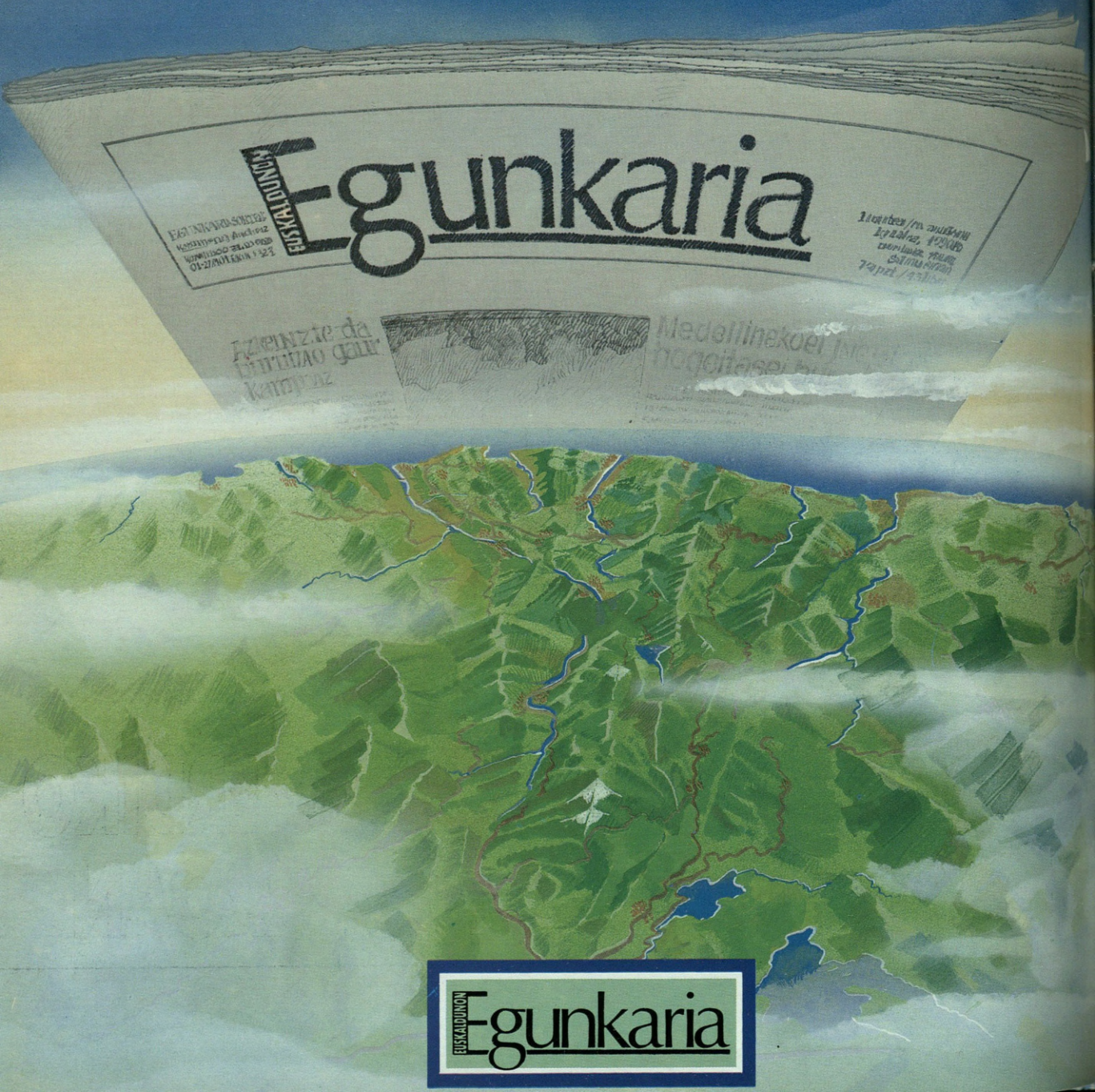
Sexua eta
fantasiak
ahotsaren bitartez

BEISBOLA: MENDE ERDIKO HISTORIA NAFARROAN

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

Bidea galduta dugunean

ASPALDI honetan ez dut batere garbi ikusten zer nahi duten euskal alderdi politikoei. Orain artean, bakoitzak bere interesak defendatzen zituen, oso garbi agertzen zuten beren jarrera eta ez zuten lotsarik norberaren jarrera agerian erakusteko.

Orain, behintzat, oso nahastuta dago dena: bazirudien EA eta EUE alderdiak HB koalizioz hurbiltzen ari zirela, EAJk ere HBekin harremanetan hasi nahi zuela...

Baina egun gutxiko alde gora behera, egoera traketu eta ifarra galduta egiten du. EAJk kristorenak botatzaren ditu HBren aurka Biddarten gertatutakoaren ondoren eta EA eta EUE —autobidea medio— HBrendandik urrundu egiten dira.

Neure ustez, bada garaia euskal bloke abertzale bakkara osatzeko eta, bide batez —gure politikariengan galdutako konfidantza berreskura dezagun—, pertsonalismo hutsak ere ahazteko garaia.

Eskuin nahiz ezker alde-

ko nazionalistek bat egin behar lukete Euskal Herriaren subiranotasuna aldarrikatzeko eta alderdi politikoetatik urrun agertu nahi duten erakundeei —Euskaria eta Bai Independentziari— laguntza emateko.

Miren Martinez
(Donostia)

Poesiari buruzko hitzaldiak direla eta

Ez naiz poeta ezta izan nahi ere, nahikoak dira dau-denak eta, neure ustez, oso zaila zaio edozein zaleturi gauza berririk idaztea edo originala izatea. Egia esan, poeta denak poeziaren egiten du bizitza eta, ez ordea, noizbehinka poesiaren bat idatzi poeta izateko.

Antzeko zerbait gertatzen ari da, poesia ihardunaldi, errezitaldi, eta kritika ihardunaldiak antolatzen dituztenekin.

Neure ustez, bada garaia gure asperkeria agertzekoa. Esate baterako, poesia, be-launaldiak, eragin berriak, sinbologia eta abarrekoak jorratu beharrean, burutu

berria da «Euskal poesiari buruzko hitzaldia. Ni ez nago horrelakoak antolatzearen aurka, baina orain hamabost urte (edo gehiago) ere gai bera —horren zehatza eta sakona— lantzen zuten gure aurrekoak. Igaro ote daiteke inoiz, horrela antolatu den ekitaldi hau topiko tipikoenetatik?

Haize berria behar dute gure idazleek, are gehiago gure kritikoei eta, batez ere, gai hauek modan egoteagatik bere burua zuritu besterik egiten ez duten antolatzaileek.

Jon Etzano
(Ondarroa)

Milesker, Odon!

Amara Berri auzokoa naiz orain hogeit bat urte. Inoiz ez dut ikusi gure txoko honetan gaur egun bizi dugun egoera tamalgarria. Gure Odonek, burutzen ari diren obren inaugurazioan eta, bide batez, fotoan agertzeko aukeran bakarrik pentsatzen duen bitartean, ez dira arau minimoak ezarri guk modu arrunt batean kale bizitza egin dezagun.

Ez noa ni obra hauen aurka. Igandero joaten naiz

Atotxara eta bai Anoetara joango ere. Baina baldintza batzu ezarri behar dira lan horiek eguneroko biziitza eraginik izan ez dezaten: egun, kotxea ordu pare batez obretatik hirurehun metrotara aparkatuz gero, izugarritzko lohiaz zikintzen da. Zaratak ere jasanezinak dira eta trafikoaren arazoak guztiz kezkarriak dira. Beraz, zeren zain dago gure alkate ausartak arazo hauei aurre egiteko?

Joxe Antonio Arzallus
(Donostia)

OHARRA: Sail hau, aldizkarian azaldutako edozein gairi buruz edota interesgarri litekeen beste edozeini buruz, ARGIAko irakurleak adierazi nahi duena idatziz jasotzeko txoko irekia da. Gutunak ez du inoiz mila karakter (folio erdi, espazio bikoitzean) baino gehiago izango; bertan, igorlearen izen-abizenak eta kaleratu nahi duen sinadura agertuko dira, gehienez lau hitzetako titularrarekin batera. Gutun hauek ARGIA, 1 eta 2 pabiloiak, Industrialdea, 20160 Lasarte-Oria helbidera bidali behar dira.

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

(astekaria eta urtekaria jaso nahi ditut etxean)

IZEN-DEITURAK

TEL

HELBIDEA

HERRIALDEA K.P

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

KONTUAREN ZENBAKIA

HARPIDETZA SARIAK (BEZ barne)

HEGO EUSKAL HERRIA
9.750 pezeta

IPAR EUSKAL HERRIA
640 libera

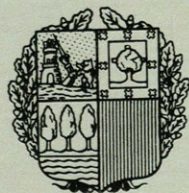
ESTATU ESPAINIARRA
9.750 pezeta

BESTE ATZERRIAK
12.800 pezeta

AIREZ
20.200 pezeta

N O N - Z E R

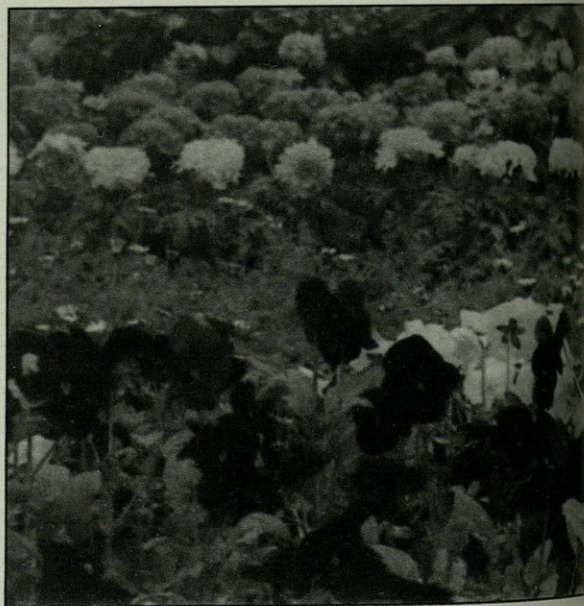
6. Politika kronika. IÑAKI ZUBIONDO.
8. Aberri Eguna 92: mugak ezin eten. IXABEL ETXEBERRIA, UNAI URBIETA.
14. Politika ttantaka.
16. Nazioarteko kronika. LUKAS MARTINEZ.
18. Fujikolpea, estatu kolpe andanaren azken eztanda. XABIER LETONA.
22. Nazioartea ttantaka.
24. Intxurre, harresiz gordetako bizilekua. ALBERTO IRAZU.
28. Sexua, gezurrak eta hari telefonikoak. MYRIAM GARTZIA.
32. Beisbolaren zartada nafarra. IÑIGO HERCE.
36. Denboraren menpe. AMAGOIA IBAN.
39. Dossierra: lorategien gorakada. AMAGOIA IBAN.
48. Txaro Arteaga: «Tratu txarrak salatzea errazena da, itenbidea aurkitu behar da». MYRIAM GARTZIA.
54. Kultura kronika. JOSU LANDA.
56. Aurtengo Nafarroako bertsolari txapelduna Manolo Arozena: «Gehiago poztu nau gazte batzuk finalean ikusteak». JOXI GOIKOETXEA.
58. Aurtun bi pastoral eredu: «De Treville», «Santa Kruz». RITXI LIZARTZA.
62. Eusenor argitaletxea, euskara eta kulturaren apostu berria. PATXI SARRIEGI.
64. Kaleratzear Eibarko laukotearen estreineko diskoa E.H. Sukarra, soinu garratza lantzen. JOXI GOIKOETXEA.
66. Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.
68. Kultura ttantaka.
70. Astegiroa.
79. TXT.
82. EKB: ardo berria zahagi zaharretan sartzea komeni ote? JULEN AREXOLA-LEIBA.

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

POLITIKA: Bazko Eguna urtero Aberri Eguna bilakatzen da abertzaleentzat. Ohizko alderdien deiaz gain, aurtengoan Bai Independentziari plataformak luzatu du Aberri Egun bateraturako gonbitea. Hendaian eta Hondarribian, Bidasoaren bi bazterretan jarri eta elkarri agur eginez, Euskal Herria bitan zatitzen duen mugak hautsi nahi da./8

DOSSIERRA: Lorezantza baseritarren lana izan da betidanik Euskal Herrian. Baina gauzak aldatzen ari dira. Landare mintegiak eta 'garden'ak gehituz doaz, eta loreen ekoizpena negozio mamitsua bilakatu da. Udaletxeek ere lorategietan inbertitutako dirua gehitu egin dute. Zer landare erosten ditugun euskaldunok, eta nola zaindu, koloretako gehigarrian dugu./39

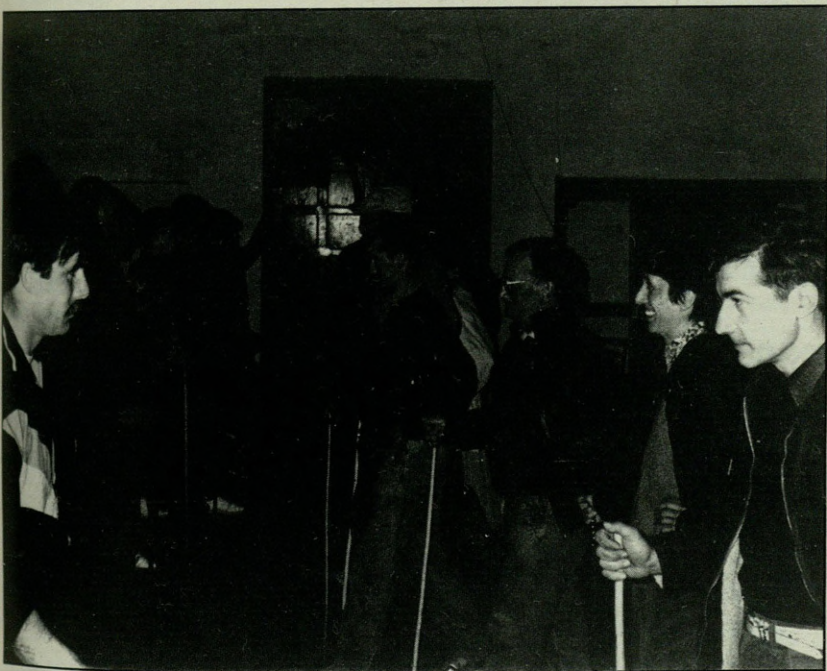

BEISBOLA: Kirol ezezaguna dugu beisbola euskaldunon artean. Hala ere, EEBBetatik etorritako kirol honek jarraipena izan du Nafarroan azken 50 urteetan. Honek maila altua eman die euskal beisbol taldeei, eta Estatu mailan txapelketa asko irabazi dituzte. Nafarrak Bartzelonako Joko Olinpikoetan ere izango dira./**32**

TXARO ARTEAGA:

Emakundeko arduraduna dugu Txaro Arteaga. 24 urtez lana egin du Donostiako Herri Irratian eta, oraingoz, Eusko Jaurlaritzarekin duen konpromezua legealdi honetarako dela. Hemendik hiru urtetara Gasteizen egongo den ala ez, «beste kontu bat» dela esan digu donostiar honek Emakundeko egoitzan./**34**

PASTORALAK: Apirilaren 26an eta maiatzaren 9an, Irurin, «De Treville» pastoralak antzeztuko dute. Iruriko Etxahunek 1966an idatzia, omenaldi gisa eskainiko zaizkio bi emanaldiak. Uztailaren 26 eta abuztuaren 9rako, berriz, Santa-Grazi herrian «Santa Kruz» pastoralak prestatu dute, Junes Casenave-Harigilek orain bost bat urte izkiriaturako liburuan oinarritzat hartuta./**58**

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Josu Landa, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda, Aitziber Yarza.

Bilbon: Joseba Azpeitia, Jose Mari Egaña, Myriam Garcia, Xabier Letona, Ermiñe Madariaga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Jon Olaizola, Xabier Zabaleta.

Iruñean: Iñaki Camino.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Gasteizen: Ismael Diaz de Mendivil, Jon Maia, Leire Lopez de Aberasturi, Igone Olarte, Estixu Ugarte.

Kolaboratzaileak: Mikel Antza, Xabier Alegria, Edorta Arana, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Gorka Arrese, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Jean Louis Davant, Enbido, Elhuyar, Xarlo Etxezarreta, Xabier Euzkitze, Luis Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Jimu Iturralde, Juan Jose Lapitz, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Bego Montorio, Imanol Murua, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Bota Puntuba, R. M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardegui, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Infografia: Beñat Azurmendi, Iñaki Martiarena.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Ramuntxo Sagarzazu.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: 80-1963.

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria. 114 Postakutxa Bilbo

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63.

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomekanika: ANTZA.

Bidezidorrik ere ez zaio utzi nahi negoziaketari

SALTO del Negro espetxeko gose grebak emaitza onak eman ditu, non-bait. 41 egun luzez baraua mantentzea, paradoxa bada ere, suntsitzearen kontrako erremedio bakar gisa azaltzen zaigu begien bistan. Kanariar irletako urak baretu bezain pronto ekin zioten Ceutako bost euskal preso politikoek gose grebari. Horren neurri gogorretara, legeak errespetatzen jo dute Joxean Agirrek, Jokin Aldanondok, Emiliano Bianañak, Carlos Gilek eta Estanis Etxaburuk. Baina espetxeko zuzendaritzak bestelako susmoak ditu. Akaso ETaren sugeari buruz argitaratu den guztia sinestea komeni zaiolako. Epaileak ere, le-

92ari boikota egiteko modu arrunta besterik ez ote den. Horregatik, zalantzak argitzeako, ondo bijilatuta dituzte gau eta egun. Ohitura gisa, gauetan eta edozein ordutan, atearak jotzen dizkiete, bizirik ala hilik ote dauden jakiteko.

CEUTAKOAK, Senideak elkartek esan bezala, oihartzun handirik ez du izan komunikabideetan. Baina presoak, orohar, ezin kexa daitezke: politikari guztien ahotan dira. Orain ez dute asmoa ezertarako ezkutatzeko, ez batzuk ez besteek. Politikariek, mesede egin nahi diete erreintertzio-

omen dituzte. Eta Gaztelako lehortea nahiago dutenek, Txikiardi ezagutzeko aukera ezin hobea izango dute, oraingoan.

EDUKAZIO handiko pertsonak omen dira frantsesak. Halaxe frogatu du Joel Cathalak, Pariseko Charles De Gaulle-Roissy aireportuko polizia buruak. *Bonjour* edukatua luzatu zion Juan Lorenzo Lasa Mitxelena. «Txikiardi-ri, bere aireportura heldua zela ikusi zuenean, eta beste horrenbeste ihardetsi zion Txikiardik. Aspalditik ezagutzen bait zuten elkar. 'Ofizioa'k edukazioari ezertan galarazten ez dion seinale. Politikari gehienak ere uste horretan dira. Gobernu frantziarrak hartutako erabakia, estradizioarena alegia, egin beharrekoa ezezik, kortesia ere iruditu zaie. Baina, Euskal Herriak duen arazoa negoziazioaren bidetik bakarrik konpon daitekeela sinesten dutenek, edukazio mota honi, traizioa deitzen diote.

Madrileko Entzutegi Nazionalen zortzi sumario zabalik dituen militante hau, Txikiardi, Gobernu espainiarrekiko elkar hizketarako interlokutore gisa aukeratua zuen ETak.

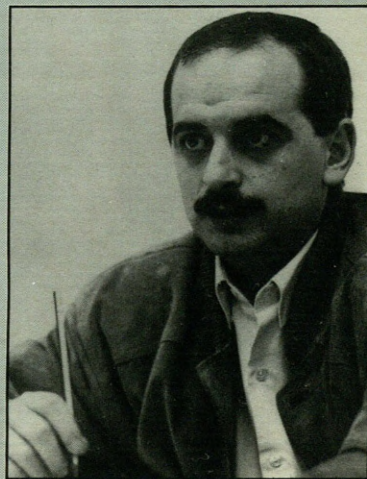
— Euskal Herriak duen arazoa negoziazioaren bidetik bakarrik konpon daitekeela sinesten dutenek, frantsesen edukazio honi traizioa deitzen diote ●

rrook idazterakoan, kopeta beltzatu berria dio Estanis Etxaburu bozeramaleari, astein bi karta baino gehiago idazteko eskakizuna heldu zaionean. Gehiegutxo eskatzea ez ote den, galdetzen dio bere buruari. Zuzendariek ez dakite justu, jokaera honekin, zapaldutako eskubideak errespetatzea eskatzen ote duten, edota zorioneko

rako bidea aukeratu nahi dutenei. Asmo horretan, euskal preso politiko 'handiren bat' liberatzeko prest daude, haien borondate ona iragarritz. Eta, horrexegatik, Estatu espainiarreko espetxeetan aspertzen direnei turismoa egiteko aukera polita eskaintzen zaie. Herrimina dutenak, ehun bat, Euskal Herrira ekarriko

Nork aipatu Goiri?

O **RDU** t'erditik gora eduki zuen isilik Pedro J. Ramirezek Bilboko Filarmonikaren aretoa betetzen zuen jendetza. «1982-1992. La erosión de las libertades» izenburuean Espainian UCDko denboretatik libertateek jasan duten hondamendiaren azterketa katastrofista egin zigan politikan indar faktiko bihurtzeko bidean ari den kazetari trebeak. Ondoren afari-kolokioa etorriko zen, eta Gonzalezen gobernuaren ustelkeriak Euskal Herrian bizi ditugunekin alderatzeko abagadune izan zitekeena gai trazezentalez ezer esan gabe kontu kontari iharduteko aitzakia bihurtu zen. ETA, HB-EAJ solasaldiak... Makina txanponjaleen gorabehera gogoangarri hartan nahastutako politikari bat Ogasun diputatu egin dutela ez aipatzeko ere balio bait du ETA hitzak.

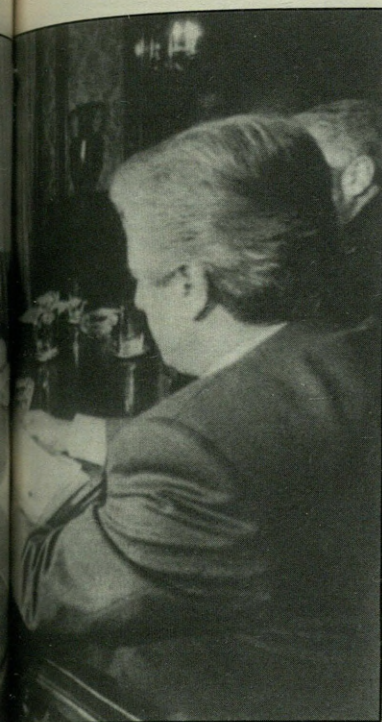

P E L L O Z U B I R I A

«Egunkaria»ko zuzendaria

FELIPISMOAREN gaitz guztiak astintzen dituen latigoak berak nahiago izan zuen «Hotel Indauchu»-n hitz potoloz mintzo ziren politikoei buruarekin «bai-bai» egitea. Ez zen berea errua, hala ere. EAJk egitura autonomikoa bere esku hartu zuenetik, eta areago PSOErekin EAEko aginte guztien jabegoa segurtatu zuenetik, bere zilindroak lehertuerazi dituen bideak, eten dituen giharreak eta zanpatu dituen ohore puskak mahaira ateratzeko denborarik ez genuen izan hango afaltiarrek. Euskal kultura osoa asaldatuta dabilela. Euskarazko egunkari bakarra —eta historiako lehenbizikoa— publizitate instituzionala banatzeko duten ahalmenaz baliatuz ito nahi dutela. Osakidetzako azterketak, jokoaren munduko trikimailuak, Urubitarte... Guk txanda hartzerako gure politikariak ETArekin ur handietan murgilduak ziren. Hemengo lasaitasuna nahi luke Felipe Gonzalezek.

AFARITAN, dena den, gauza interesgarriak entzuteko paradarik ukan genuen. Beti da argigarria Mayor Orejarena bezalako mintzaldi bat, lau urteotan HBren kontrako isolamenduak holako fruituak eman ditue-nean eta Bidarteko sarekadaren ondoren ETAk bere buruzagitza galduta berriro bururik jasoko duen ez dakigunean, politika horretan atzera egitea zentzugabekoa dela argudiatuz. Argigarria izan zen, era berean, HBrekiko elkarriketez Egibarrek eta Jon Azuak ikuspegi ezberdinak zituztela ikustea: «Horretan ez dugu aurrera egin behar ETArekin bukaeraren azken eszenarioa garbi eduki artean» zioen Azuak. Inaki Esnaolak berriz —bere buruaren ordezkaritza soilaz ari zela azpimarratu ondoren— hemengo egoera konpontzekotan solasgai bakarra ETArekin biolentziak ez zuela izan behar adierazi zuen, eta azkenean ETArekin hitzegin beharko zela. Bere diskurtsoa ez zen izan nobedadea, nobedadea Esnaolak afaritarako konbitea onartu izanean zetzan.

Juan Cruz Alli Nafarroako Gobernuko lehendakariak bilera batera deitu ditu «bloke demokratiko»ko alderdiak. «Bakearen eta tolerantziaren aldekoaldekoko hitzarmena» deiturikoak, nafarrei jarri ei zaien fama nabarmendu zien UPNkoei eta PSOEkoiei. Egoskorren egoskorrez bakarrik geratu bait ziren. Zorte hobea izango duela koan.

Josu Ternera eta Mamarrurekin batera.

Argi dago ETArekin historia ez dela bukatu hemen. Nahiz eta batzuk, azken agiria dela eta, Txelisek berak espetxetik egin ote duen eztabaidan aritu. Nahiz eta Urrusolo eta Gadafi, atxiloteten poderioz gero eta setiatuagoak izan. Honenbestez, inork guxxi jarriko du zalantzan Gobernu espainiarrak berriro ere ETArekin kontaktuak izango dituenik. Suedian ez bada, Alcalá-Mecon.

Inaki Zubiondo

Aberri Eguna 92: mugak ezin eten

Apirilaren 19an ospatuko den Aberri Egunerako, Bai Independentziari plataformak Hendaia eta Hondarribira deitu ditu abertzaleak, Eak Iruñera, EUEk Zarautza eta EAJk Donostiara eta Bilbora. HB, IEGA, EB, EMA eta Patxa-Oldartzen, Bai Independentziari jarraiki, Bidasoaren bi bazterretan bilduko dira. Gainontzekoek ez dute ekitaldi berezirik antolatu Aberri Egun honetarako.

SASOI honetan joan den urtean, Aberri Eguna Alderdi Eguna bilakatua zela aipatu zuen Jean Louis Davant ARGIAko kolaboratzaileak. Adore, elkartasun eta batasun gehixeago beharko zirela European Euskal Herri moduan agertu nahi baldin

bagenuen Madriletik eta Parisetik pasatu gabe. Iaz ez zen batasunaren izenean Aberri Egunik egin. Ipar Euskal Herrian batasunetik abiatu eta hiru Aberri Egun egin ziren bezalatsu, Hego Euskal Herrian lau ospatu ziren. Mikel Urkola Euska-

riako partaideak, aurtengoan, batasunik ez bada ere, urrats berria emana dela aipatu du.

Bai Independentziari plataformaren eskutik heldu da alderdietatik kanpoko deialdia. Ipar Euskal Herriko abertzaleak Hendaian

bilduko ditu Bai Independentziari-k, eta Hego Euskal Herrikoak Hondarribian. Manifestaldi bana egingo dute eguerdian, eta Bidasoaren bi aldeetara punturik hurbilenean jarrita, elkarrizketa egingo diote, irrintziak eta txalaparta medio. Bestalde, zazpi traineruk zeharkatuko dute Bidasoa, Ipar Euskal Herriko hiruk eta Hegoaldeko lauk, eta ikurriñak trukatu dituzte. «Euskaldunok, Iparaldeko zein Hegoaldekoak, —diote antolatzaileek— mugarik ez dela adierazteko, txalaparta eta irrintzien bitartez

elkarrekin bitz egingo du-
gu.

Hendaian EMA, EB, Pa-
txa-Oldartzen eta IEGA el-
kartuko dira egunpasan.
Eguerdiko manifestaldiaren
ondoren, ordubiak aldera,
elkarrekin bazkaltzeko as-
moa dute. Bidenabar, diru
piaska bat bildu nahi dute
azken hauteskundeetako
zorria kitatu ahal izateko.

Muga ezabatu nahian

Bazkalostean ekitaldi politi-
koari ekingo zaio. Bertan,
talde guztiak mintzatuko
dira, Bai Independentziari
plataformaren agiria bana-
tzen duten bitartean. *Insti-
tuzio bat Iparraldearen-
tzat. Euskal Herriaren as-
katasunaren bidean* au-
keratu dute lematzat. Bel-
tzez taldearen eskutik hel-
duko da animazioa, eta
gaueko 9ak arte luzatuko da
festa.

Hondarribira deitu dute-
nek, manifestaldi moduko
baten bidez, aireportutik
hasi eta kamingaineraino
jendez betetzea dute hel-
buru.

Bai Independentziari
mugimenduaren izenean
Iker Gallastegi (Eli Gallas-
tegiren semea) mintzatuko
da, eta ordubi t'erdia alde-

**EAK Iruñeko
Gazteluan plazan
bilduko ditu bere
militanteak** ●

ra bazkaria izango da, dan-
tzari, musikari eta abarre-
kin. Arratsaldeko lau
t'erdietan jaialdia eskainiko
dute Anje Duhaldek eta Ka-
xianok.

EAJk, iaz bezala, Donostian eta Bilbon ospatuko du Aberri Eguna. Bietan Xabier Arzalluz eta Jose Antonio Ardanza mintzatuko dira.

Lehenengo Aberri Eguna

ABERRI Eguna, 1932ko martxoaren
27an antolatu zen lehenengo aldiz. Luis
eta Sabino Arana Goiri anaien eskutik
heldutako nazionalismoaren bizkunda-
ren 50 urteurrena ospatu nahi zen. Lehe-
nengo Aberri Egun honek, euskal histo-
riari zentzu erlijiosoa —ideia sabinia-
rren arabera— eta Euskadi nazio gisa

biztu eta indartzeko ideia lotu zituen. Bil-
boko kaleetan bildu ziren garai hartako
abertzaleak. Prentsa nazionalistaren ara-
bera, jendez gainezka zegoen egun har-
tan Bizkaiko hiriburua. Argazkian,
1932ko Aberri Egun haren lehendakari-
tza; Luis Arana Goiri (EBBn onartu berria)
eta Eli Gallastegi erdian.

1978ko Aberri Eguna (martxoak 26) «Konstituzioan Autodeterminazioa»

URTE honetako Aberri Eguna, Espainiako Gerra Zibilaren ostean ospatutako lehenengo Aberri Egun baimendu eta bateratua da. APK eta UCDk eziz, gainerako alderdi guztiek egun honetan parte hartzeko deialdia zabaldu zuten. Hego Euskal Herriko lau hiriburuetara eta Ipar Euskal Herriko Larrun mendira dei egiten zuten. Hiriburu guztietako manifestazioetan, Euskal Kontseilu Nagusiko partaideak zihoazten buru.

Ospakizunarekiko adostasuna agertu zuten alderdi guztiak honako hauek izan ziren: EAE-ANV, EAJ, EIA, ESB, ESEI, EMK, EKA, ACV, HASI, LAIA, LKI, ORT, OIC, PCE, PSE-PSOE eta PTE.

Bilbon sekulako jendetza bildu zen. Iturri desberdinen arabera, 100.000tik 200.000 pertsona bitartean. Hauetatik jarraitzaile gehienak bildu zituzten taldeak EAJ eta ezker abertzalea izan ziren. Gai-nontzeko alderdien presentzia, aurreko biek alderatuta, nahikoa urria izan zen. Manifestaldian, «Konstituzioan autode-

terminazioa» aldarrikatzen zuen pankarta zabaldu zuten. Eta pankarta zeramaten artean, Ramón Rubial Euskal Kontseilu Nagusiko lehendakaria ageri zen.

Iruñean 35.000tik 60.000ra bitarteko jendetza bildu zen «Gora Euskadi Askatuta» lemapean. Donostiari dagokionez, iturriek partaidetzari buruz gora-behera handiak plazaratu zituzten; 35.000tik hasi eta 150.000ra bitartean. Azkenik, Gasteizen 20.000 pertsona inguru eta Larrun mendian milaren bat bildu ziren.

Hego Euskal Herriko lau herrialdeetan gehien errepikatu zen eslogana «Nafarroa Euskadi da» izan zen. Hala ere, eta Aberri Eguna bateratua izan bazen ere, manifestazioetan lehen enfrontamendua handia izan zen eta alderdi desberdinen urruntasuna eragin zuen.

Partaidetza bitxi gisa, Frank Church, Estatu Batuetako Atzerri Arazoetarako lehendakari ordea eta Paul Laxalt, euskaldunen seme eta Nevadako gobernariaren presentzia da aipagarriena.

Herri Batasunak, Bai Independentziari plataformari jarraiki, Hondarribian bilduko ditu bere jarraitzaileak. Prentsaurrekian adierazi bezala, «ezin liteke espainolismoarekin paketa egin eta aldi berean abertzalea izan. Eta ezin dugu independentziari buruz hitz egin, baldin eta lebe-

AUTONOMIA. Estatuaren osatzen dituzten nazio edo lurralde desberdinetan autonomia maila asko eta oso desberdinak gerta daitezke. Administrazioaren deszentralizazio huts batetik hasi eta Federakunde bateko estatu izatearen egoeraraino.

Nork bere buruari legeak eskaintzeko daukan gaitasun eta ahalmenaren esan ohi zaio autonomia. Legeak egiteko gaitasun horrek muga desberdinak ditu, eta horren arabera, autonomiaren ezaugarriak desberdinak izango dira.

Autonomia duten nazio edo lurraldeak ez dira subiranoak. Autonomiak esan nahi du Estatu baten barruan dagoela. Hau da, legeak egiteko gai da autonomiadun nazio edo lurraldea, baina aitzitik, ez du ahalmenik maila goreneko legerik. —konstituzioa bezalako legerik egiteko.

Estatuaren Konstituzioan daude ezarritako autonomiaren neurriak, erakunde autonomoaren legegida, legedi nagusiaren emaitza bait da. Autonomia ez da subirotasuna eta autonomiaren printzipioa eta Estatuaren batasunarena ez daude elkarren kontra jarrita.

Autonomiarena garatu arazoa da, zer autonomia

nagotik Foru Amejoramen-
dua, Gernikako Estatutua
edota Espainiako konstitu-
zioa baztertzen ez badira».
Jon Idigorasak nabarmendu
zuenez, «protagonismoa ez
dagokio alderdiei edo ins-
tituzioei, subiranotasuna
herriar guztien ondasuna
bait da, eta borregatik, be-
rritarrei dagokie aldarri-

Azken urte
hauetan ez
da
batasunaren
izenean
Aberri
Egunik
lortu.

OINARRIZKO HIZTEGIA

maila dagoen, alegia, Euskal
Herrian Autonomi Estatutua
kritikatu izan denean bertatik
sortzen den botere politikoa
aski ez delakoan egin izan
da, beste zenbait arrazoren
arte.

AUTOGOBERNUA. Estatu-
tuak ezarritako muga ha-
rruan gobernatzeko eta ad-
ministratzeko ahalmena da
autogobernua. Autonomia-
ren iharduera litzateke. Baina
hain da erabilia, gutxitan
zehazten bait da erabat bere
esannahia. Hori dela eta, as-
kotan erabili izan da nazio
gutxiengoz iharduterakoan
subirotasuna bailitzan. Esta-
tuaren konstituzioak subi-
rotasun bakar bat baino ez bait
du ezagutzen.

Funtsean, botere zentralak
autogobernuden erakun-
deengan eskua ez sartzeko
araua eta erakunde horien
kontrol judizial zentralareki-
ko menpekotasunean oina-
ritzen da autogobernua.
Erraz ulertzeko moduan,
Gasteiz edota Iruñeako Le-
gebiltzarrek egindako lege
bat Epaitegi Konstituzionalak
edota Epaitegi Gorenak bota
dezake atzera.

Autogobernu maila Esta-
tuaren konstituzioak nazio
edo lurralde bati eskaintzen
dion funtzio multzoaren
araberakoa da. Nazio edo lu-
rralde hor-
ren autonomia mailaren ara-
berakoa.

Esandakoaren arabera, ar-
gi geratu da Estatuak eskain-
tzen duela autogobernatzeko
ahalmena. Estatuak ez dauka
nazio subiranotasunik eza-
gutu beharrik lurralde edo
nazio horretan. Autonomia
maila bat eskainiko dio, eta
maila horren arabera aut-
ogobernua izango du ente
autonomo horrek. Estatuak
berak subiranotasun bakar
bat baino gehiago ez du eza-
gutuko bere estatuan.

AUTODETERMINAZIOA.
Herri batek, inolako kanpo
eraginik gabe, bere estatus
politikoa eta beste giza tal-
deekiko nahi duen etorki-
zuna aukeratzeko ahalmena
da autodeterminazio eskubi-
dea. Herri baten askatasu-
naren adierazpen gorena
denez, herriaren boronda-
teak soilik bere botere nahiz
konfigurapen politikoa nola
eta non pausatu aukeratzeko
eskubidea da. Ondorioz,
honen ukapena eskubide
demokratikoen murrizketa
litzateke.

Hasiera batean, hau da,
XIX mendearen erdikaldean
‘nazionalitate printzipio’
kontzeptu gisa ezagutzen
zen. Egun bi kontzeptuok era
desberdinean ulertzen dira:
lehenak, herri bakoitzak es-
tatu propio eta indepen-
dientea edukitzeko eskubi-
dea eta beharra bultzatzen
zuen, eta bigarrenak, auto-
determinazio eskubideak

alegia, ez du herri batek es-
tatu independentea derri-
gorrez izan behar duenik
behartzen. Herri bera izango
bait da ondorengo etorkizu-
naren hautatzaile: bere xedea
ez da banantzea, eskubide
honen gauzatzea beste he-
rriekiko askatasun eta ber-
dintasun maila bera bermat-
zea litzateke. Honek, herri
bezala esistentzia ziurtatuko
ziokkeen, eta era berean, na-
zioarteko komunitatearekin
berdintasun baldintzetan
harremanetan ere ipintzea li-
tzateke.

Beraz, herri baten erabaki-
tzeko ahalmenak posible di-
ren zenbait hautaketa egite-
ko aukera ematen du. Hala
nola, osatua dagoen estatu
batean murgiltzea; autono-
mia formulaz gorengo egi-
tura batera biltzea; osatua
dagoen estatu batekin fede-
ratzea, konfederatzea edota
banatzea, eta ondorioz, es-
tatu subirano nazional berri
bat osatzea.

INDEPENDENTZIA. Herri
batek autodeterminazio es-
kubidea gauzatzearekin har-
dezakeen status politikoeta-
riko bat da independentzia.
Beste estatu aske eta subira-
no berri bat sortzeko, eta
zenbait kasutan, herri berean
sakabanaturik dauden beste
zatiekin bilduz, lehengoko
estatutik banatzea suposa-
tzen du.

Banaketa honek ez du ino-

laz ere isolatzea esan nahi.
Aldiz, herrien arteko elkar-
tasunaz gain, harreman eko-
nomiko nahiz bestelakoak
erraz ditzake, baina inde-
pendentzia eskuratu duen
herriaren egoera ekonomi-
koaren, estrategikoaren eta
hainbat faktore politiko-
en ondorioz, dependentzia ma-
kurketa bilakatu eta estatu
independientearen subirotas-
un maila murriztuz doa.

SUBIROTASUNA. Herri ba-
ten botere politikoaren go-
rengo adierazpidea da. Herri
horrek duen jabetasuna li-
tzateke, zeinak adierazten
duen gizateria batek beste
gizateria batenganako era-
bakitzeko independentzia
osoa duela: bere destinoaren
jabe libre aukeratzeko, alegia.
Barne nahiz kanpo harre-
manen erabakitzeko ahal-
men horrek ezin du beste
herri handiago baten era-
kien menpe makurketa onar-
tu, eta logikaz, ez da lege-
koa beste herri ahulago baten
borondatearen aurka, ‘inter-
bentzio’ politikarik egitea.

Hala ere, estatu forma mo-
dernoagoak sortuz joan diren
neurrian, subirotasun abso-
lutua edota erlatiboaz min-
tzatu beharko litzateke, es-
tatu federal edota subirano-
tasun nazionala erakunde
supraestatalekin erlazioan
ipintzerakoan subiranotasu-
na mugatzen den ala ez ez-
tabaidatu ohi da.

Hendaian eta Hondarribian manifestazio bana egingo dute Bai Independentziari plataformakoe, eta bukaeran, Bidasoaren bi aldeetara jarrita, elkar agurtuko dute irrintziak eta txalaparta medio.

katzea». HBk, Aberri Egun hau «bakearen aldekoa» izan dadin nahi du.

Euskadiko Ezkerrak hiri-buruetan mahaiak jartzeko asmoa du, bertan eranskailu eta agiriak zabaltzekotan. Bertako kideek azaldu dutenez, «EEK independentzia eskatzen ez badu ere, Gasteizko Legebiltzarrean Aberri Eguna instituzionalitzeko eskaera eginga du». Ezetza jaso zuen.

■ Hendaian, Bai Independentziari plataformak deituta, Ipar Euskal Herrirako instituzioa eskatuko dute abertzaleek ●

Alderdi honek Aberri Eguna herritarren eguna bilakatzeko proposamena egiten du, «herri hau deno-

na bait da, euskaldunena bezala, baita euskaldun ez direnena ere».

EAJk, iaz bezala, bi ekitaldi antolatuko ditu apirilaren 19rako. Donostiako Anoetako pilotalekuan Xabier Arzalluz EBBko lehendakariak eta Jose Antonio Ardanza Eusko Jaurlaritzako lehendakariak hitz egingo dute. Bazkalostean Joseba Egibar mintzatuko da. Bilboko ekitaldian ere

parte hartuko dute Arzalluzek eta Ardanzak, eta gainera EGiko partaide batek. EAJkoen lema «euskaldun

izan» izango da. EAK Iruñean bilduko ditu bere militanteak. Kontzentrazioa Gaztelu plazan egingo dute 12.30etan. Arratsaldean egingo dute ekitaldi politikoa, eta bertan, Iñaki Cabasések, Inaxio Oliverik eta Karlos Garaikoetxeak parte hartuko dute.

Euskariak, ez du ezer berezirik antolatuko. Hondarribira, Hendaia, Iruñera, Bilbora eta Donostiara dei egiten dute. Mikel Urkola Euskariako partaideak azaldu duenez, «Euskariak ez du inor baztertu nahi, baina EEK aspaldidanik erakutsi du ez dela abertzalea. Beraz ez dugu deus erran beharrik baiek antolatuta-ko Aberri Eguna». Euskariak bere ordezkariak izango ditu aipaturiko lekuetan.

Euskaria harremanetan jarri da Bai Independentziari plataformarekin. Mikel Urkolaren aburuz, «elkar bizketak bide onetik doaz. Elkar lanean aritzea itxaropentsua naiz».

Robert Aranbidek, «alderdikeria guztien gaimetik, guztiz garrantzitsua du borrelako egun batean benetako batasuna eta herri-tarren erabateko protagonismoa» azaldu du Biharko Hendaia taldearen izenez. Mikel Urkola iritzi bereko azaldu da: «alderdiak ez dira abertzaleen batasuna lortzeko gauza, beste bide batzuk bilatu behar dira».

Ixabel Etxeberria
Unai Urbieta

LATTUN

12

mugarik gabeko pentsamendua

LATTUN

1992ko martxo

12. zenbakia

12

MAASTRICHTEN ONDOREN ZER?

■ PATXI ZABALETA: Datozen urrats berriak

■ SINDIKALGINTZA: LABeko Kongresua

DOSSIERRA

Maastrichten
ondoren zer?

PATXI ZABALETA

«HB ez da
politikagintzan
behar bezala
saiatu»

■ Sindikalgintza

LABeko
Kongresua

■ Europa
mendebaldeko
eskuma berria

E Z P A L A K

■ 54 URTEKO ESPETXE ZIGORRA EZARRI DIOTE UNAI PAROTI

MADRILEKO Entzutegi Nazionalak 54 urteko espetxe zigorra ezarri dio Unai Parot euskal presoari. Epaia, 1988an Madrilén CSIF funtzionari sindikatuaren kontra bonba-pakete bidez egindako atentatua dela eta, erabaki dute. Apirilaren 8an plazaratutako autoaren arabera, Unai Parotek eta Jakes Esnalek, «*Mujika Garmendiaren aginduz, lebergailua hartu, Madrilerara abiatu eta CSIF sindikatuaren egoitzan ipini zuten*». Funtzionari batek paketea hartu eta beste bi lankideen aurrean irekitzean lehertu zen. Horietako batek bi eskuak eta begia galdu zuen. Besteak esku bat eta begia, eta hirugarrenak 30 egun behar izan zituen zauriak sendatzeko.

■ EUSKO JAURLARITZAK 278 MILIOI PEZETA EMAN DIZKIE ALDERDIEI

EUSKO Jaurlaritzak 278 milioi pezeta (19 milioi libera inguru) banatuko diz-

kie EAEko alderdiei, funtzionamendu gastuei aurre egin diezaieten. Bakoi-tzari zer diru kopuru dagokion erabakitzeke, Eusko Legebiltzarrerako azkenengo hauteskundeetan lortu zituzten botoak eta aulkiak hartuko dituzte kontuan. Bi erizpide erabili ditu Jaurlaritzako Barne Sailak: botoak eta eserlekuak batetik, eta bestetik, gutxienez botoen % 5 lortu izatea.

EAJk guztira 82,5 milioi pezeta jasoko ditu. PSOEk 58,4 milioi pezeta, HBk 51,6 milioi pezeta, EAK 33,2 pezeta, EEEK 22,5 milioi pezeta eta UAK 6,4 milioi pezeta.

■ SEVILLAKO DETENITUEK POLIZIA SALATU DUTE

SEVILLAN abenduaren 29an atxilotu zituzten bost lagunen abokatuak, Alfonso Garrido Gobernuako delegatuaren eta atxilotetan parte hartu zuten polizien kontrako kereila aurkeztu du. José Luis Nieto (Reincidentes musika taldeko partaidea), Andoni Murgoitio, Igor Otadui, Jose Ramon Garitaonaindia eta Cesar Arrutxi, kargurik gabe aske utzi zituzten abenduaren 31n.

Kereilaren arabera, atxilotaketak arbitrarioak, arrazoirik gabeak eta ilegalak izan ziren, ez bait zegoen inongo arrazoirik bostok erakunde armatuko partaideak zirenik uste izateko. Gainera, *«etxean sartzeko, atean bonbak lebertu zituzten, eta ez zuten inongo azalpenik eman»*. Abokatuak dioenez, poliziek ez dute frogatu etxea miatzeko baimena zutenik.

Z
T
I
H
Z
E
Z
T
I
H

«Batzuetan, eta ez arrazoirik gabe, truke itxura ematen di transferentzien arazoak, eta bori arriskutsua da».

Joseba Zubia, Lehendakaritza, Lege Araubide eta Garapen Autonomikorako sailburua. Egunkaria, 92-IV-5.

«Setiatua sentitu naiz. Tortura psikikoa oso latza izan da, eta irainek min eman didate. Kolpatu ere egon naute».

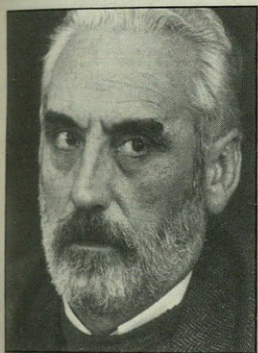
Jose Ramon Treviño, Irungo artzapeza. Antena 3, 92-IV-9.

G O R D E T Z E K O A K

BIZKAIKO ABOKATUAK PRESOEN ESKUBIDEEN ALDE

BIZKAIKO Abokatuen Kolegioko kideen ustez, Ruth Alonso Espetxezaintzako Epaitegiko buruak ez du bere lana behar bezala betetzen, Basauriko espetxeko presoek ez bait zaizkie oinarritzko eskubideak errespetatzen. Abokatu bizkaitarrek esan bezala, ez du inongo sentsibilitatetik presoak zer baldintzatan bizi diren jakiteko, eta ez da sekula bere borondatez frogatzera joaten.

«Aizpunek, 36ko gerra irabazi bazuen ere, denboraren gerra galdu du».

Jose Antonio Urbiola,
EAJko NBBko
lehendakaria.
Deia, 92-IV-9.

«ETaren oinarria diren sentimenduak, modu batean edo bestean, askok ditugu».

Luis Maria Retolaza, EAJko
BBBko lehendakaria.
Egin, 92-IV-7.

«Epailen frantziarren eta espainiarren arteko kolaborazioa erabatekoa da, terrorismoari dagokionean».

Juan Alberto Belloch,
Botere Judizialeko
Kontseilu Nagusiko
bokala.
El Correo Español, 92-IV-5.

K A R T A J O K O A N

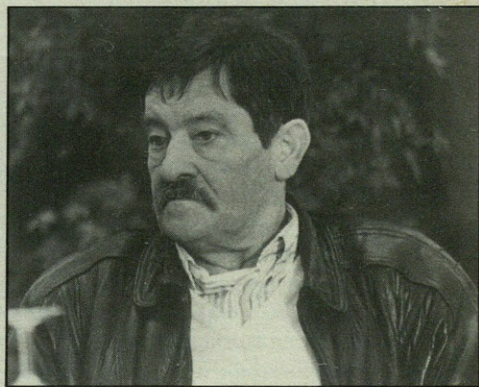
en bido...

...ordago!

FELIPE GONZALEZ

Espainiako gobernuari ezer gutxi falta zaio gobernu frantziarrarekin maitemintzeko. Bi estatuek elkarri mesedeak eskatu izana ez da gaurko kontua. Horregatik, Iñaki Anasagastik esan bezala, Txikiardiren estradizioak ez du inor harri eta zur utziko. Aspaldidanik espero zen. Felipe Gonzálezek ez ditu losintxak disimulan egiten. Haren hitzei jaramon eginez, «giro politean bizi gara, eta elkarlaguntza horren zati garrantzitsua da estradizioa» ●

JON IDIGORAS

HBko Mahai Nazionaleko bozeramalearen ustez, Frantziako gobernuak ez du tutik ere ulertzen, Felipe Gonzálezek gaitzak jota bait dago. Txikiardiren estradizioa dela eta, «oso zaila da —dio Idigorasek— gobernu frantziarraren apostua ulertzea, eskuak hutsaren truke zikintzea». Felipe Gonzálezek jo-kaeraren aurrean, «aukera bakarra dago: ez diezaiola su eman negoziazioaren itsasuntziari, sekula baino zailagoa egingo bait zaio itzulera» ●

Europa zorabioaren gurpilpean

EUROPAN nahaspilaren gurpilak aurrera darrai, bere ibilaldian aurrean harrapatzen duen guztia zorabiatuz. Iragarrita zegoen moduan EK-k Bosnia-Hertzeegovina estatu moduan ezagutu du. Greziaren betoa medio, Mazedoniaren ezagupena zerrendan geratu da zain. Alabaina, ezagupenak ez du gerratik salbu utzi, eta gerra, baretu beharrean areagotu egin da.

Armadak federalak, Kroazian baino askoz modu apalagoan baina serbiar gerrilariak laguntzen ditu, nahiz eta parte zuzena hartzeko, orain arte

kontu handiarekin dabilen. Kroaziako ikasgaiak balio izan zuen zerbituterako antza. EK-k berriro egin beharko ditu bitartekaritza lanak, baina zalantza barik, Kroazian baino irmotasun handiagoarekin jokatu beharko du, beste odol-huste handi baten lekuko izan gura ez badu behintzat.

HAUTESKUNDEEN zurrunki loari dagokionez, alderdi historikoak makilkada ugari jasotzen ari dira Europan zehar. Orain arte sistematik at

izan diren alderdiak edota mugimendu berriak arrakastatsu ateratzen ez dira. Europak bizi duen nahaspilaren adierazle bizienak dira oraintsu Italian eta Alemanian —eta lehen Frantzia— izandako hauteskundeetako emaitzak.

Italian, Demokrazia Kristauak (DK) jipoi galanta jaso du: azken 45 urtetan izandako emaitzarik kaskarrenak ezagutu ditu. 1987an gobernuko lau alderdien artean botoen % 54 eskuratu bazuten ere, oraingoan % 48ra besterik ez dira iritsi. Eta horrek esan nahi du orain arteko joko politiko kolokan geratu dela. Lehen DK-k ez zuen alternatibarik, orain bai. Teorik bederen.

Baina, horrela espero zen artean, emaitzarik harrigarriena Italiako iparraldean kokatutako Lombardiar

Iasir Arafat, berriro ere, heriotzatik oso gertu egon zen iragan astean. Hegazkinez Libiako

Sahara basabortuaren gainean zihoala, hondar ekaitz batek larrialdizko lurreratzea behartu zuen, eta haren ondorioz, hegazkineko hamahiru pertsonetatik hiruk bizitza galdu zuten. Abu Amar (Arafaten gerra izena), zauri txikiren batzuekin, bizirik atera zen.

Dagoeneko dozenaka atentatu izan eta aldamenen herikide ugariaren heriotza ezagutu ondoren, katuaren zazpi bizitzak, gaurdikoa ahuntzaren eztula direla esan liteke. Baina Arafaten bizitza zertan zen jakin barik iragan ziren hamar ordu luzeetan, PAEko gainerako buruzagiek beltz ikusi zuten erakundearen buruzagitzaren etorkizuna. Bere kolaboratzaile hurbilenak atentatuz hilik izan ondoren, Abu Amarren oinordekotza airean dago oraindik. Bere hurbileko kontseilari batek honakoa galdetzen zion duela gutxi: «Jainkoak eman diezazula bizitza luzea baina biltzen bazara, zer gertatuko da gurekin eta zuk kontrolatzen duzun dirutza guztiarekin?» Erantzuna airean dago oraindik.

gak lortutakoa izan da. Milan eta iparraldeko beste leku askotan lehen indar bezala geratu da, eta Italia mailan botuen % 10arekin. Arrazakeria kutsu nabarmena duen alderdi honek, berriro erakusten du Europan 'kanpotarrenganako' dagoen beldurra.

Dena den, arrazakeriak eta eskuin muturreko mugimenduak Europan ezagutzen ari diren hazkundea ez da berria. Frantzia Le Pen-en Fronte Nazionala hirugarren indar moduan geratu zen, eta oraintsu Alemaniako Baden-Württemberg eta Schleswig-Holstein-eko estatuetan eskuin muturrak gorakada berri bat izan du. Alderdi errepublikarrak (SSko ofizial ohi batek gidatutakoa) eta botuen

**— Alderdi historikoak
makilkada ugari jasotzen
ari dira Europan, eta orain
arte sistematik at izan diren
alderdiak arrakastatsu
ateratzen ari dira ●**

% 11 lortu du eta Alemaniako Batasun Herritarrak % 6,5. Alemaniako ohizko eskuinak, ordea, demokrata kristauak, nabarmen egin du atzera. Helmut Kohl-entzat beste abisu bat izan liteke.

AZKENIK. Erresuma Batuko emaitzetan ere, inkestek iragarritakoaren aurka, Alderdi Kontserbatzailea samur nagusitu zaio Alderdi Laboristari. Azken honek, gobernu eskuetatik nola alden du zaion ikusi behar izan da jada Margaret Thatcher-ek gobernuak kendu zientetik, eta britainiar laborismoa etsipenaren maldan behera eror liteke argi ez badabil.

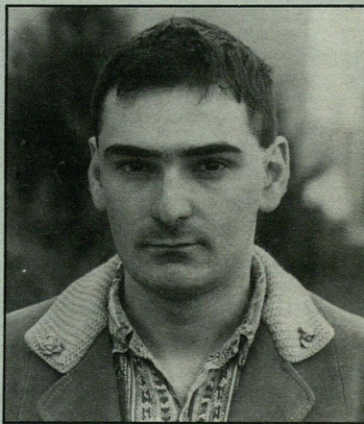
Lukas Martinez

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Kolpekrazia

ESTATU kolpeak beti gertatu izan dira, eta dirudienez, ez da hori oraingoz aldatuko. Komunismoa erori zenetik, Munduko Orden Berri hori eraiki nahian dabilzala ere, estatu kolpeak ezagutu izan ditugu. Hala ere, pentsatzen jarrita, badirudi azken aldian gertatzen ari diren estatu kolpeak ez direla lehengoak bezala. Alegia, *putsch* eta *putschistak* beti izango direla, baina hauek ere modernotu egin direla.

Azter ditzagun azken kasuak, 1992 honetan gertatutakoak. Lehen Georgiakoa izan zen, eta handik gutxira Aljeriakoa. Bien ezaugarri nagusia: demokraziaren izenean (!) jo zituztela kolpeak. Hiru eguneko bizarra eta anteojo beltzak zeramatzen *rambo* talde batek Gamsakhurdia kendu zuen tartetik, demokrazia eta askatasuna aitzakia. Gero zer? Hara non demokrata putschistak monarkia ezartzeaz mintzatzen hasten diren, eta gero Xevardnadzeri dei egiten dioten, aspaldiko jauntxo komunistari. Eta orduan errekonozitu du mundu guztiak Georgiaren independentzia, ez lehengo.

LUIS FERNANDEZ

«Egunkaria»ko kazetaria

Aljeriakoa ere lotsagarria izan zen. Demokraziaren izenean, hobe demokraziarik ez aplikatzea. Oso logikoa. Eta Europa txaloka, elkartasun altruistaz, integritatearen zapalkuntza ezagutu ez dezaten aljeriarrek.

AMERIKETAN, Venezuelakoak ez zuen arrakastarik izan, baina badu bere bitxitasuna: *progresistek* diotenez, «onak» militarrek ziren, eta «gaiztoak» besteak.

Peruko ailegatu da gero: *fujikolpea*. Japoniarrek Pazifikoa gurutzatu dute azkenean! Seguru ote gaude euskal bazter hauetan? Nik dakidala, Fujimorik ez du esan demokraziaren izenean izan denik, baina bai «korrupzioaren eta politikari ezgauzen diktaduratik» askatzeko. Politika argudioa, bideojoko bateko instrukzioetatik ateratakoa dirudi. Herriari komeni zaiolako hau ere.

EDOZELA ere, estatu kolperik bixiena oso hurbil gertatu da. Madrilan eman du ministrotxo talde batek: langabezi subsidioaren murrizketa zer izan da ba? *Caracazo* zikina. Gauez asmatu, eta eguna argitu orduko, takala, ezertxo ere esateke, erantzuteko astirik uzteke. «Sorpresa faktorea»; hori da *putschismoaren* lehen ikasgaia. Lapurreta lotsagarri hau ere geure onerako omen da, demokrazian bait gaude. Dena herriarentzat, bai, baina herririk gabe. Hara nora eraman gaituen Iraultza Frantsesean sorburu omen duen demokrazia saildu honek: berriro antzinako erregimenera. Despotismo ilustratua, horra gaurko demokraziaren beste izen bat.

Fujikolpea, estatu kolpe andanaren azken eztanda

Munduko herrialde txiro eta gatazkatsuenetakoa dugu Peru. Gaur egun, Haitirekin batera, Latinoamerikako herri txiroenetakoa. Gerrila mugimendu indartsua, kolera eta disenteria, narkotrafikoa, ustelkeriaren errotzea... Zama gehiegi lur jota dagoen herriak burua altxa dezan. Baina, Latinoamerikan ohi den bezala, ezpatadunak arazo guzti horiek euren gidaritzapean konpon daitezkeelakoan daude. Oraingoan, lehendakariak berak eman bide du estatu kolpea. Fujikolpearen txanda da.

ALBERTO Fujimori Peruko lehendakaria, herrialde honek azken hamarkadetan bizi izan duen gertakizun bitxienetakoa izan da. Herriar gehientsuenen tzat, ezezaguna izatetik euren lehendakaria izatetik iragan zen 1990eko hautes

Azkenean, badirudi Fujimorik berak burutu duela estatu kolpea.

kunde kanpainak iraun zuen bi hilabeteetan. Lehendakaritza eskuratu eta 20 hilabetetara estatu kolpea izan da, eta benetako kolpe emalea nor den oraindik guztiz argi ez badago ere, itxura guztien arabera Fujimori bera da.

Fujimori 1934ean Perura iritsi ziren etorkinen semea da, eta lehendakaritzarako bere hautaketak Peru, mundua eta bera ere harrituta utzi zituenean, militarrek ez zeuden gustora 'kanpotarrarekin'. Bere arbasoen izaera kulturalen hezituta, haien oinordeko fina ei da eta gogortasuna, hausnarketa eta disziplina ei dira bere ezaugarri nagusiengotakoak. Esan baino, egin eta kirol.

«Zintzotasuna, lana eta teknologia» lemarekin heldu zen lehendakaritzara, eta

Fujimorik, kolera eta disenteriarengatik, 70.000 milioi pezeta itzuli dizkie nazioarteko finantz erakundeei ●

emaitzetan bere ondorengoak, Mario Vargas Llosak, antziz ere ez zion eman: % 56 Fujimorik, % 34 Vargas Llosak. Garaipen harrigarria benetan. Baina herritarrek mirariak nahi zituzten, eta horrelako gizon bitxiak akaso baten bat egingo zuela sinesten zuten. Beste hautagai garrantzitsuenak Peruko ohizko aberatsekin zenikusi gehiegi zuela iruditzen zitzaizkien.

Kolpea ematearen arra-

zoiak bere gobernuaren ahulezian leudeke, edota zehatzago esanda, Peruk jasaten dituen gaitz guztiak gainditzeko, hartu beharre-

ko neurriak aurrera ezin eramanez. Legebiltzarra eta egitura judiziala —Alan Garcíaren garaikoa neurri handi batean— bere

Arrakasta handiz lortu zuen lehendakaritza Fujimorik, inork espero ez zuena, baina orain Peruko arazo nagusia den gerrilari egin beharko dio aurre, eta gerrila indartsu ari da; gero eta herrialde gehiagotan gainera.

aurka zituenez, «zer bohe hauek bazterreratzea baino», pentsatu zuen Fujimorik. Eta, militarren laguntzarekin, halaxe egin zuen.

Horrelako gehientzuenetan moduan, egoera behinbehinekoa dela, eta konstituzio berria egin ondoren (18

hilabeteko epean), Fujimorik, berau onartzeko erreferenduma eta gero hauteskunde orokorrak burutuko direla agindu du. Konstitu-

zioa onartuko ez balitz berak eta gobernu guztiak dimittitu egingo lukete.

Oraingo, Fujimori adierazi duenez, honako hauek izan dira kolpearen

lehenbiziko helburuak: lehendakariak dekretuen aginduz beteko du funtzio legegilea. Botere judizialaren birruntolaketari ekingo zaio, eta botere legegilea

desegiten da hauteskunde berriak egin arte. «Gobernua ustelkeria, narkotrafikoa eta terrorismoaren aurka esku loturik izan ez dadin», burutu du kolpea, be-

rak norabide aldatuta tzen duena.

Fujimori Peruko lehen diktatzailea heldu zuten APRako (Amerikako Errepublikako Aliantza Iraultzailea) al-

ARGIA txokoak

**GASTEIZKO
EUSKAL TXOKOA**

**EUSKAL KANTU
TXAPELKETA**

*Har ezazu parte
Bagaren mintza...*

Joku lehiaketa, zorte on!

Kutxileria, 62 - 01001 Gasteiz ☎ (945) 25 10 84

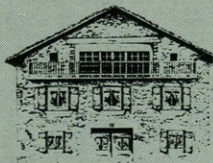

AMAZKAR

TABERNA

*Oiartzuarren giroan,
zure zain ...*

20180 OIARTZUN (Gipuzkoa)

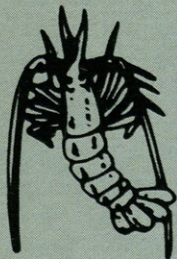

DONAMARIATKO BENTIA

- Mendi hotela
- Jatetxea
- Bizikletentzako aparkalekua

*Zure asteburuetako
ingurugiro egokia*

31750 DONAMARIA (Nafarroa) ☎ (948) 450925 - 450700

**KORTA
MARISKERIA**

- Ingurugiro eta menu aproposak asteburuetarako.

GABIRIA (Gipuzkoa) ☎ (943) 88 71 86

LARRABETZU (Bizkaia)

☎ (94) 455 81 97

García guztiz lur jotako herrialdea utzi zion. Ustelkeria instituzionala nagusi, eta 3.000 puntutik gorako inflazioarekin (inflazioak bi puntutan igoten zuen eguneko). Alan García kanpo zorra ordaintzeari utzi zion, eta horren ondorioz munduko finantz merkatuetatik kanpo utzi zuten finantz erakunde nagusiek.

Fujitxokeen ondorioak

Auteskunde kanpainan Fujimorik herriaren aurkako neurri ekonomiko gogorrik hartuko ez zuela agindu arren, lehendakaritzara heldu eta egun gutxitara bere politika ekonomikoaren berri eman zuen: peruarrek Fujitxokeen berri izan zuten. Fujimorik —kanpo zorra ordaindu eta nazioarteko finantz alorrean birro-nartua izan zedin— ezarritako politika ekonomiko

■ **Populazioaren % 85ak, irabazten duen soldatarekin, etxeko poltsaren % 10 bakarrik bete dezake** ●

ultraliberala hain zuzen. Latinoamerika osoan harturiko gogorrekoa eta ausartea.

Neurri makroekonomikoaren emaitza berehalakoa izan da eta lehen hilabetetako bakarrik, inflazioa % 5ean jaitsi zen hilero. Horrez gain, nazioarteko finantz alorrera itzultzea suposatzen zuen. Baina jadanik lur jota zeuden herritarrek,

Sendero Luminosoren bide iluna

AZKEN bizpahiru hamarkadetan Latinoamerikan sortutako erakunderik bixienetakoa dugu Sendero Luminoso (SL) edo Peruko Alderdi Komunista. Bere sorrera puntua Carlos Mariategik 1928an sortu zuen Peruar Alderdi Komunistan bilatu behar da. Baina Txina eta SESBren arteko borroka ideologikoa zela eta, Mariategik sortutako alderdia zazpi adar desberdinetan zatitu zen. Horietako bat, Abimael Guzmán, egungo SLko erabakiteko buruzagi gorenak gidatutakoa.

Senderok, Abimael Guzmánen buruzagitzapean, komunismora eramango duen iraultza sozialista du helburutzat, eta bide gisa maoismoa erabiliko du. 1980an ekindako 'herri gerra'ren helburua boterea eskuratzea da, bigarren urratsen proletargoaren diktadura ezartzeko. Iraultza proletargoak zuzendu behar du, bere gidaritzan SLri dagokio, eta

honen oinarri soziala nekazalgoa da. Eta gerraren estrategian, garaipena —Mao Zedong-ek erakutsi bezala— hiriak nekazalguneetatik inguratuta lortuko da. Hauexek lirateke, asko laburtuta, Senderoren helburuak. Ezkerreko erakunde askoren helburu berdintsuak ditu, nahiz eta, orohar, Latinoamerikan marxismo-leninismoa, edo maoismoa gero eta baztertuago geratzen ari diren. Hala ere, helburuez gain, Senderoren ezaugarri nagusia, beroiek lortzeko erabiltzen duen bitartekoetan datza. Berarekin bat ez datorrena —nahiz eta ezkertiarak izan— ezabatu eta kito. Bere estrategiarekin bat ez datorrena, *«inperialismoa eta burgesiarekin bat dator»*. Eta jadanik dozenaka buruzagi ezkertiar hil dituzte. Hala ere, ezin da ukatu zenbait lurraldetan duen nagusitasuna, eta estatua etengabe xake egoeran jartzeko duen ahalmena.

Armadak orain arte eraman duen errepresio bortitza areagotu egingo da seguruenik, eta horrek Senderoren ahultzea baino indartzea ekar dezake.

euren egoeraren okertze izugarria ezagutu zuten.

Peruarren % 70ek larri dihardu biziraupenaren uretan. Populazioaren % 5ak bakarrik du legezko eta ganorazko postu bat, beste % 10ek ez du inolako lanik, eta % 85 hala holako lanetan ari da. Azken hauek, edo aldizka egiten du lan,

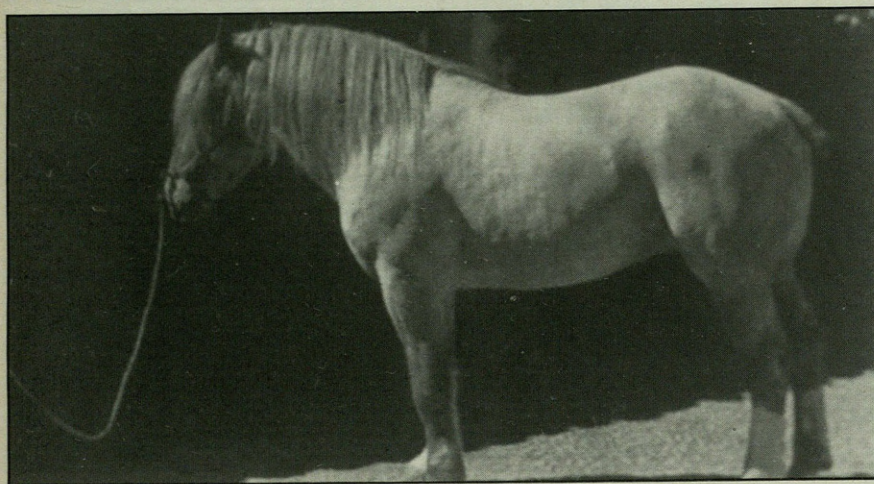
eta gehienak ez dira iristen gutxieneko alokairura: 3.000 pezeta (150 libera inguru). Horrekin ozta-ozta bete dezakete sukaldeko poltsak behar duenaren % 10. Baina egoera guzti horren gainetik, Fujimorik —kolera eta disenteria garai latzetan— 70.000 milioi pezeta (3.500 bat milioi

libera) itzuli dizkio nazioarteko finantz komunitateari.

Fujimori sumendi baten gainean dago, eta oraingoz fujikolpeak erantzun gehiegirik ezagutu ez badu ere, auskalo sumendiak noiz egingo duen eztanda.

Xabier Letona

HISTORIA ETA GERO

JORDANIAKO HUSEINEN ZALDIA ISRAELERA

JORDANIAKO Huseinen zaldi batek zalditegitik alde egin, eta Itsas Gorria zeharkatuz, Israeleraino iritsi zen. Poliziak, gertakizunaren berri izan zue-nean lantxa batean eraman zuen ko-misaldegira. Zaldiak berak larriak ira-gan ditu, baina agintari eta polizia isaeliarrari eragindako arazoak ere ez dira txantxetakoak izan. Komisaldegi-ko polizien arabera, hasieratik izan zuten argi 'infiltratua' arabiar arraza-koa zela, eta hori dela eta albaite-roen laguntza behar izan zuten, *«guk ez bait genekien horren maila handiko ani-maliak zer jan zezakeen»*. Zaldiaren itzulera ere arantzatsua bihur liteke, Israelek eta Jordaniak ez bait dute ha-rreman diplomatikorik. Zaldiak, itzul-tzekotan, Jordan hiriko Damya zubia erabiliz, lehorretik itzuli beharko du.

GARTZELA PRIBATUAK ERRESUMA BATUAN

ERRESUMA BATUA-K bere lehen es-petxe pribatua du dagoeneko, Wolds

herrian. Gaiak eztabaida handia biztu du Erresuma Batuan eta aldeko zein kontrakoak gartsuki aritu dira bere planteamenduen defentsan. Gartzelan 320 preso izango dira eta izango di-tuzte, bai, espetxe publikoetako pre-soekiko zenbait desberdintasun. Pa-tioan 14 ordu egoteko aukera, eta bi-tartean, beren zeldetako giltza, nahi dutenean sartu edo ateratzeko. Jatetxe bat ere izango da eta bertan plater desberdinak aukeratu ahal izango di-tuzte.

HAUTESKUNDEETAN BOZKATZEAGATIK SARIA ANDORRAN

ORAINDIK ere badaude ohitura bi-txiak munduan zehar. Andorrako prin-tzerriko Canillo-ko elizbarrutian —400 pertsona bizi dira— hauteskundeetan parte hartzeagatik pezeta bat jasotzen da sari gisa. Halaber, bozkatu eta gero, botoemale guztiak ondoko gela batera pasatzen dira eta han hamarretakoa egin: moskatela edateko, eta menbri-loa, berakatzat eta olioaren arteko nahasketa bat jateko.

E L E M E L E

«Eta zer zen, bada, Justizia Egoitza? Bi milioi pezetatik bostera ordainduz gero, gori mailako epaile bat eros zitekeen beste azoka bat».

Alberto Fujimori, Peruko lehendakaria.

«Jeltsin eta Kravtxuk-en arteko borroka oilarren borroka da».

Mikhail Gorbaxov, SESBko lehendakari ohia.

«1917ko iraultzarekin, komunistek milaka eta milaka pertsona hondamendi izugarrienera eraman zituzten».

Rada Krustxev, Nikita Krustxev SESBko lehendakari ohiaren alaba.

O I H A R T Z U N A K

«Ez dakit nori interesa dakioken 60 milioi indiarren heriotza ospatzea».

Athonwastisnon: n'ha, mohawks indiar irakasle eta abeslaria.

«Armada Federala ez da Bosniatik erretiratu 5 edo 7 urte baino lehenago».

Ziboa Panik, Jugoslaviako armada federaletako estatu nagusiko buruzagia.

«Turkiak zibil kurduei eraso egin diela gezurra da, gerrilari separatista horiek (PKK-koak) zabalduko gezurra da».

Erdal Innu, Turkiako lehen ministroordea.

ESPAINIAR ARMADA MURRIZTEA OSO GARESTIA DA

DEFENTSA ministeritzak 1984 urtean hasitako militar erreforma garestiegia ateratzen ari da, eta dagoeneko 156.337 milioi pezetara (7.816 libera inguru) heldu da. Helburu argia du aipatutako ministeritzak; indar armatuek 1997rako, Francok bere garaietan zituen militar agintari kopuru berdina edukitzea alegia, zeren eta transizio garaietan asko handitu zen agintari hauen kopurua. Murrizketa prozesu hau gauza dadin, armadak erreserba jarri zuen martxan; horrela soldaduak zerbitzua laga eta lan egoera eta antzinakotasuna galdu gabe, beste zeregin batzuetan ihardun dezakete. Gaur egun, 12.440 dira era honetako erreserban dauden militarrek, eta murrizketa hau medio, kostua 8 bider handiagoa da. Horrela uler daiteke murrizketaren garestitasuna.

GEHIENGORIK EZ ANDORRAKO HAUTESKUNDEETAN

IRAGAN apirilaren 5ean andorratarrak printzerriaren Kontseilu Nagusia aukeratzeko hauteskundeak burutu zituzten. Parte hartzea, estatu askok beraientzako nahiko luketena modukoa izan zen, %85ekoa. Joan zen urtarilaren 30ean Kontseilu Nagusiak bere zereginei utzi zien eta oraingo hauteskundeak deitu zituen. 28 eskainu daude jokoan eta hauteskundeetara 15 alderdi aurkeztu dira. Guztien egitarauetan gai ardatz gisa Konstituzioa izan dute. Urtebete barru gutxi gorabehera, Konstituzioa idatzita izango da eta ondoren berriro burutu beharko dira hauteskunde orokorrak. Oraingoetan bigarren itzuli bat izango da, alderdi batek ere ez bait du gehiengo argirik lortu.

INTXURRE, HARRESIZ GORDETAKO BIZILEKUA

Kisto aurreko lehen milurtekoa, misterio handia izan da beti euskal arkeologoentzat. Aurrehistoriaren garai honek, izan ere, Euskal Herriko mendietan hilobi ugari utzi dituen arren, sasoi hartakoen bizilekuak ezkutuan gorde ditu. Intxurre mendi gipuzkoarrean eginiko ikerketek, ordea, harresiz inguraturiko aztarnategia atera du ilunpetik.

INTXURRE Tolosa eta Albistur artean dagoen mendi koskor bat da, 743 metroko altuera duena. Gipuzkoako bihotzaren erdian dagoen leku hau, nahiz askorentzat ezezaguna izan,

euskal arkeologoen arreta biztu du azken urteotan; bertan, izan ere, kilometro bateko luzera duen harresiaz inguraturik, bere ezau-garri bereziengatik Gipuzkoan bakarra den aztarna-

tegia aurkitzen da.

Joxemiel Barandiaran izan zen Intxurre ikertzen hasi zen lehenbizikoa. Honen ostean, duela hamabi urte, Xabier Peñalver arkeologoak haren lekukoa hartu, eta oraindik bukatu gabe dagoen lanari ekin zion. Egun, gainera, Peñalver Intxurreko aztarnategiaz hitz egingo duen tesia prestatzen ari da besteak beste, «Burdin Aroa Euskal Herriko ardatz atlantiarrean» izenekoa.

Xabier Peñalverrek dioskunez, Intxurrekoa, ikerkuntza programa zabal batentzati bat baino ez da:

«ezin daiteke Intxurrez hitz egin ikerketaren helburua aipatu gabe. Xedea, alde batetik, Brontze bukaerako eta Burni Aroko Gipuzkoako aztarnategien azterketa egitea da, eta honekin batera, Euskal Herriko ardatz atlantiarrean kokaturikoa: Bizkaia, Ipar Euskal Herria eta Nafarroakoena».

Kristo Aurreko tarte luze hori, izan ere, ia erabateko misterioa izan da orain dela oso

gutxi arte euskal arkeologoentzat. Euskal Herrian hilobi funtzioa betetzen zuten aztarnategi asko aurkitu eta ikertu dira, baina orduko gizon eta emakumeen bizilekuak, berriz, aire zabalean kokaturikoak, oso gutxi. Nahiz eta Araba eta Nafarroan, hilobiez gain, aire zabalean dauden Bronze eta Burni Aroko bizilekuak aurkitu eta aztertu diren, Gipuzkoan ez da Intxurrekoa bitartean horrelakorik eman.

Intxurreren garrantzia

Lehenbizikoa izatean datza, beraz, Albistur eta Tolosa arteko aztarnategi honen garrantzia: «Kristo Aurreko lehen milurtekoa, orain dela oso gutxi arte, ezezaguna izan da guretzat; hilobi edota errauspen lekuen alorra ezik—kromletxak—, ez dugu ia besterik jakin. Toki hauek gainera, errauspen lekuak izanik, ikerketarako datu gutxi eskaini dizkigute, eta ateratako informazioa nabiko

Intxurreko aztarnategiko harresiak kilometro bateko luzera du.

Intxurreko aztarnategiaren ikerketan, hogei pertsona baino gehiago aritu dira lanean.

topatzearen arrazoia. Teoria honek, Xabier Peñalverren aburuz, ez du zentzurik: «*Kristo Aurreko lehen milurtekoan populazio hutsune bat eman zela esatea zentzugabekeria da; Brontze Aroaren kulturaren garrantzia ikusirik, eta ondorengo erromatarren garaia eta Erdi Aroarena, tarte horretan horrelakorik gertatzea ez da posible. Baina noski, hori demostratu egin behar da, eta horixe da gure ikerketaren helburuetako bat*».

Intxurreko aztarnategia, esan bezala, Gipuzkoako bihotzean dago, Albistur eta Tolosako udalerrien artean. Gila itxura duen tontor handi baten gainean —kilometro erdi inguruko luzera duena—, landaretzaz ezku-

taturik egon da urte luzeetan. Beste batzuetan bezala oraingo honetan ere, aztarnategia ia ustekabea aurkitu zen, Intxurre gainetik pasatutako hegazkin bati

«Kristo Aurreko lehen milurtekoan populazio hutsunea izan zela esatea zentzugabekeria da» ●

X. PEÑÁLVER

esker. Hegazkinean zihoa-zenak izan ziren, beraz, bertako harresiak lehenbizi-ko aldzikusi zituztenak.

Intxurre mendiak bi ma-

partziala izan da».

Intxurreko aztarnategiak, beraz, orain arte ilunpean zegoena argitara jarri du; Kristo Aurreko lehen milurteko bizilekurik ez aurkitzeak, izan ere, iritzi asko

sortu izan ditu arkeologoen artean; askoren ustez, Aurrehistoriaren tarte horretan, populazio hutsune garrantzitsu bat eman zen, eta horixe litzateke tankera horretako aztarnategirik ez

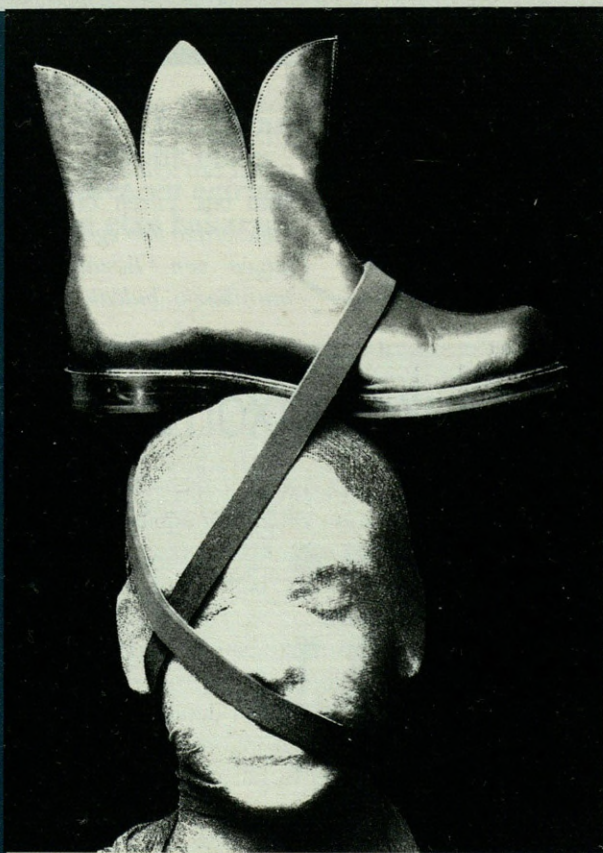
Susa

LITERATUR
ALDIZKARIA

28

zenbakia

LIBURUDENDA ETA
KIOSKOETAN SALGAI
700 PEZETA / 65 LIBERA

separata:

✱
BEGIEN
BIZKAR
✱

(hamar poema)

Joxean Muñoz

S U S A

Industrialdea 1-2. Lasarte-Oria

☎ (943) 37 07 38

Kristo
Aurreko
lehen
milurteko
aztarna
ugari
aurkitu dira
Intxurren:
era askotako
keramikak,
egurrak,
hazi eta
polenak.

zela ditu, eta horietatik iparraldekoa bereziki malkartsua da. Geografikoki leku estratetikoko batean egonda —garai hartako komunikazio bideak bere magalean zituela—, mendiaren koka-

pen eta itxura bera egokiak dira bai bere oinetara dituenak kontrolatzeko, baita kanpotik letozkeen eraso posibleei aurre egiteko ere. Xabier Peñalverren iritziz, ezaugarri hauek oso ohiz-

koak dira tankera honetako aztarnategietan: *«leku hauek bizi zen jendearen kezketako bat, euren buruaren babeserako toki egokia aurkitzea zen. Bestalde, komunikazio bideak kontro-*

Izkutuan egondako altxorra

IINTXURREKO aztarnategia, urte luzez, mendia ia erabat estaltzen zuen landaretzaz ezkutaturik egon da. Eskabazioak hasi zirenean, gainera, bertako harrisi eta terrazen gainetik, pinudi handi batek gordetzen zuen lekua. Hegazkin bat gainetik pasatu eta zerutik hango harrisiak ikusi arte, ez zen ilunpetik atera Kristo Aurreko lehen milurtekoaz gero gure artean egon den altxor hau.

Orain zortzi urte, ikerketa lanei ekin zitzaizkion, pinudia moztu beharra izan

zen. Alderdi honek, arazo bat baino gehiago sortu zituen; pinudiak, izan ere, arreta handiz atera behar izan ziren handik, aztarnategia, bestela, erabat honda bait zitekeen.

Baina Intxurreko hau, beste aztarnategi batzurekin konparatuz gero, ezin daiteke esan erasotuegia izan denik. Beste kasu askotan, bai pista inkontrolatuen eragin kaltegarria medio, bai axolagabe askoren ekintzen ondorioz, balore handiko aztarnategi asko zeharo galdu bait dira.

latu nahi izaten zituzten.

Harritzekoak dira, hala ere, Intxurren bizi izan zirenek euren burua defenditzeko asmatutako sistemak; kilometro bat inguruko harrisiarekin batera, mendi osoa babestuz, terraza modukoak eraiki bait zituzten. Aldapa samurrenean, gainera, luebaki sakonak ageri dira; bestalde, aztarnategi osoaren inguruan dagoen harresiak, zenbait lekutan, bi metrotako altuera eta zabalera hartzen du. Intxurre erasotu nahi izanez gero, beraz, oztopo bati baino gehiagori aurre egin beharko liekete erasotzaileek.

Baina defentsa sistemarena ez da aurkikuntza honen alderdi interesgarri bakarra. Intxurren, izan ere, Kristo Aurreko lehen milurteko arbasoen bizimoduaren berri izan dugu. Horixe zen, Xabier Peñalverrek dioskunez, bertan burututako ikerkuntzaren helburuetako bat: *«ikerketa bonen funtsezko xedea bizileku bat aurkitzea zen. Datu batzuk lortuz gero, Euskal Herriko begoaldeko —Nafarroa, Araba— aztarnategiekin erkatzerik izango genukeelako. Bestalde, informazio hau bilduta, oraindik ikertu gabe dauden aztarnategiak interpretatzeko modua izango genuke, garai berekoak diruditenak. Ipar Euskal Herrian, esate baterako, horietako asko daude».*

Informazio berria

Alderdi horietatik, aztarnategi honetan lanean ihardun dutenek, datu frango eman ditzaketan aztarnak jaso dituzte: forma eta neurri ezberdinetako keramikak —erabilera diferenteak izango

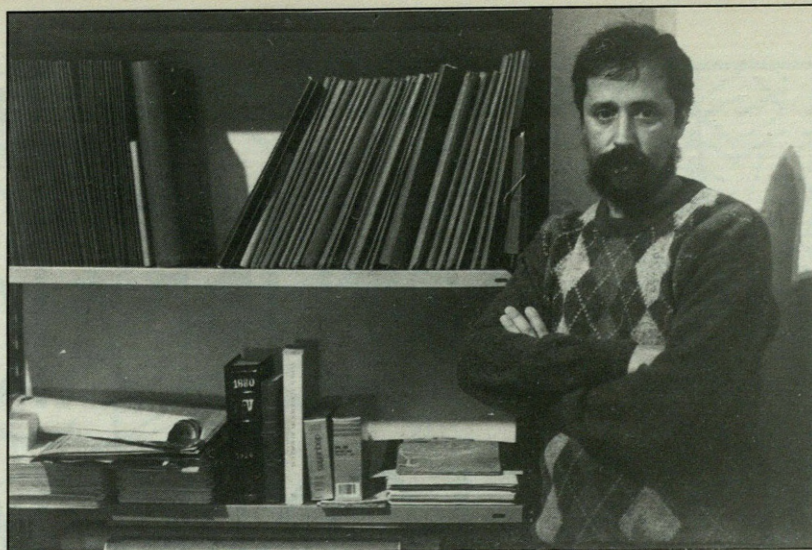
zituztenak—, erretako egurak, haziak, polenak... Peñalverrek dioenez, aurkikuntza hauek, Intxurre inguruan bizi zirenek egin ohi zituzten landaketen berri eman diete, eta horien ar-

■ «Nahiz eta garrantzi handiko informazioa jaso dugun, asko falta zaigu oraindik lana bukatzeko» ●

X. PEÑALVER

tean aipatzekoa da laborearen garrantzia.

Aurkitutako aztarnen artean, nolanahi ere, fauna eta hezur arrastoen hutsunea nabari da. Baina horrelakorik ez topatu izanaren arrazoia, lurraren azidota-

Xabier Peñalver, Intxurreko aztarnategiko ikerketa lanen arduraduna.

sun maila bera izan daiteke; maila hau ezagutzeko, azterketa geologikoa egin beharko dute bertan, eta lurrean dagoen PHren azterketa burutu.

Datuok bilduta, hala ere, ez dago oraindik ondorio askorik ateratzerik, arkeologia aurkikuntza eta ikerketek planifikazio sakona eskatzen dutelako; aztarnen bilketa, ondorioz, oso luzea

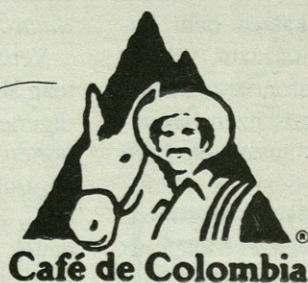
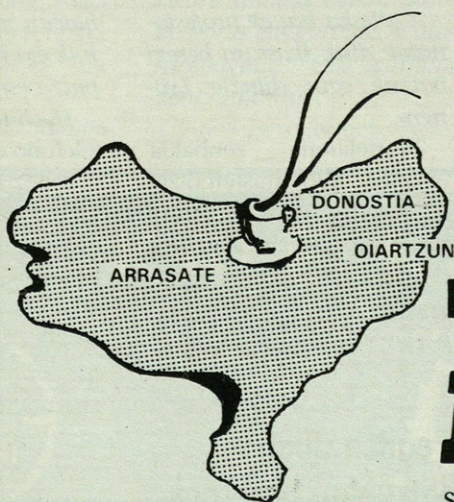
den prozesu baten lehen urratsa baino ez da: «nahiz eta garrantzi handiko informazioa jaso dugun, asko falta zaigu lana bukatzeko. Oraindik, esate baterako, Intxurreko jendea bereziki laboreaz elikatzen zenik ezin dugu esan. Gainera, aztarnategi honetako datuok, beste batzuetakoekin alderatu behar ditugu. Bai orain ikertzen ari direne-

kin, baita azal daitezkeene-kin ere».

Oso argi dago, Peñalverren iritziz, Kristo Aurreko lehen milurtekoan ez zela populazio hutsunerik izan. Intxurreko aztarnategiak gure arbasoen bizimodua hobe ezagutzeko aukera eskaini digu.

Alberto Irazu

**Zure etxeko kafea.
Zaporea, lurrina,... bereziena...
kolombiarra ehunetik ehun.
Kolombiako kafearen agiria duen
Euskal Herriko etxe bakarra.**

LA CASA DEL CAFE

San Martzial, 19. DONOSTIA Tel: 42 45 12—35 49 14

SEXUA, GEZURRAK ETA HARI TELEFONIKOAK

Hego Euskal Herriko egunkarietan gero eta gehiago agertzen dira. Telefono erotikoak dira. Hari beroak. Ipar Euskal Herrian aspaldiko kontua badira ere, Hegoaldean fenomeno nahikoa berria da. Estatu Batuetan 'fantasia telefonoa'k milioika dolar mugitzen ditu. Gorputza saldu beharrean euren ahotsa, hitzak saltzen dituzten emakumeak Euskal Herrira heldu dira.

ELKAR hizketa erotiko ahaztezinak. Zure fantasia guztiak askatzea nahi baduzu, dei nazazu. «Plazeraren telefonoa, fantasia erotikoak gustatzen bazaizkizu, deitu. Susana eta bere lagunak». «Sexu X telefonoa». «Sexuaren telefonoa. Istorioa bakoitzeko telefono bat»: —«Kaixo. Elkar hizketa erotiko bat eduki nahi nuke».

—«Emakumeentzat ez dugu zerbitzurik. Gizonentzat bakarrik».

—«Nola ezetz? Zergatik?»

—«Ez dakit. Galdetu irainarrei, eurek dira negozioren jabeak. Ni soldatapeko bat besterik ez naiz, datu basearen ardura baino ez dut».

—«Datu base bat? Zertarako?»

—«Negozioaren bazkide bat banku baten jabea de-

nez, Estatu espainiarreko edozein bankurako sarrera dugu».

Veronicak *party line* batean lan egiten du, eta esan digunez, zerbitzu telefoniko honen prezioa 4.000 pezeta ingurukoa (200 bat libera) da. Zerbitzu telefoniko hauek heldu berriak dira Hego Euskal Herrira, nahiz eta Veronikak esan: «*putetxeak bezain zabarra da, baina HIESa dela eta arrakasta bandia lortu dugu*».

—«HIESagatik?»

—«Ez dakit borregatik den ala jendea burutik jota dagoelako».

—«Eta bertan lan egiten duten neskak, nolakoak dira?»

—«Denak oso politak. Gebienak modelook dira».

—«Eta borrelako elkar hizketak egiteko zer jakin behar da?»

—«Neska hauek profesionalak dira, ikastaro berezi batzuk egin dituzte Lyon».

Txartelaren zenbakia emanez edo trasferentzia bat eginez, diru kopurua klabe pertsonal bihurtzen da. Hau da, pertsona bakoitzari diru kopuru desberdina kobratzen diote.

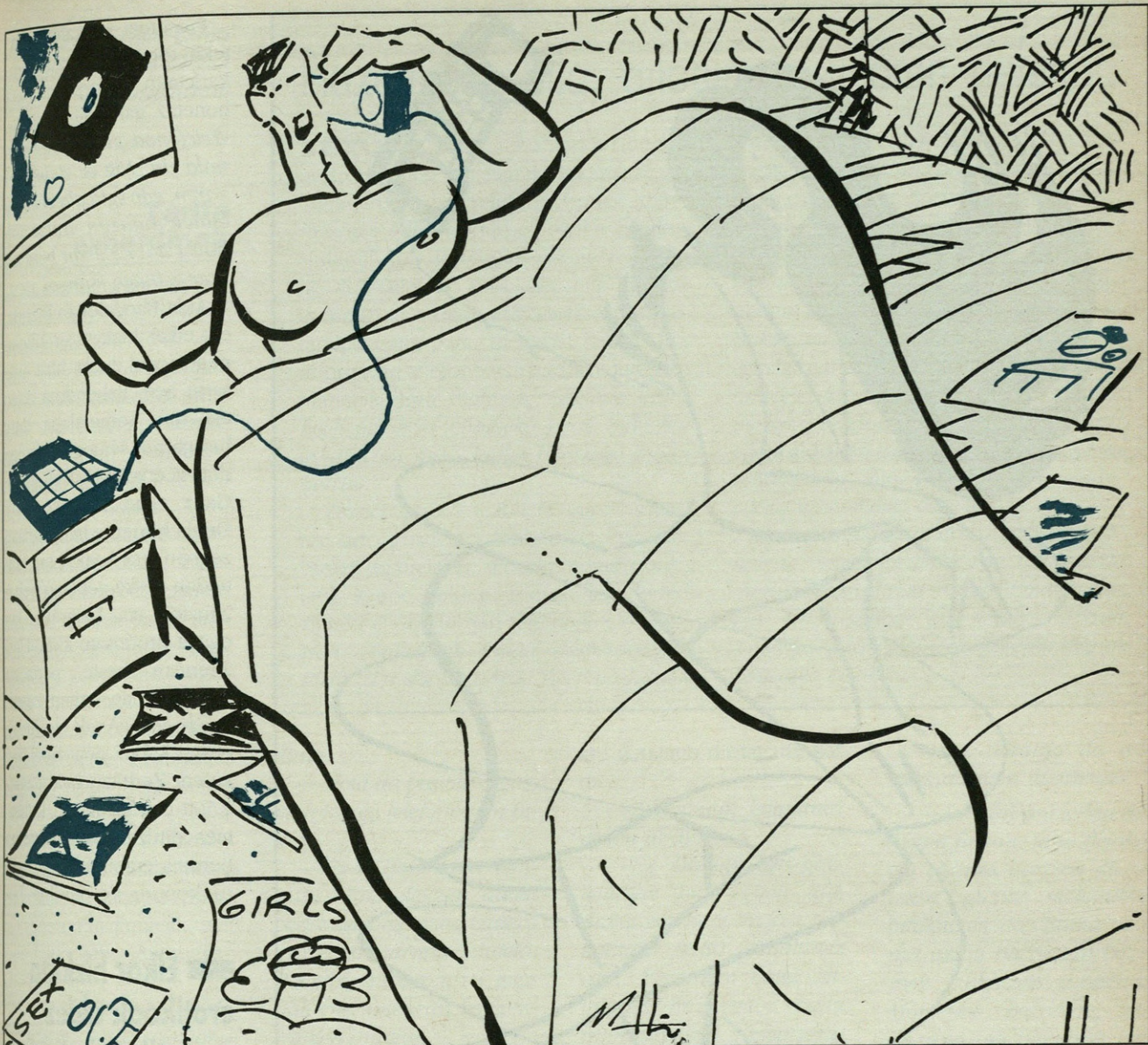
■ «Askotan antzerkia egiten dugu telefonoz, baina beste batzuetan bezeroek kilikatzen naute» ●

AIDA

Gure klabea BPA 3.960 da, eta kobratutako diru kopurua 3.960 pezetakoa. Oraingoz, gizonezkoak dira zerbitzu hau eskuratzeko ahalmena duten bakarrak, baina Veronikak esan digunez, «*emakumeentzat beste zerbitzu bat eratuko dugu laister*». Hamabi orduz, Verónica eta bere lagunak ehundaka dei jasotzen dituzte.

—«Kaixo, Susana naiz. Sexy Susana. Eta neri gertatutako esperientzia bat kontatuko dizut (...). Sauna batean nengoen. Berotasunak eta lurrinak nere gorputza esnatu zuten(...)».

Hot lines edo linea beroak telefono erotiko hauen beste espezialitate bat dira. Telefono desberdinek, 24 orduz, istorio desberdinak eskaintzen dituzte. 903 aurizkiarekin hasten diren hauek, «ez dira oso errentagarriak, Telefonikak oso portzentaiia txikia ematen dizu dei bakoitzeko, eta behar duzun ekipoak 50 milioi pezeta inguru balio ditu», azaldu digu Veronicak. Emakume ahotsez grabaturiko istorioak daude

erantzungailu automatiko batean, eta telefono zenbaki desberdina erabiltzen da istorio bakoitzeko.

—Nere lagunek bikingo

itxura dudala esaten dute, ile horia eta gorputz bolup-tuosoagatik. Oso gorputz zentzuala dut.

Linea bero honek, relax

iragarkietan dioenez, gaueko 10etatik goizeko 8ak arte 26 pezeta kobratzen ditu 5 segunduko, eta gainerako orduetan 35 pezeta.

Hari erotikoak arrakasta handia lortzen ari dira, anonimotasuna mantentzen dutelako.

14.30 - 16.00

KALE KANTOIAN

HERRI Irratia

Radio POPULAR
OIZUKOAK

Laxaro
Azkune

BISECTOR

OM 1.224 DONOSTIA

LOIOLA FM 99'8

«Hari beroak ez dira oso errentagarriak, Telefonikak oso portzentaia txikia ematen bait du» esan digu Veronikak.

Prostituta euskaldun batekin topo egin dugu egunkarietako iragarkietan, eta honetaz galde egin diogu. «Telefonia guztiz inportantia da. Nik ez dakit nor zaren, edo egia ala gezurra esaten didazun. Antzezlan butsa da. Ez dizut bonetaz ezer gehiago esango».

Aida Bartzelonan bizi da, eta elkar hizketa erotikoen negozioan duela hiru urte sartu zen. Ezkonduta dago eta hiru seme-alaba ditu; hirugarren semea oso txikia denez, etxean lan egiten du. Gaur egun 26 urte ditu. Duela hiru urte langabezian zegoen, eta Anak, bere lantokian neska gehiago behar zituztela eta, berarekin lan egitea proposatu zion. Hasi zirenean beste pertsona batentzat lan egiten zuten, baina gero, Anak eta Aidak euren kabuz negozioa jarri zuten. Zerbitzu bakoitzeko 2.500 pezeta inguru kobratzen dituzte, baina sistema berdina erabiltzen dute: diru kopuru desberdina be-

■ Elkar hizketa erotikoa aldez aurretik egindako diru trasferentziaren truke egiten dira ●

zero bakoitzeko, prezio hori bezerearen identifikazio modua izanez. Anak esan digunez, 60 zerbitzu inguru egiten ditu astero...

—«Baina emakumeek oso gutxi deitzen dute, 10ek edo».

—«Emakumeak nahiago al dituzu?»

—«Ez da hori. Emakumeekin izan ditudan elkar hizketa erotikoa desberdina da. Harremana askoz ere samurragoa da. Gizonei

denetarik esaten diet, baina emakume bati ezin dizkiot bain bitz mesprezagarriak esan».

Tarifa ezberdinak

Aidak emakumeentzat duen tarifa txikiagoa da, bera heterosexuala izan arren, «baretetik, emakumeek abalmen ekonomiko txikiagoa dute-lako, eta bestetik, elkarta-suna sentitzen dudalako». Aholkulari modura ibili dira behin edo behin. Anak azaldu digunez, bere ogibideri esker lortutako esperientziak bezeroei gomen-dioak emateko balio izan dio. Behin, emakume batek Anaren zerbitzuen eske deitu zuen. Bere nahia ez zen Anarekin elkar hizketa erotikoa izatea. Ezkonduta zegoen, baina bera baino maitale gazteagoa zuen. Maitalea istorio erotikoen zalea zen, eta emakumeari istorioak kontatzeko eskatzen zion. Emakumeak, zer egin jakin gabe, Anarengana jo zuen.

—Ez naiz psikologoa edo sexologoa, baina pertsona batekin telefonoz hiru minutu bitz egin ondoren, badakit nolakoa den, zer nabi duen eta zer ez zaion gustatzen. Hiru urte haue-tan zehar gauza asko ikasi

Plazerraren bila, anonimotasunaren defentsa

SEXUAZ hitzegiteko aurkitu dugun beste telefono bat Garaia Elkarteko Sexologikoa da. Telefono honek party lines eta hot linesekin ez dauka zer ikusirik, informazio sexuala eskuratzeko balio du. Telefono erotikoez hitz egiteko euren gana jo dugu eta Maria eta Marietarekin egon gara. Bi neska hauek dira informazio telefono hau hartzen dutenak. Marietak esan digunez, «telefono erotikoez plazerra bilatzeko beste bide bat eskaintzen dute, kilika bilatzeko modu berria».

Teknologiaren erabilera gure bizitzaren arlo guztietara hedatu da eta gure bizitza sexuala ez da teknologia horretatik kanpo gelditu. Aldizkariak, bideo zintak, eta orain hari telefonikoak. «Pertsona bakoitzak modu desberdinetan aurkitzen du plazerra. Telefono hauen

erabilera ez da ona ez txarra—esan digu Mariak—. Sexualitatean ez daude gauza onak eta txarrak. Norberari balio badio, ona da».

Garaia Elkarteen kideen ustez, «lite-keena da telefono hauek erabiltzen dituzten pertsonen arazoren bat izatea. Bakardadea, harreman sexuali aurre egiteko gai ez direnak, eta abar. Baina honek ez du suposatzen zerbitzua txarra denik». Telefono erotikoen erabilera, edota aldizkari eta bideo pornoa, ez da kritikagarria baina sexualitatearen bide-raketa komertziala ekar lezake.

Marietak oso garbi utzi digu, «komunikabide hauek beziketa edo informazio modura ezin direla erabili. Ematen duten informazioa ez delako errealia—gehitu du Mariak—, ez da behar dugun benetako beziketa».

ditut».

—«Nola da posible orgasmoa izatea telefonoaren bidez?»

—«Ez da hain zaila. Pentsatu bona deitzen duten pertsonen orgasmoa izateko aurretiko jarrera dutela. Bestetik, zure zentzu guztiak entzumenean konzentratzen dituzu».

Aidak eta Anak ez dituzte bezeroak ezagutzen, eta askotan zitak izateko proposamenak izan dituzte, baina lan araua da bezeroekin aurrez aurre inoiz ez egotea,

are gutxiago diruagatik bada.

—«Zerbitzuak katalanez egiten al dituzu?»

—«Ez. Lanean beti gaztelaniaz hitz egiten dut, nahiz eta nere bizitza pribatuan % 80 katalanez egin. Bezeroen batek katalanez hitz egiten badu informazioa eskatzera-koan, informazioa katalanez emango diot, baina zerbitzua gaztelaniaz egingo dut, ez bait dakit horrelako gauzak katalanez esaten».

—«Eta noraino da antzerkia egiten duzuen?»

—«Askotan antzerkia da. Azken finean, lana delako, eta obitura bartzan duzue-nean, guztiz mekanikoa bilakatzen da. Baina ezin dut ukatu batzuetan bezeroek kilikatzen nautenik. Momentu horretan bizi duzuna oso intentsoa izaten da. Amets egitea bezala. Zure amets guztiak azalera ditzakezu».

Myriam Gartzia

20.30 - 21.00

MUGAZ GAIN

HERRI Irratia

T x e m a
Auzmendi

OM 1.224 DONOSTIA

LOIOLA FM 99'8

BEISBOLAREN ZARTADA NAFARRA

Orain dela denbora gutxi arte, gertuko kirolei degokienez behintzat, gure umeeek nagusiki saskibaloia, eskubaloia eta futbolerantz bideratzen zituzten beren indarrak. Azken bolada honetan komunikabideek arreta eskaini diete futbol amerikarrari eta, neurri txikiago batean, beisbolari. Azken hau ia ezezaguna da gure artean, bai arau aldetik eta baita mugitzen duen jendeagatik ere. Baina oso jende gutxi daki kirol hau Nafarroan 1945 urtetik jokatzeko dela.

GIZALDI erdia ia. Horrela da. 1945-46 denboraldian hasi ziren Nafarroako gazte batzuk beisbolean jokatzeko. Urte hartan Obereña, Montejurra, Iruña eta Iruña-Txiki taldeek osatu zuten lehen aldiz Nafarroako Liga. 1947an Aldapa ize-

neko ekipoa sortu zen, eta sariei begiratuenez gero, 70-eko hamarkada bitarteko ekiporik onena izan da. Beraz, ikusten denez, beisbola ez da atzoko gauza.

Izen propioak aipatu behar baditugu, ezin da Jose Aguaderoreña ahanzi. Na-

farroako Beisbol Federazioako idazkaria den María Victoria Bidaurrek esan digunez, *«gizon hau izan da dudarik gabe Nafarroan beisbolari bultzada garrantzitsuena eman diona, eta gaur egun ere borte dabil jo eta ke ibardun ho-*

Beisbolean jokatzeko besoetan indar handia behar izaten da.

netan». Bera izan zen Na-
farroako Federazioak izan
duen lehen lehendakaria.
1949an, hain zuzen ere.
«Anekdota bezala, aipatu
behar da bere etxea bulego
biburtu behar izan zuela,
beisbola guztiz ezezaguna
zelako, eta emaztea aritzen
zuitzaion idazkari lanetan»,
gogoratu digu Bidaurrek.

Lizentzien gorakada

Federazioan izen eman du-
tenen gorakada nabarmena
izan da. Adibide bezala, bi
datu eman behar dira:
1973an 91 lagunek hartu
zuten parte leihaketatetan
agiri ofizialarekin. 1990ean,
aldiz, 407k jokatu zuten
beisboleant, eta 107k soh-

Pilota indarrez eta gurpilaz jaurtikitzea ez da erraza.

bolean (beisbolaren aldaki
bat). Honez gain, hainbat
jokalarik lizentziarik gabe
jokatzen dutela ere esan
behar da, gaztetxoan artean
behinik behin. Beraz, gaur
egun kirol hau praktikatzen
dutenen kopurua 600etik
gorakoa izan daiteke. Fe-
derazioko idazkariaren us-
tez, «kontuan izan behar da

farroako taldeei. Estatu mai-
lan, adibidez, kataluniarren
atzetik nafarrak ekiporik
onentsuenak direla esan
daiteke. Iruñean, hain zu-

zen, oso maila altua dago.
Lau ekipo daude Ohorezko
Ligan, Amaia, Irabia, Pam-
plona eta Arga, eta bat
Lehen Mailan, Irabia B.

1990ean 407 gazte federatu ziren beisboleant, eta 107 honen aldaki batean, sohboleant ●

beisbola ezagutarazteko
gure aldetik lan handia
egiten ari garela. Eta lan
honen eragina eskola eta
ikastoletara zuzendurik
dago gebienbat, txikitatik
zaletuak sortzeko asmoz».

Beisbola ia berrogeitamar
urtez praktikatzeak maila
izugarri altua eman die Na-

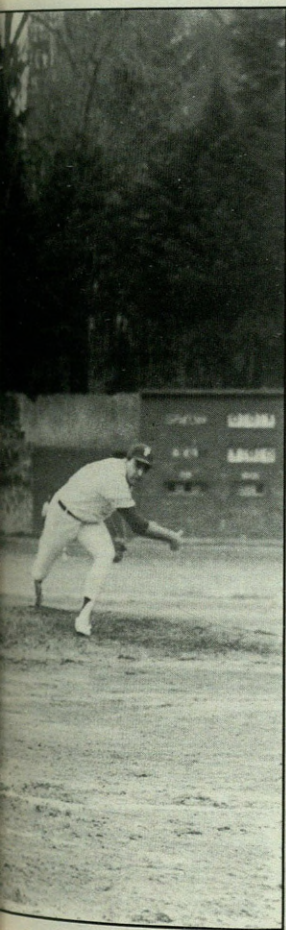
Diamantezko kirola

BEISBOLEAN jo-
katzeko erabiltzen den
zelaia 'diamantea' dei-
tzen zaio zaletuen artean,
bere itxurak lau puntako
erronbo bat gogoratzen
bait du. Behekaldeko
muturrean etxea edo 'ho-
me'a dago, eta beste hiru
ertzetan base bana.

Bi taldek jokatzen dute
partidua. Beti talde batek
eraso egin behar du eta
besteak defenditu. Era-
soan dabilen taldeak
bateatzaile bat ipintzen
du zelaian, eta defendi-
tzen duenak 9 jokalaria
ipintzen ditu, horrela
kokatuak: 'pitcher'a edo
jaurtitzailea; 'catcher'a
edo bateatzailearen

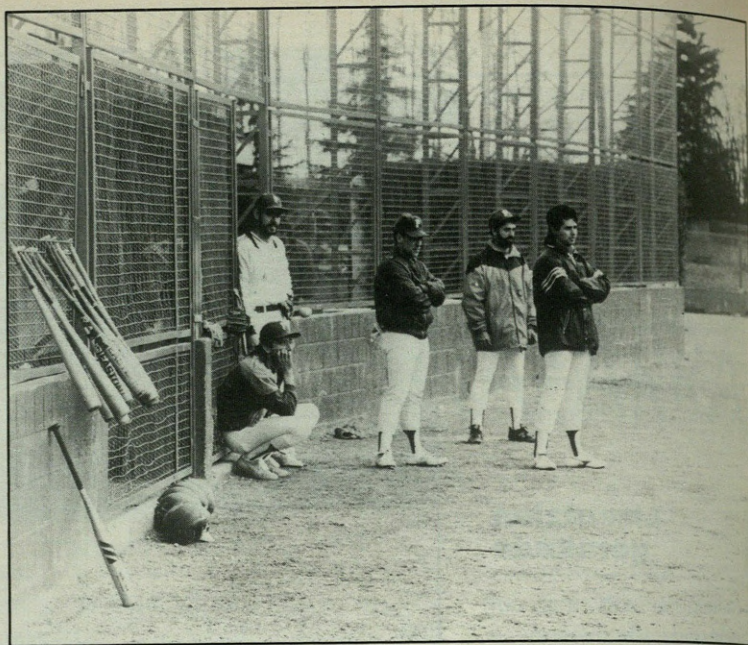
atzean dagoen jasotzai-
lea; hiru baseetan joka-
lari bana eta beste lau
jokalaria jaurtiketa luzeak
jasotzeko asmoz. Erasot-
zen duen taldeak ahalik
eta lasterketa gehien
(kan- po osoari buelta
eman jokoz kanpo gelditu
gabe) egiten saiatu
behar du. Partidu bakoit-
zak bi ordu edo bi ordu
t'erdia irauten du senior
mailan.

Jokalaria fin batek bete
behar lituzkeen baldin-
tzak honako hauek dira:
bateatzeko orduan
indarra eta teknika, las-
terkarako arintasuna eta
pelota jaurtikitzerakoan
zuzen- hurtasuna.

Beisbol neurketek bi ordu eta bi ordu t'erdi artean irauten dute senior mailan.

Komunikabideek jarraipen txikia egiten dietela kexatzen dira beisbolzaleak.

Neskak ere ez dira atzean gelditu. Pamplona taldea Ohorezko Mailan jokatzeko ari da eta Arga berriz, Lehen Mailan. Datu guzti hauek argi uzten dute beisbolaren

inguruan Nafarroan sortu den mugimendua ez dela txantxetakoia.

Gorputza guztiz babestua izaten dute catcher-ek, pilotakadak ez jasateko.

Estatuko selekzioan

Selekzio mailan ere nafarrek ongi jokatu dute estatuko ia txapelketa guztietan, eta Espainiako selekzioa ere jokalaririk dextente deitu izan dituzte. Hauen artean,

Carlos León
bateatzaileak
Bartzelonako Joko
Olinpikoetan ia
ziurtatua du bere
partaidetza ●

Carlos León bateatzailea aipatu behar da. Selekzioarekin jokatu zuen txapelketan bateatzaile onena aukeratu zuten, eta Bartzelonako Joko Olinpikoetan ere bere partaidetza ia ziurtatua da. Gogoratu behar da Joko

Estatuko selekzioan jokalaria nafar ugarik parte hartzen du. Carlos León da ezagunena.

Olinpikoetan beisbola kirol ofiziala izanen dela, eta Leónen iritziz, «*estatuko selekzioak paper ona bete dezake, nabiz eta domina oso urrun egon. Japonia, Kuba*

eta EEBBetako selekzioak oso indartsuak bait dira».

Nahiz eta nafarrek aspal-ditik horretan jokatu, beisbolak ez ditu beste kirolen medio ugariak. Zelaien al-

detik, Iruñean bi besterik ez daude. Bat Iruñean bertan dago, Irabia eskolan, eta bestea Burlatan. Beisbol eta sohbol neurketa guztiak bi zelai hauetan jokatzen dira.

Federazioak, bestetik, akordio batera heldu nahi du Nafarroako Unibertsitatearekin, bere lurretan beste zelai berri bat eraiki dadin.

Dena dela, ikusleen erantzuna ez da oso ona. Honen errua, komunikabideei atxeki behar zaiola diote bai jokaleriek, bai Federaziokoek, «*denok bait dakigu zein botere duten kirol bat promozionatzeko eta Nafarroan ez diote arreta handirik eskaini».* Aipagarria da honako datu hau: iaz Iruñean Estatu mailako hiru txapelketa jokatu ziren, Bigarren Mailakoa, Espainiako Infantilena eta sofhboleko Seniorra; eta egunkari eta irratiek apenas lekuri eman zieten.

Hau garestiegia duk guretzat, txo!

BEISBOLA eta beste edozein kirolen arteko ezberdintasunak materiala eta bere prezioetan hasten dira. Futboleak, atletismoan edota saskibaloian parte hartu nahi dutenek oso erraz eta nahiko merke lortu ditzakete jantzi eta oinetakoak. Beisboleak aldiz, material eta tresna ugari behar dira.

Jokalaria bakoitzak eskularru bat behar du

behinik behin, eta honen prezioa 5.000 pezetatik (250 libera inguru) 10.000-ra igo daiteke kalitatezkoa lortu nahi bada. Eskularruaz aparte oinetakoak ere erosi behar izaten ditu beisbolariak (gomazko takoekin eta 'aihotzak' izeneko takoekin). Gainera, osagai hauek ez dira lortu errazak, EEBBetatik datoz, eta. Nafarroako Federazioa ahaleginak egi-

ten ari da material merkeak lortzearen.

Aipatutako tresna hauez gain, bateak, 'catcher'arentzat bularretako eta moztarrok, pilotak, bateatzailearentzat kasakoak eta abar erosi beharrekoak izaten dira, baina guzti hauez ekipo bakoitzak arduratzen da. Aurtengo aurrekontu osoa, Nafarroan, 9 milioi ingurukoa da.

Iñigo Herce

DENBORAREN MENPE

Zazpitan jaiki goizero. Lanera joan. Egunean zortzi ordu. Astean bost egun. Urteak joan eta urteak etorri. Eta gustora. Gizakiena bait da lan egitea. Lasaitasuna eskaintzen bait du egunerokoak. Ala ez? Agian. Nola azaldu bestela gero eta arazo psikologiko gehiago azaltzen dituzten langileen kasuak? Nola ulertu bestela Mendebaldeko gizarteetan goraka doazen estresa eta agresibitatea?

URTE bi pasatuak ziren azkenekotz elkar ikusi genuenetik. Beti bezala legoke, zimur batzuk eta hamar kilo gehiago izango ez balitu. Lagunminak ginen, be-

Erlojua nahitaezkoa bihurtu da gure gizartean.

rarekin hitz egin nahi genuen, baina zerbait hartzera gonbidatu genuenean, *«presa handia daukat. Lanera noa, ez daukat zuekin egoteko astirik»*, erantzun zigun. Normala zela esan zigun, gaur egun denek daukatela beren eguna kronometro programatuta.

Eta egia da. Psikologo guztiek hori diote behintzat. Psikologia sozialean espezialistak dagoen Agustin Etxebarria doktoreak, adibidez. *«Garai batean EEBBetan bakarrik gertatzen zela esaten zen, baina denboraren obsesioa Euskal He-*

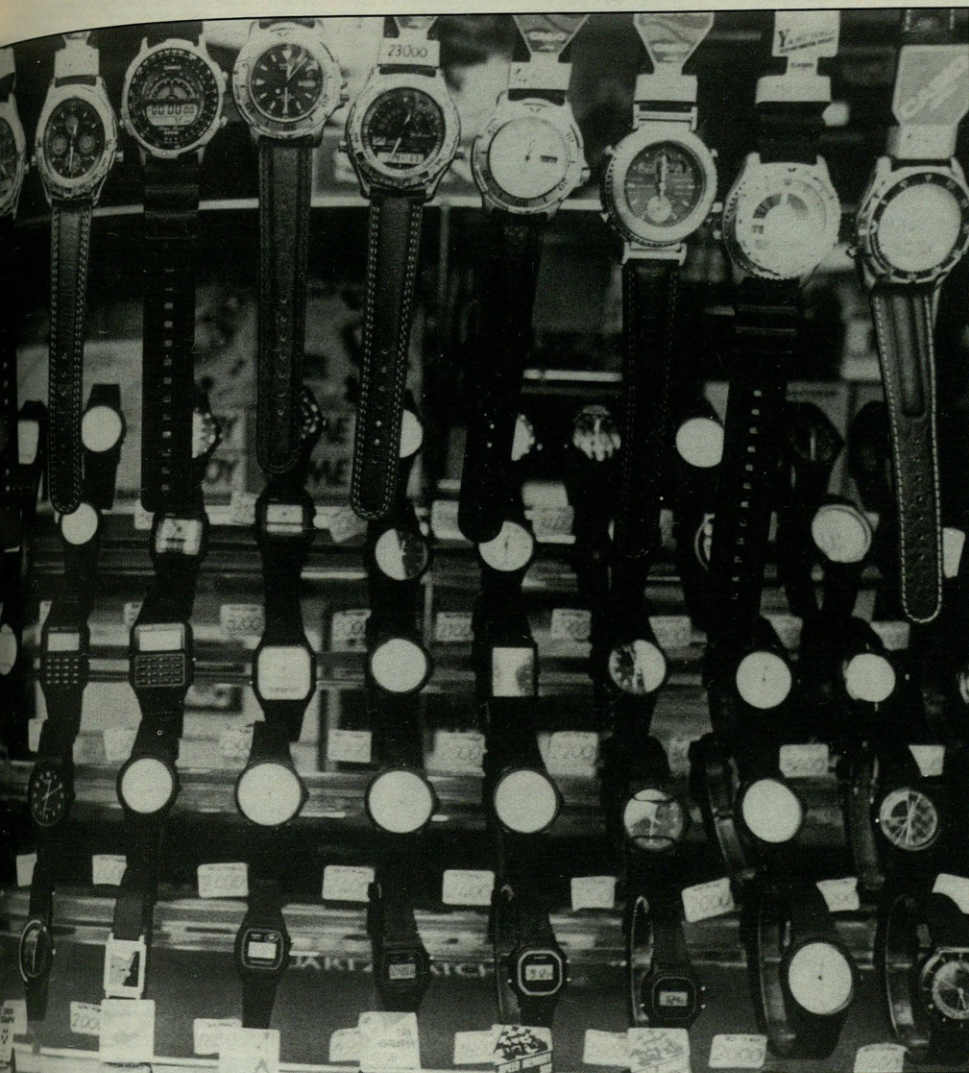
«Familia barruan ezagutzen dituzte haurrek lehen aldiz handinahia, gaitzitze beharra, eta abar» ●

A. ETXEBARRIA

rrira ere heldu da. Gauza asko egin behar izaten dituen jende ugari dago gaur egun. Pertsona hauek ez dute nahi adina gauza

egiten, presiopean lan egiten dute, eta eguna laburrerria iruditzen zaie. Denbora premiaren sentimendua da».

Psikologikoki, pertsona hauek zapuztuta sentitzen dira lehen oztopoaren aurrean, eta besteekiko harremanetan agresibitate nabarmena erakusten dute, beren burua presionatzeaz gain ingurukoei ere asko eskatzen bait diete. Antsia ere izaten dute mota honetako pertsonak. Nahi adina gauza egiteko gai ez diren heinean, egoneza sentitzen dute. *«Eta antsia hori neu-*

hauei lotuta, sintoma fisi-koak azaltzen dira: «*pertsona arruntak baino abulagoak izaten dira luzera. Bihotzeko arazoak izaten dituzte, eta beste eta urdailekoak ere bai*».

Arazo hau Mendebaldeko gizarteetan azaldu da. Honen esplikazioa garbi dago adituen ustez. «*Garapenak garai bateko helburu erlijiosoak baztertu egin zituen*—azaldu digu Etxeba-

■ «**Denboraren obsesioa dutenen ekoizpena ezin hobea denez, guztien eredu bihurtzen dira lantegian**» ●

A. ETXEBARRIA

rriak—, eta gaur egun Mendebaldean lan munduko lorpenak dira gizakien helbururik nagusiarena. Giza-banakoaren garrantzia beste guztien gainetik ezarri da, eta horren arabera eraiki dugu guztiok gure bizitza».

Gizarte garatuen partaideen denborarekiko obsesio honen adierazgarri zuzena izan daiteke europar eta

mirik gabeko zaletasunean islatzen da —esan digu Etxebarriak—. Batzuek etengabe erretzen dute, besteek, edan. Hamaika obsesio izaten dituzte». Hau adierazterakoan, duela gutxi aztertutako kasu bat gogoratu du psikologo honek: gizon heldua, erlojuekin

obsesionatuta zegoen. Ordua galdetzen zuen uneoro, eta bera ez zen konturatu ere egiten. Ez zeraman erlojurik, baina horrekin ez zuen bere menpekotasuna konpontzen».

Baina oso gutxi dira honelako obsesioak azaltzen dituztenak. Gehienak oso

langileak dira, «eta beren ekoizpena ezin hobea denez, guztien eredu bihurtzen dira lantegian». Kontrakoa ere gerta daiteke. Gaisoak, bere helburuak ezin lorturik, izugarrizko depresioa jasaten du orduan.

Ezaugarri psikologiko

14.30 - 16.00

KALE KANTOIAN

HERRI Irratia

Radio POPULAR
OIZUKOAK

Laxaro Azkune

BISector

OM 1.224 DONOSTIA

LOIOLA FM 99'8

Antsia, gizarte garatuen 'gaitza' aspaldidanik

DENBORA premia-
ren sentimendua deitzen
diote adituek. Osasuna-
ren psikologiako ere-
muan zati garrantzitsua
betetzen du, eta 50etako
hamarkadan, bi kardiolo-
go iparramerikarrek egin
zuten lehen ikerketa ofi-
ziala 'gaitz' honi buruz.
Ikerketa honen bidez,
bihotzeko arazoak zituz-
ten gaisoen artean mota
berezi bateko pertsonak
aztertu ziren —A motako
jokaera eredukoak dei-
tzen zieten—, eta beren
ezaugarrien artean den-
bora premiaren senti-
mendu hori azaltzen zen.

Antsia zuten ezaugarri
nagusizat, baina garai
hartan bakan batzuk bes-
terik ez zirela eta, 60etako
hamarkada arte ez zen
larritasunik azaldu medi-
kuen artean. Hamarkada
horretan Erresuma Batuan

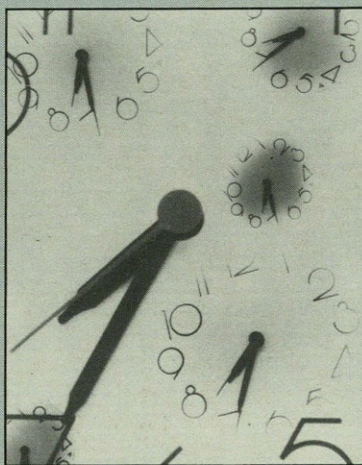
eginiko zenbait txosten
kaleratu ziren, eta azal-
tzen zuten egoera ez zen
baikorregia: bizimaila er-
di-altuko pertsonen ar-
tean garatzen ari zen jo-
kaera antsiaduna.

Harez gero, 'gaitz' hau
zutenen taldea gizarteko
atal guztietako kideez
osutzen joan zen. Behe
mailakoek, goi mailakoen
eredua jarraitu nahi zute-
lako, eta goi maila-
koek, beren estatusa
mantendu nahi zute-
lako.

Aipagarria da baita,
gaitz hau ez dela
azaldu emakumeen
arte 80- etako ha-
markada arte. Etxean
egotera ohituta
gehienak, hamarkada
hori arte ez ziren la-
neko lehia giroan
murgildu.

Etorkizunari begi-

ra, ez dago oso garbi ea
nora joko duen gaisota-
sun honek. Aditu guztien
ustez, antsia desagerta-
razteko modu bakarra gi-
zartearen eraldaketa li-
tzateke. Lanak eta diruak
pertsonen ardatz nagusi-
ak izaten jarraitzen du-
ten bitartean, aldaketa
posiblerik ez dago. Bitar-
tean, gaitzak jotakoak
ugaltzen ari dira.

iparramerikarrek gaur egun
daukaten lehia gogorra:
denbora zehaztasun osoz
neurtuko lukeen erlojua
lortu nahi dute, eta emaitza
onena NITS-7 erloju atomi-
koak lortu du. 3 milioi ur-
tetan segundu bakarra
atzeratuko litzateke.

Hala ere, badirudi Euskal
Herria lehen postuetatik
nahiko urrun dabilela las-
terketa horretan. «Euskal gi-
zartea, bere egoera demo-
grafikoagatik, nabikoa ba-
bestu da orain arte 'gaitz'
bonen aurrean, baina gu
ere puntu horretara beldu-

ko gara». Bost udaletxetara
deitu dugu eguerdiko
12etan puntuan, bertako
kanpandorreetako erlojuek
ea zein ordu markatzen du-
ten galdezka, eta bitan 12ak
eta minutu bat zirela eran-
tzun digute, beste hiruetan
oraindik eguerdia ez zela

esan diguten bitartean.

Hau esan diogunean,
Ettxebarriak honela adierazi
digu: «egia da Euskal He-
rrian ez dagoela arazo la-
rriegirik, baina gero eta na-
barmenagoa da jendearen
antsia eta estresa».

Euskal Herrian zer?

Haurrak dira, zalantzarik
gabe, arazo hau zuzenen
jasaten dutenak. «Haurta-
roko bezkuntzan ezartzen
zaizkio gebien gizabana-
koari balore hauek. Familia
barruan ezagutzen dituzte
haurrek lehen aldiz bandi-
nabia, gaintitze bebarra,
eta abar. Gurasoek beraien
lortu ez dutena nahi dute
seme-alabentzat, eta borrek
presio handia suposatzen
du umearentzat».

Ingelesa, kirola, eskola,
solfeoa... Eguneke ordu
guztiak programatzen zaiz-
kio haurri gurasoek bul-
tzatuta. «Gaztetxoek presio
handiegia jasaten dute, eta
gero eta azkarrago espe-
zialtzen dira. Honen on-
dorioz, arazo psikologikoak
dituzten haurren kopurua
goraka egin du, eta haurrek
dagoeneko ez dakite nola
jokatu». Ez dietelako hau-
rrak izaten uzten. Agian.

Amagioia |ban

20.30 - 21.00

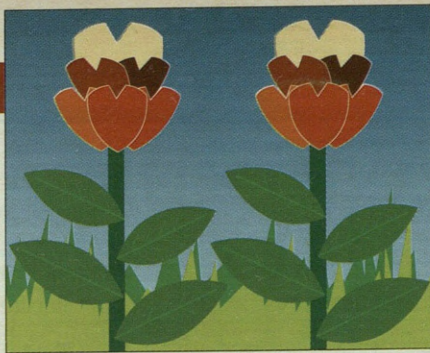
MUGAZ GAIN

HERRI Irratia

OM 1.224 DONOSTIA

LOIOLA FM 99'8

LORATZE GARAIA HELDU ZAIO LANDAREEN NEGOZIOARI

Udaberria heldu da, behin eta berriro entzun dugu dagoeneko. Loreak kolorez gainezka azaltzen zaizkigu bazter guztietan. Eta inoiz baino gehiago azken lauzpabost urteetan. Aspaltik hedatua Ipar Euskal Herrian, lorategiak ez du ezagutu zorte bera Hegoaldean. Orain arte. Gero eta ugariagoak bait dira lore ekoizpenerako negutegiak eta salmentarako gardenak. Baina hori ez da nahikoa nonbait, benetako pertsonal espezializatua lortzen ez den bitartean.

BASERRITARRAK

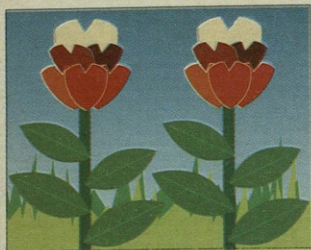
arduratu dira betidanik landareen zainketaz euskal gizartean. Hori izan da ohitura bederen. Baina ohiturak baztertu beharrez aurkitzen dira gaur egun euskaldunak. Batez ere Hegoaldekoak, mugaz bestaldekoekin gonbaratuez gero atzerapen nabarmena daramate eta. Gero eta landare bitxi gehiago ari dira heltzen Europako beste herrialdeetatik, eta betiko zainketak ez dira nahikoak.

Gizartearen aldaketa baten ondorio zuzena da lorazantzen eboluzioa, galdetutako lorazain guztien ustez. «Gero eta europaragoak biburtzen ari gara, eta gaur egungo jendea etxe barruko hobbyei gustoa hartzen hasi da», esan digu Alfonso Bidartek. Lorazaina dugu donostiar hau, eta bere ustez gauzak aldatzen ari dira piskanaka.

Hala ere, «nahikoa da Estatu frantziarreko euskaldunek landareetan urtero gastatzen dutena ezagutzea —esan digu Alfonsok—, espainiarrekoak

Udaberriarekin, urtero, loreen salmentek goraka jotzen dute.

oraindik asko aldatu be-
barrean gaudela ikusteko.
Beraiek 16.000 pezeta (800
libera gutxigorabehera)
inguru gastatzen dituzte

urtero, eta gu ez gara 3.000
pezetara beltzen».

Madriren egin zituen bere
lorazantza ikasketak, eta
profesionalen falta soma-
tzen du gehienbat. Gainera,
etxe partikularretan lan
handiegirik ez dela izaten
dio, lorategiak prestatzeko
orduan behintzat. «Kontuan
bartu behar da bemen jen-
dea pisuetan bizi dela

—gehitu digu—. Ez da ba-
nakako etxeetan bizi, lpa-
rraldean normalean gerta-
tzen den bezala. Hor ez da-
go lorategi posiblerik.

Horrela, etxaldea dute-
nek bakarrik izan dezakete
lorategi bat. «Hau maila
ekonomikoarekin estu lo-
tzen da. Banakako etxeen
eros dezakeen batek lorategi
bat ordain dezake. Baina

Denboraldiko loreak, nola mantendu erraz eta ikusgarri

DENBORALDIKO
landareak, beren loreen-
gatik ezagutu eta erabil-
tzen ditugu gehienbat.
Loreek kolore bizia eta
loraldi luzea izaten dute
ezaugarri nagusitzat. Lau
bat hilabete iraun deza-
kete loretan eta barietate
gehienek kolore nahaske-
tetan erabiltzeko aukera
eskaintzen dute.

Landare hauen eragoz-
pen nagusia, izenak dioen
bezala, 'denboraldi' bate-
rako besterik ez direla da.
Hau da: loraldia pasatu
ondoren, beren balioa
galtzen dute, landarea
itsusitu egiten da, eta be-
raz, kendu eta baztertu
egin behar da. Landare
mota hauekin lanean ari
garenean, beti pentsatu
behar dugu denboraldia

pasatu ondoren, lehenak
altxa eta berri batzuk eza-
rri beharko direla.

Lurrean zuzenean egin-
dako landaketa horretaz
gain lorapoteetan ere era-
biltzen dira landare mota
hauek. Zeharka begiratu
eta inbidiaz ikusten ditu-
gun auzolagunaren lei-
hoak gure etxean lor ge-
nitzake denboraldiko lan-
dare hauekin.

Oso luzea da landare
hauek osatzen duten ze-
rrenda. Liburuetan ehun-
daka aurkezten dizkigute,
loradendetan ere aukera
nahiko zabala izaten da,
baina emaitza onenak lor-
tzeke gutxi batzuk eza-
gtzea nahikoa izan daiteke.
Batzuetan azken hauek
arruntgiak dirudite, baina
nahiz eta betikoak izan,

ordezkatu ezinak dira.
Honako hauei buruz ari
gara: negu aldean San Jose
lorea eta pentsamendua;
uda aldean, geranioa, pe-
tunia, begonia, eta abar.

Asteburu bateko lanaz
lorategi edo balkoi eta
leihoak presta genitzake,
gero denboraldi luzez (4-5
hilabetez) gozatuz.

LANDAKETA:

1. Lorapotea: lurrezko
lorapoteek emaitza ho-
beak izaten dituzte gehie-
netan, hezetasuna eta ai-
reazioa hobeto manten-
tzen bait dituzte. Baina ba-
dute eragozpenik: pisu
handia hartzen dute eta
beraien erabilera zailtzen
da. Beraz, maiz plastikoz-
ko lorapoteak aukeratzen
dira. Ez du hartainoko ga-
rrantzirik. Erne ibili behar
da azpikaldeko zuloa izan
dezan. Sarritan lorapote
berrietan markatua dator
lekua baina zuloa buka-
tzeke egoten da.

2. Lurra: lorategi gehie-
netan denboraldiko lan-
dareentzat egoki den sus-
tratoa salgai izaten dute.
Gehienetan merezi du lur
hau erabiltzeak, ezaugarri
fisiko-kimiko bereziak
izaten bait ditu. Hala ere,

mendi aldetik ekarri nahi
izanez gero, buztintsuegi
ez den lur bat aurkitu
behar da; hondartsua izan
gabe, arina eta askea izan-
go dena. Ez da erraza lur
egokia aurkitzea.

3. Landarea: aipatutako
landareak edozein lorate-
gitan dauzkagu. Batzuetatik
besteetara aldiak izan
daitezkeen arren, hauek
ez dira garantzitsuak, eta
azken emaitzak onak izat-
en dira gehienetan.

4. Ureztaketa: beharrez-
koa da batez ere poteetan
ari garenean eta uda alde
denean. Momentu beroe-
netan bizpahiru egunetik
behin bustitzea beharrez-
koa gerta daiteke. Bitar-
tean, 4 edo 5 egunera zabal
daiteke ureztaketaren arteko
epea.

5. Ongarriketa: behar-
rezkoa da, batez ere lu-
rraren lehen erabilpena ez
bada. Gehien erabiltzen
diren ongarriak likidoak
izaten dira, ureztaketarako
urarekin nahasiz ematen
bait dira. Produktu bakoit-
zak dakarren dosia eta
bestelako oharrak arretaz
aztertu behar dira.

BEGOÑA RODRIGUEZ

Ingeniari agronomoa

boriek gutxiengoa dira», Alfonso soren esanetan.

Udalak ere aldaketa hauen isla bilakatu dira. Gero eta kontu handiagorekin planifikatzen dira lorategi

«1993an gehiago salduko dugu, baina ezin da ahaztu Hegoaldekoak ere lanean hasi direla» ●

I. FAIZON

guneen antolaketan. Bertako hirigintza sailko arduradunaren iritziz, «gero eta garrantzi handiagoa bartzen ari dira berdeguneak hirigintzaren munduan. Gorakada demografikoa dela eta, hauen beharra inoiz baino nabarmenagoa ari da biburtzen, eta diseinua eta planifikazioa garrantzi handia bartzen ari dira».

Berdeguneetan, zailtzarik gabe, pisu handia du ea zer nolako landare eta zuhaitz aukeratzen diren, eta horretarako kontuan hartzen dira parke edo lorategien kokapena, inguruko biztanlegoaren ezaugarriak eta bizimaila.

Profesionaltasun ezaren

Alfonso Bidarte lorazainaren ustez europarregoak bihurtzen ari gara euskaldunak, eta horren ondorioz hasi gara landare gehiago erosten, etxetik irten gabe mantendu daitekeen hobya baita.

eta parkeak, eta horren ondorioz profesionalizazioa bultzatzen ari da. Gasteiz dugu Hego Euskal Herriko hiririk aipagarriena berde-

adibiderik garbiena eta aurkitu errazena inausketaren atxakiaz Euskal Herriko bide bazter eta parkeetako zuhaitzek negu partean jasaten duten tratua da. Joxe

Angel Larretxea tolosarra espezialista dugu gai hone-tan, eta bere ustez, «ongi eginiko inausketa bat beti da onuragarria zuhaitza-rentzat, baina urtero izu-

MINTEGIA

Lore eta landareak

Frain Auzoa 31770 LESAKA (Nafarroa) ☎ (948) 637826

ZUBIRIA
MINTEGIAK

Mintegi loreetan espezializatuta, apainketak, baso landareak

Arraioz - NARBARTe
(Baztan)
NAFARROA

☎ (948) { Bul: 452032
Etx: 592034
Fax: (948) 58 12 74

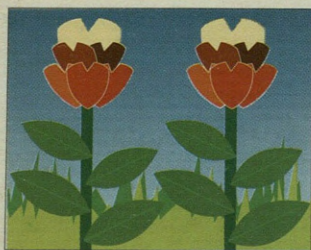

GUREAK S. A.

LORAZAINTZA ZERBITZUAK

- Parke, lorategi eta berdegune proiektuak
- Sorkuntza lanak, mantenimendua, inausketak
- Udaletxe, etxegile, urbanizazioak, jabego pribatuak e.a.
- Denboraldiko loreen aukera bikaina

Jauregi auzoa z/g HERNANI 1191 Posta kutxa 20080 DONOSTIA ☎ (943) 557200 / 556109 Faxa: (943) 557223

garrizko astakeriak ikusten dira nonnabi. Badirudi jendeak ez duela ikasi nabi.

Hau kulturaren ondorioa da Larretxearen iritziz: «urte luzez izan dugu barreman estua zubaitzekin, baina barreman hori nabiko zarkarra izan da beti. Oso arrunta da gaur egun, adibidez, handiegiak diren atxakiaz zubaitz osasuntsuak zauritzea. Abaztu egiten zaie nonbait zubai-

Udalek ere gero eta diru gehiago inbertitzen dute landareetan.

tzak landatu baino lehen ea zer inguruan izango den aztertzea. Gero, espero baino handiagoak irteten badira,

modu basatian kimatzen dituzte». Udaletxeetan gertatzen da hau gehienetan, partikular batzuek ere

gehiegi mozten duten arren.

Jende askok dauka zubaitzak urtero kimatzeko ohitura. «Enborra eta lau adar nagusien muturrak lagatzen dituzte, eta horren ondorioz oso azkar zahartzen dira zubaitzak, edota gaisotu. Eskaria eta eskaintzaren gorabeherengatik gaude egoera bontan, oso lan gutxi ematen zuten zubaitzekin egin izan delako lan orain arte. Baserritarrek hartu zuten ardura hori. Baina orain gauzak aldatzen ari dira. Jendea prestatzen ari da».

Bilbo da berdeguneen falta agerien erakusten duen Euskal Herriko hiriburua.

Landareek nola igartzen dute udaberria datorrela?

GIZAKIARENTZAT

udaberria, eguzkia Piscis konstelazioan sartzen denean hasten da. Baina, landareek beren begiak, hostoak eta loreak ireki ahal izateko, nola igartzen dute udaberria datorrela?

Udaberriaren etorreraz jabetze horretan, batez ere

hiru parametro dituzte landareek: tenperatura, argitasuna eta ebapotranspirazioa.

Tenperatura:

Hauxe da aldaketarik nabarmenena; 3-4 gradu igotzen bait da. Aldaketa honekin ohizko tenperatura landareen bizitzeko tenperatura minimoaz gain kokatzen da.

Bestalde, igoera honek landare-espezie bakoitzak hurrengo zikloa martxan jartzeko beharrezko duen hotz-orduen kopurua (7 graduz azpitikoak) betetzat jotzen du normalean. Hotz-orduen kopurua osatu denean, landareak negua igaro dela 'uste du'.

Argitasuna:

Landareen energi iturria argia denez, honek ere udaberriko esnatzea bul-

tzatzen du. Neguko erre-serbak jan eta berriro bizitzeko aukera somatzen du landareak.

Ebapotranspirazioa:

Argitasunak eta beroak hezetasuna jaitsi eta lurrean dagoen ura lurrintzera bultzatzen du. Honek, landarearen zelulak transpiratzen hastera ere bultzatzen ditu, lurretik ura (elikagaiez nahasirik) hartu eta urteko zikloari hasiera emanez.

Esperientzia batzuk:

Tulipa-lore oso goiztiarrak lortu nahi direnean, erreboil edo bulboak hozkailura sartzen dira. Hotz orduen kopurua azkarra go osatu eta lehenago ernalduko da, zikloa lehenago osatu eta loreak aurreratu egingo direlarik.

Bazko-lorea (*Euphorbia*

pulcherrima) eguberrian eta urrelilia santu guzien egunean normalean baino askoz ere gehiago ordaintzen dira.

Urtebeteko bizitza duten landareetan (hauetan kasu), lorea (gero fruitu-haziak emango dituen) zikloaren amaia da. Bazko-lore eta urreliliaren kasuetan loraldia egun jakin batzuetan lortzeko landareari zikloaren amaierara inguratzen ari dela 'jakin erazi' behar diogu. Nola? Argitasuna murriztuz. Praktikan oihaltu batzuez estaltzen dira egun batzuk lehenago.

(Oharra: artikulua hau «El-huyar» aldizkariaren 20. zenbakian argitaratu zen, 1989ko otsailean).

JAKOBA ERREKONDO

Gureak kooperatibako langilea

Hego Euskal Herriko berdeguneen ranking-a

Udala	Hiri berdegunea (m ² biztanleko)	Maila
1. Laudio	32,3	oso ona
2. Gasteiz	13,8	ona
3. Iruñea	12,3	ona
4. Tolosa	11	ona
5. Amurrio	9,5	ona
6. Donostia	8,1	nahiko txarra
7. Tuter	4,2	txarra
8. Barakaldo	4,1	txarra
9. Irun	3,6	txarra
10. Tafalla	2,5	oso txarra
11. Durango	2,4	oso txarra
12. Bilbo	2,3	oso txarra
Iturria: «Eroski» aldizkaria		

1990ean 225 milioi pezeta gastatu zituen Udalak sail honetan, baina hala ere 2,3 m² berdegune zituen biztanleko. Nazioartean onartutako maila 10 eta 16 m² artean dago.

Gasteiz eredu

Gasteizek, batez-beste 13,8 m² zituen iazko urtea amaitzean, eta 170 milioi pezeta inbertitu zituen.

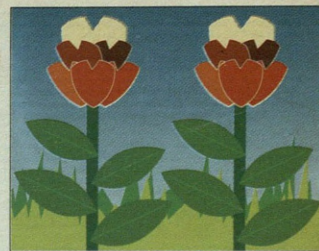
Irungo Udaleko lorategi eta parke arduraduna den

Julián Garcíaen ustez, hala ere, diru kontuak azalekoak dira. Langile kualifikatuen falta somatzen du batez ere. «Udaletako agintariek normalean uste dute diru gehiago emanda gauzak konpondu egingo direla. baina ez da nabikoa. Plan-gintza falta dago. Lorategiak eta parkeak eraikuntza baten ondotik datoz normalean, eta horren ondorioz, berez sortu behar litzatekeen proiektua eraikuntzak baldintzatzen du».

Udal lorazainen beste arazoa jende falta dugu.

Duela urte batzuk herriko biltegiko langileak lorazantza sailera pa satu zituzten —gogoratzten du García—. Oso jatorrak ziren, baina garbi dago ez zekitelako gehiegi loreen zainketaz. Baserritarak izanik, tresneria erabiltzen bazekiten, baina besterik ez».

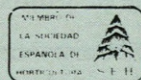
Profesionaltasun eza azpimarratu digu baita gipuzkoar honek. «Honen ondorioz, Hego Euskal Herrian diseinatzaren diren lorategi eta parkeak oso klasikoak dira, ez bait dago irudimena eta gizalana nabas ditzakeen jende prestaturik. Horrelako gutxi daude. Seguratu oso ongi erabiltzen dute, baina ez dakite arte-lan bat asmatzen. Iparral-

dean ere oso klasikoak dira, nere ustez».

Baina klasikoak izan ala ez, argi dago lorea erabili egiten dela, eta gero eta gehiago gainera. Orain arte, loreak erostean, Iparraldera jotzea izan da arruntena. Mugaz bestekaldeko produktuek Europako kalitatea eskaini izan du, Estatu frantziarrak landare eta lorategi kontuetan betidanik izan duen tradizio ziurtagiriarekin batera.

Tradizio handia du adibidez Lafitte mintegiak. Baionan ditu bere erakustoki handienak, eta Isabelle Faizon da bertako gerentea. «Duela berrogeitamar urte

PAGOLA MINTEGIAK (Pedro Mari Pagola)

Frutu, lorezaintza eta jardineritza establezimendua

Portu Berri Tel: (943) 55 22 47 20120 HERNANI
Portu auzoa, 51 Faxa: (943) 33 05 57 (Gipuzkoa)

Mintegiak
KILKER

Jardineritza
Proiektuak - mantenimendua
apainketak

☎ (943) 630137 - 632777 Faxa: 621982 IRUN 20300

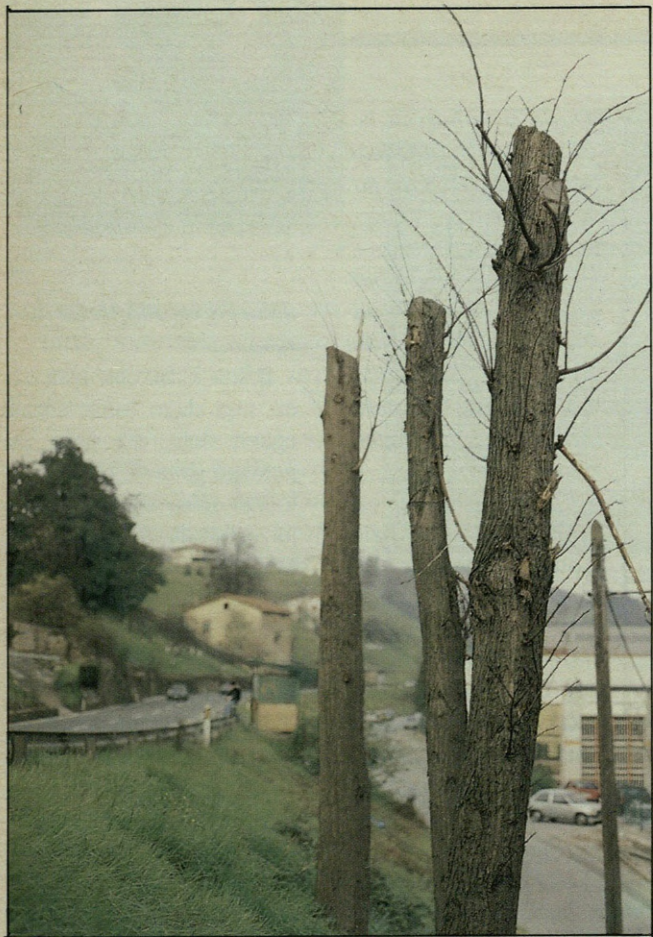

Mari Carmen

Loradenda
INTERFLORA ZERBITZUA

Ezkongaientzako sorta eta lore idortuetan espezializatuak, elizen apainketak, autoak, koroak, atarien apainketak

Nafarroa Etorbidea, 30 Tel. (943) 52 04 96
20100 ERRENTERIA Etx. (943) 28 17 47

Hiru kimaketa mota daude, baina okerrena da Euskal Herrian gehien erabiltzen dena: mozteagatik moztearena, zuhaitzaren egoera eta beharrak kontuan hartu gabe.

basi ginen lanean landareen ekoizpenean, eta hamazazpi urte pasatu dira dagoeneko Narbarten gure filial bat martxan jarri genuenetik —esan digu—. Bagenekien Hegoaldean ez zegoela landare mintegi gehiegirik, eta horregatik ireki genuen, nahiko txikia izan arren».

Azken hiru urteetan hasi da igotzen Hegoaldetik heldutako eskaeren kopurua. «Udalek ez zuten asko landatzen —gogoratzen du—, eta horren ondorioz ez zen nahi adina saltzen. Baina orain landareek duten garrantziaz jabetu egin dira, eta askoz ere gehiago saltzen digu».

1993aren etorrera aipatu digu behin eta berriro Faizonek. «Ziur gaude askoz ere gehiago salduko dugula. Baina bertakoak abaztu gabe. Gero eta gehiago ari dira hedatzen, eta beraiekin lanean hasteko asmoa

dugu. Orain arte saldu besterik ez dugu egin, eta aurrerantzean erosten ere hasi beharko gara».

Muga gainditzeagatik % 18 garestitzen dira Lafi-

■ «Hegoaldean 3.000 pezeta gastatzen dituzte urtero landareetan, eta Ipar Euskal Herrian 16.000; hori da alde nagusia» ●

A. BIDARTE

tteko landareak, eta horregatik daude datorren urtearen zain: «produktua mer-

Iñaki Larrañaga, Gipuzkoako Aldundiko langilea eta lorazantza irakaslea:

«Udalek lorazainen ikuspegi atzeratua dute normalean»

ARGIA. Zenbait mintegitan hartu duzu parte hizlari gisa. Zer ikas dezake te portaideek?

IÑAKI LARRAÑAGA. Gustokoa dudalako ematen ditut mintegiak. Nere ogibidea berez baserritarrei sagastia landatzen laguntzea da. Baina mintegiez gain arkitekto batzuekin ere egin dut lana.

A. Profesionalki zein presatjeta maila erakusten dute gaur egun zure mintegietan parte hartzen dutenak?

I.L. Oso baxua. Hasieran

egoera nahiko nahasia zen, ingeniari agronomoek, zaletu soilek eta ikasiek batera parte hartzen bait zuten. Hor ikus daiteke gai honek duen garrantzi gero eta handiagoa. Gero eta jende gehiago hasi da burubelarri honetan.

A. Eta udalek zein paper betetzen dute lorategien munduan?

I.L. Lorazainek ikuspegi nahiko atzeratua dute normalean. Eskulan gogorrak egiteko bakarrik daudela dirudi, eta teknikari lana

egingo duen norbait ere behar litzateke. Paratzailak aritzen dira gaur egun lan hauetan, eta logikoa denez, ez dute lorazantza menderatzen. Teknikari falta handia somatzen da. Lorazainak profesionaltzea lortu behar da. Igeltaria izan den gazte bat ezin da pasatu egun batetik bestera lorazain lana betetzera, eta hori egiten da askotan hemengo udaletan.

A. Zein litzateke zure ustez hiri lorategien betebeharrak garrantzitsuena?

I.L. Lasaitasuna eskaintzea, psikologikoki eta fisikoki. Gaur egun, hiri parke eta lorategirik egongo ez balira, ezin izango genuke berderik ikusi, eta hori oso gogorra egiten zaigu. Oso estresantea da. Hirigune handiak banatzeko baliagarriak dira.

Fisikoki, landareak oso onuragarriak dira, oxigenoa ekoiztu eta kutsadura arintzen dutelako.

keagotu egingo da eta.

Kanpoko landareak bakarrik ekoizten dituzte enpresa honetan, eta Hegoaldera gehien bidaltzen dituztenak zuhaitzak eta zuhaiskak dira. Urkia dago modan aurtun.

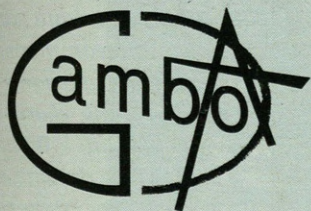
Hegoaldean landareen merkatura zuzendutako enpresak beren neurriak hartzen hasi dira ordea. Familiako hustirapenak izaten ziren orain arte, baina negutegiak dituzten gehienak, baserritarrak normalean, elkartzen hasi dira, edota inbertsioa gehitzen, kalitatea igo asmoz. Baina denak ados azaldu dira Iparraldekoen mailara heltzerako denboraldi luzea igaro beharko dela onartzerakoan.

Baina mintegiez hitz egin ondoren, ezin ahaztu *gardenak*. Landareen erakusketak zabalak eskaintzen di-

tuzte, eta gero eta ugariagoak dira Hegoaldean. Hauek ere hasi dira prestatzen datorren urterako. Neurriak hartzen hasi diren artean Natura 2.000 aipatu beharko litzateke.

Duela urte gutxi sortua landare ekoizle gisa, familia mailako *gardenak* irentsi ditu, eta lau ordezkari zabaldu ditu dagoeneko. Hiru Bizkaian eta bat Gipuzkoan.

Kolorea eta bitxikeria dira euskaldunek gogokoen dituzten ezaugarriak lore kontuetan.

Lorategigintza, diseinua, landaketak, mantentzeak, itxiturak, mota guzietako inausketak, ureztatze instalazioak, prozedura fitosanitarioak, terrazak, balkoiak etabar, mota guzietako garbiketak, hiribarruko altzariak, barruko mantentzeak

KONPROMEZURIK GABEKO AURREKONTUAK

J.A. LARRETXEKA kale Nagusia, ASTIGARRAGA 20014 ☎ (943) 55 07 72

EZPELA, C.B.

- Loratoki eta parkeen mantenua
- Lorategigintza eta diseinua
- Ureztatze instalazioak
- Prozedura fitosanitarioak, etabar

GARDEN BIDELORE

Zuhaitzak, zuhaiskak, koniferak, arrosondoak, fruituarbolak, haziak, etxebarruak landareak, bonsai-gaiak, bonsaiak, jardinerak, lorepotoak, zeramika, e.a.

Bidebitarte baserria - Arragua auzoa 20180 OIARTZUN ☎ (943) 492101 - 493850 Faxa: (943) 492101

Gipuzkoakoa Zarautzen kokatzen da. Duela bi urte sortu zen. Katalunia, Holanda eta Estatu frantziarretik ekartzen dituzte landare gehienak, baina bertako produktua ere erabiltzen dute.

Udaberria heltzean gehien erosten ditugun loreak geranioak, petuniak, San Jose loreak, eta antzekoak direla esan digu Ana Garrok, bertako arduradunak. «Bezeroak mota askotakoak izaten dira. Batzuek betiko

landareak eramaten dituzte, obituragatik. Beste batzuek gauza berriak eskatzen dituzte, aldatzeko gogoagatik edo, baina hori beti zainketa gutxien eskatzen duten landareen artean».

Datorren urtean nabarituko duten lehia gogorra

aipatzerakoan, ahal bezain bizkorren eraldatzen ari direla esan digu Garrok. «Lehiakideak Europatik helduko dira, baina gertuen dauzkagunak Estatu frantziarrekoak dira. Gainera, oso onak dira landare kon-tuan. Beraiekin parekatzea nahi genuke, baina argi

daukagu oraindik ezinezkoa zaigula. Ez dugu hori ahazten. Denbora beharko dugu. Esperientziari esker ikasi dugu orain arteko guztia, eta horrela jarraituko dugu».

■ «Ongi eginiko inausketa beti da onuragarria zuhaitzarentzat, baina izugarritzko astakeriak ikusten dira» ●

J.A. LARRETxea

Datorren urtea dela eta, Hegoaldeko lorazaleak urduri azaltzen dira. Estatu frantziarreko loragintza tradizioak abantaila kentzen diete, eta ahal bezain bizkorren parekatzen saiatzen ari dira. Hala ere, denek denbora luzeko lana izango dela onartzen dute.

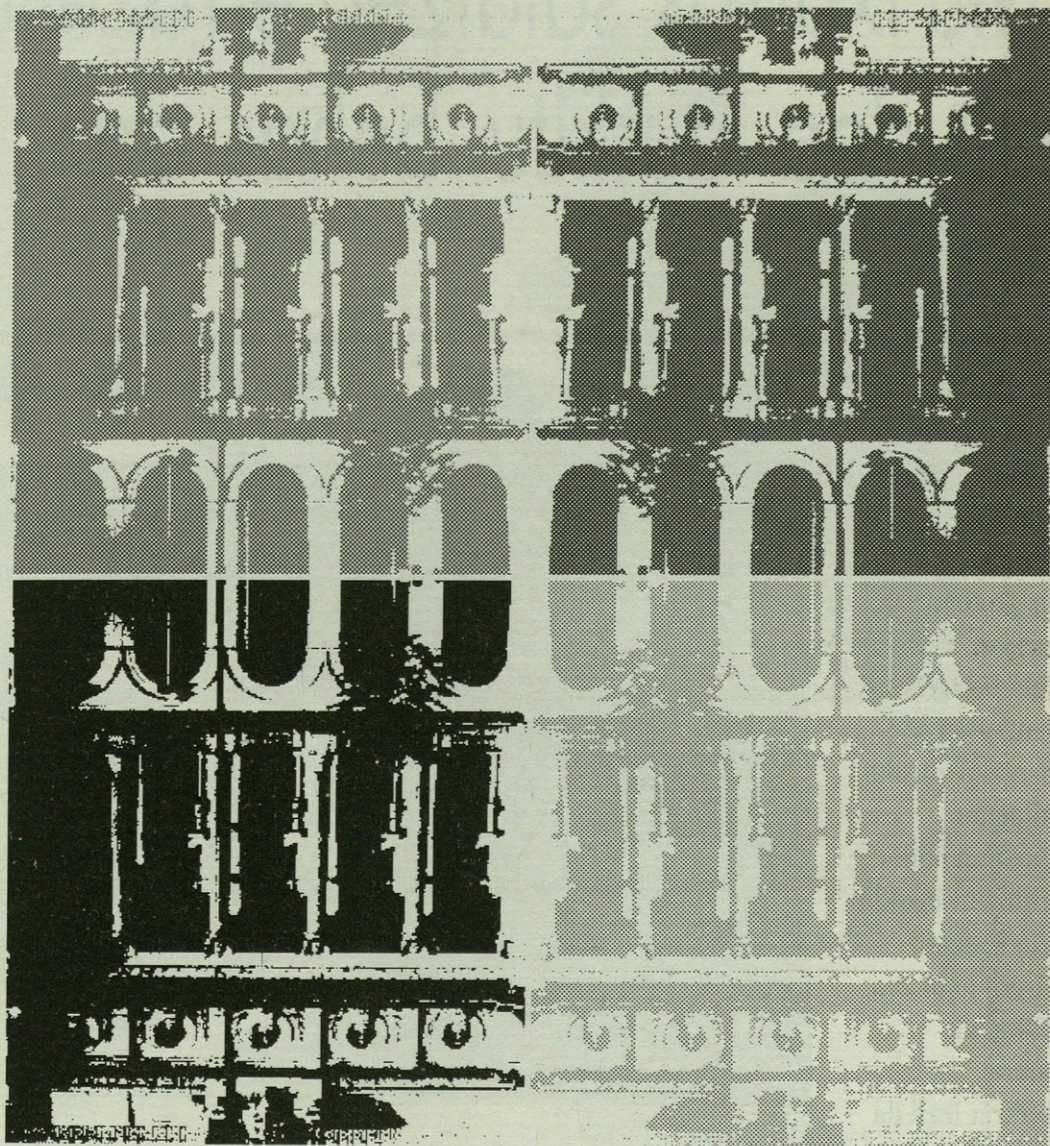
Gaur egun bezeroari eskaintzen zaion produktua kalitatezkoa den ala ez galdetzerakoan, ona dela erantzun digu, «eta gainera, landareak ez dira garestiegia, jendeak normalean pentsatzen duenaren aurka. Kanpotik ekarri behar-rak garestitu egin du, baina hori ez da gure errua. Are gehiago, Estatu mailan bertako produktuak normalean Europatik etorritakoak baino garestiagoak izaten badira, ez da berdin gertatzen loreekin. Oso produktu gutxiri gertatzen zaie hori».

Datorren urtean 'oreka' hori mantentzerik egongo al den galdetutakoan, ez digu erantzun: «bemen, nere postutik, ezin dizut esan. Datorren urtean ikusiko dugu zer gertatzen den».

Amagioia | ban

KULTURAREN ZERBITZURA

Maiatza Dantzan 1992

TXAVEL & ASOCIADOS

DANTZA GARAIKIDEKO IX. IHARDUNALDIAK

L'ANONIMA IMPERIAL. "Afanyat a poc a poc".

Azkoitia (Baztartxo) , maiatzak 8. Irun (Amaia) , maiatzak 9.

VIANANTS. "Solos".

Irun (Amaia) , maiatzak 15. Azkoitia (Baztartxo) , maiatzak 16.

ISMAEL IVO. "Delirium of a Childhood".

Donostia (Victoria Eugenia) , maiatzak 16 eta 17.

NEDERLANDS DANS THEATRE-2. "Who's watching who", "Un ballo", "Blancs d'yvoir", "Port bou".

Donostia (Victoria Eugenia) , maiatzak 23 eta 24.

BALLET DU GRAND THEATRE DE GENEVE. "Kyr", "Rooster", "Axioma-7".

Donostia (Victoria Eugenia) , maiatzak 29 eta 30.

«Tratu txarrak salatzea errazena da, irtenbidea aurkitu behar da»

Txaro Arteaga Gasteizeko Emakundeko egoitzan aurkitu dugu. Oso lanpetuta, bere zain gauden bitartean, takioen zarata besterik ez da entzuten egurrezko zoruko pasiloetan. Donostian jaio zen eta une egokia heldu zenean, Parisera joan zen hizkuntzak ikastera. Kazetaria izan da 20 urteetatik, eta horretan zebilela, Emakundeko arduraduna izateko eskaintza heldu zitzaion Ajuria Eneatik.

ARGIA. Nola hasi zinen politika munduan?

T. ARTEAGA. Franco garaian hasi nintzen kazetaritzan, eta nere ustez hori ere lan politikoa da. Baina

«Oraindik ikasteko asko dugu, emakumeok eta gizonek, kultura beraren ondorioa garelako».

Franco hil eta gauzak normalizatu zirenean, irratian nenbilen. Irrati kontuarekin nahikoa gogor ibili ginen garai hartan, irratia euskalduntzen eta komunikabide honen herriratze prozesua burutzen. Hau ere, alderdi politikoetatik at dagoen lan politikoa dela uste dut.

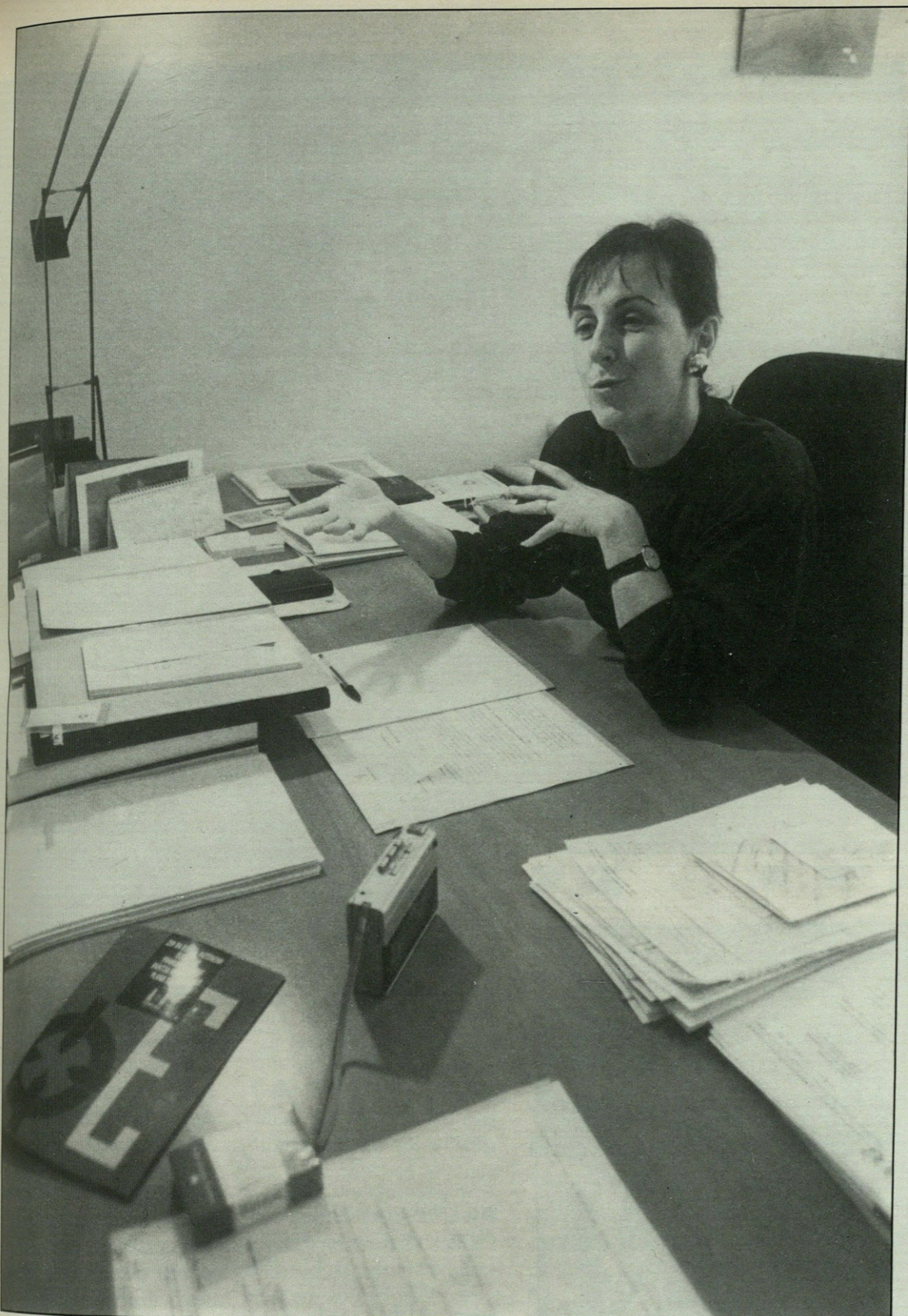
Emakunderen ardura hartzea nahikoa zirkuntantzia izan zen, eta nik aukeratu baino, ni aukeratu

ninduten. Ajuria Eneatik deitu zidaten eta hasieran ezezkoa eman nuen, baina gero pentsatu, bueltak eman eta, azkenean, ardura hartzea erabaki nuen.

A. Baina suposatzen dut feminismoaren inguruan ibiliko zinela.

T.A. Bai. Franco garaian emakumeen aldeko hitzaldiak eman nituen, eta zenbait ekintza burutu ere. Be-

tidanik izan dut kezka hori buruan. Bestetik, nere familiako emakumeek lan egin dute, eta etxean gizon eta emakumearen arteko berdintasuna nahikoa erreala zen. Beraz, jakin gabe, go-goeta feministak egin nituen, oso testuinguru aproposa izan bait dut horretarako. Emakume asko feminismoaren teoritik praktikara pasatu dira. Nere kasua alderantzizko prozesua izan

«Emakume asko feminismoaren teoritik praktikara pasatzen dira. Nere kasuak alderantzizko prozesua jarraitu du, etxean praktika nuen, gero teoria ikasi dut».

da, etxean nuen praktika ezagutu eta handik teoria ikastera pasatu nintzen. Hain zuzen, teoria feminis- tekin irratu lanari esker topo egin nuen. Irratiaren bidez ezagutu nuen nere etxetik kanpo zegoen egoera. 20 urte nituen.

A. *Oso desberdina al da orduan ezagututako egoera eta gaur egunekoa?*

T.A. Aldaketak izan dira, formalak gehiago sakonekoak baino. Aldaketa formalak gertatzea ez da hain zaila. Sakoneko aldaketak,

bizitza pribatukoak adibidez, ez dira egun batetik bestera ematen. Denon laguntzarekin aurrera eraman behar diren aldaketak dira eta Emakunde laguntza bat da, gizartea dinamizatzeko tresna.

Ea aldaketarik izan den?

Noski. Duela 30 urte, Parisera ikastera joan nahi nuela esan nuenean, ama izan zen laguntza eskaini zidan bakar- karra. Aitak eta nebek aur- pegi txarra jarri zuten. Gaur egun ez dira horrelakoak gertatzen.

Oraindik ere, ikasteko as-

«Emakume batzuek bortxaketa salatzerakoan, 18 aldiz errepikatu behar izan dute euren istorioa. Protokolo berriaren bitartez, hori ekidin da».

ko dugu, emakumeek zein gizonek. Azken finean, kultura beraren ondorioak gara. Kultura edo gizarte horretako mezu ezkutu asko jaso ditugu eta konturatu gabe berriro transmititzen ditugu.

A. Emakundek beltzen al die eguneroko arazo horiei?

■ **«Aldaketak izan dira, formalak gehiago sakonak baino, azken hauek ez bait dira egun batetik bestera ematen» ●**

T.A. Jende askok egin dit galdera bera. Eguneroko gauza hauetara iristen ez zarenean, badirudi ez duzula ezer egiten. Emakundek iharduera lero bi ditu. Adibidez, bizitza publikoan, emakumeak gizarteratzeko behar dituen zerbitzuak eratzea. Zerbitzu hauek ez dira emakumeentzat soilik, gizarte osoarentzat baizik. Beste iharduera lerroa gizonezkoen erantzukizuna bilatzea da. Emakumeek eta gizonezkoek, gizarateak emandako paperagatik, balore eta trebetasun desberdinak garatu ditugu; emakumeek, etxe barrurako, eta gizonezkoek, kanporako. Mende honetan emakumeek 'gizonezkoen mun-

Donostian jaio zen duela 47 urte ● 24 urte eman ditu Donostiako Herri Irratian kazetari lanetan ● Seme-alabak izatea curriculumean jartzeko moduko esperientzia dela dio ● Bere ama hil zenean nebak eta aita jarri zituen etxeko lanak egiten ● Alaba bakarra du, 21 urtekoa, eta feminismoaz antzeko ideiak dituzte ● Irakurtzea eta zinemara joatea ditu gustoko

● Gaur egun Oiartzunen bizi da

zitatea dohainik pasatzen digulako, eta Forges, profesional asko bezala, ez delako batere garestia. Bestetik, Sorkunde Europar Elkarteari saltzeko aukera dugu. Eurek ere zenbait kopia eskatu dizkigute Sorkunde erabili ahal izateko. Beraz, azkenean, dohainik aterako zaigu.

A. Azken tortura salaketak direla eta, atxilotutako emakumeek oso eraso sexual gorrorak salatu dituzte. Mota guztietako abusu sexualak, bortxaketa mehatxuak, eta abar. Zerbait egingo al duzue honen inguruan?

T.A. Ez nekien ezer. Dena den, hori oso larria da. Are larriago erakunde batetik badator.

Baina, orohar, salakete-tatik aparte, irtenbidea aurkitu behar da, salatzea errazena delako. Ikerketa bat burutzen ari gara gai honen inguruan, tratu txarrak gure gizartean zenbateraino ematen diren jakiteko. Iaz, adibidez, Euskal Autonomi Elkartean, tratu txarren salaketak mila inguru izan ziren.

Bortxaketak direla eta, eratu dugun zerbitzuaz aparte, Ertzaintza eta komisaldegiaren protokolo dela-

ko bat indarrean jarri dugu. Emakume batzuek bortxaketa salatzerakoan, 18 aldiz errepikatu behar izan dute beren istorioa, eta protokolo honen bidez, behin bakarrik kontatzen da. Bestetik ere, komisaldegiaren emakumeen presentzia ezinbestekoa ikusi dugu, mota honetako salaketen aurrean beste jarrera bat dutelako eta komisaldegiara joaten den emakumeak ere konfidan-

tatzera Londresera joatea ekidin behar dugu, baina, horren irtenbidea zein den? Prebentzioa, alde batetik. Sexu heziketa berria behar dugu. Antisorgailuen informazioa ere garrantzitsua da, eta dugun errealitateari erantzun egokiena eman behar zaio.

A. Zein da erantzun egokiena? Epeen legea edo laugarren balizkoa?

■ «Abortatu nahi duen emakumerik ez dago; abortatzera behartzen gaituzten arazo sozio ekonomikoak ez badira desagertzen, irtenbide errealak aurkitu behar dira» ●

tza haundiagoa hartzen duelako.

A. Zein da Emakunderen iritzia abortoari buruz?

T.A. Gure ustez, abortatu nahi duen emakumerik ez dago. Abortatzera, inguruan arazo sozio ekonomikoak daudelako iristen dira, eta hauek zuzentzen ez ditugun bitartean, bakoitzaren etikaz aparte, irtenbide bat aurkitu behar da. Emakumeak abor-

T.A. Epeen legea, dudarik gabe. Inguruan dauden europar legediak irtenbide onenak ematen ari dira, irtenbide errealistak.

A. Eta Emakundek epeen legea bultzatzen badu, EAJk onartuko al du?

T.A. Nik dakidanez, EAJk bere afiliatuei askatasun osoa eman die nahi dutena egiteko edota pentsatzeko. Emakundek herritarren es-

dura' hurbiltzen ari gara, dirua, prestigio eta beste hainbat gauza ematen dituelako. Bizitza publiko eta pribatuaren birplanteamendu honetan gauza asko egin behar dira, eta botere publikoetatik hori bideratu eta bultzatu behar dugu. Ikerketa eta azterketa sakonak egin ondoren, noski, oinarri estatistikoa ezinbestekoa bait da.

A. Duela gutxi beste kanpaina bat kaleratu duzue, Sorkunderena. Oso garestia izan al da Sorkunde pertsonaia kaleratzea?

T.A. Ez da kanpaina bat, pertsonaia bat baizik, eta ez da garesti atera. Alde bate-tik, Euskal Telebistak publi-

«Egia bada, Egigurenen kasua oso larria da, are larriagoa, ordezkari politikoa delako».

kaera jaso du, besterik gabe, eta eskaera hau gobernuak onartutako Emakunderen plangintzan agertzen da.

Dena den, badirudi komunikabideek eta jendeak garrantzi handiegia ematen diotela arazo honi, eta arazo honek talde txiki eta mugatu bati eragiten dio soilik. Benetako helburua bitartekoak jartzea da, irtenbideak bilatzea, emakumea inoiz abortatzera hel ez dadin. Emakumeak nahi dugunean gelditu behar gara haurdun.

A. Beste gertaera nahikoa istilutsua, Egigurenen aurka bere emazteak tratu txarrengatik jarritako salaketa izan da.

T.A. Hor Emakundek besteekin bezala jokatu behar du. Bestetik, tratu txarrak egon zirela legez frogatu behar da. Gu tratu txar guztien aurka gaude. Egia bada, beste kasu batzuk baino larriagoa da, ordezkari politi-

koa delako. Balorazioa ez korragoa da. Baina oraindik frogatu ez denez, ustezko errugabetasunaren gainetik ezin gara pasatu.

A. *Amaitzeko, pare bat gai. Lehenengoa etxeko enplegatuena da.*

«Emakundek ez ditu emakume taldeak ordezkatu behar, lagundu eta bultzatu baizik» ●

T.A. Beraiekin ari gara lanean. Orain kanpaina bat ari gara aurrera eramaten, euren lan egoera eta baldintzak nahikoa txarrak direlako. Eskatzen dutena guztiz logikoa da, eta egoera hau konpondu behar dela argi dugu. Ados gaude beraiekin.

A. *Krisi industrialak dela eta, emakumea kalitetuetariko bat da. Zerbait antolatuko al duzue suntsitzen ari diren zonaldeetan?*

T.A. Zonalde horietako elkarteak ordezkatu baizik ez dugu egin behar, emakume talde desberdinen sorrera bultzatu, eta hori egiten dugu. Urtero 40 milioi pezeta banatzen ditugu elkarte desberdinen artean. Elkarte hauek dira inguruko lana bideratu behar dutenak. Guk bitartekoak jarri, dirua eman eta antzekoak egin behar ditugu, euren lana aurrera ateratzeko. Emakume taldeen edo kolektiboen protagonismoa ez dugu ordezkatu behar. Gure papera talde horien laguntzailea eta bultzatzailea izatea da, dauzkaten arazoak gainditzaten. Inola ere ez dugu euren papera hartu behar.

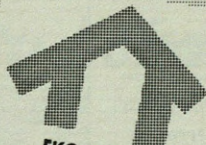
Myriam Gartzia

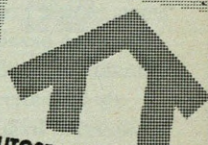
EKO ATEASU
Keelavite poligonoa z/g
ASTEASU

EKO VILLALBA
San Juan Kalea, 9
EIBAR

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

AUTOSERVICIO GORA-BERA
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

EKO EUOMAR
Nafarroa ibilbidea, 37
ZARAUZ

SUPER ANDONAEGUI; C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO - DONOSTIA

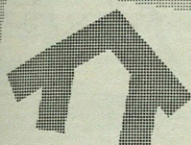
MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

EKO IRUN
Blas de Lezo, 22
IRUN

EKO LEZO
Alda. Jaizkibel, 1
LEZO

EKONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz-Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Elizegi kalea, 5
ERRETERIA

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, z/g
BERAUN - ERRETERIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUZ

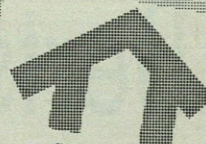
EKO LEGAZPIA
Urola s/n
LEGAZPIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hiritgintza (ARABARKA jaletxarean atzean)
HONDARRIBIA

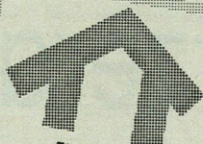
BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

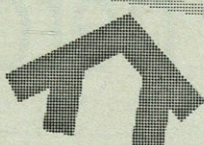
EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR

EKO AIETE
Ettxaidi Saila
AIETE - DONOSTIA

BASTIDA
Erdiko kalea, 32
MUTRIKU

ZURE ETXE ONDOAN

EKO

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

Duela bi urte lizentzia ukatu ziotenean bezala, orain ere banaketen ustelkeria salatu du Euskalerrri Irratiak.

Iruñerriko irratia, berriro ere Administrazioari irtenbide egoki eta beharrezkoa eskatu dio. Hala ere, komunikabide bezala bere bidea jarraitu behar dutela argi ikusten dute arduradunek, eta orain arte xede nagusia baimena lortzea izan bada, orain helburua irratia bera izango da. Indarrak batu eta irratia sendotzea. Hasteko, aurtan bertan zabalduko dute programazioa. (Argazkia: Joxe)

Bertsolari nafar berriak, giroa berotzera etorriak

BERTSOTAN bada zer aipaturik. Hilaren bostgarrenean, belarri zabal zeuden askotxo euskal hiri zaharrenean. Amerikaren aurkikuntzatik balizko mendeurrenean, uste gabeko aurkikuntzarik izan zen Gaiarrean.

Gaiarren egon ahal izateko zortzi txarteltxoren bila, lehen jo zuten Donazarre, Luzaide eta Sunbilla. Hiru igandez jiratu zuten kanporaketen gupila, hiruetan ezusteko franko, hiruetan jende pila.

Matematikak ez du barkatzen, deus ere ez da aitzaki: eskas direnak kalera doaz, nahiz faborito izaki. Epai-mahaiak bere beharra kunplitu zuen ederki, hogeitalautik zortzi bakarrik bait zituen erabaki.

Alkhat, Ezponda, Xalbador-txiki eta beste betikoak; Argiñarena, Elizagoien eta planta berrikoak; hiru lesakar, beste hiru bat Ipar Euskal

Herrikoak... beste guztiak ordezkatzeko ez al ziren ba nahikoak!

Zortzikotean huts bat zegoen, Goiazko Arzallusena, finalerdian pi-

T E R M I N O L O G I A

Irria. Poz bizia adierazten duten aurpegiko giharreen mugitze berezia, gehienetan hasperen zaratatsuekin batera egiten direnak.

Donibane Lohizuneko Galarrotsak euskal antzerkiaren termometroa dira. Azpeitiko Topaketekin batera. Azaldutakoaren arabera, Ipar Euskal Herriko antzerkiak badu segida, urtean bi lan estreinatzearen dosiaz. Aurtengo berria, Hegoaldeko lan berri bakarria eraman izana dugu, besterik ez dagoelako. Lan bakarria, eta dirudienez komertziala den modu bakaurrean eginda: ohiturazko esketx modernoak, irriaren ehizean. *In fraganti* atzeman dugu euskal antzerkia.

Negoziatu behar da

DUELA bi hilabete, Frantziako Hezkuntza Ministroari bilkura bat eskatu zion Seaskak. Orainkoan erantzunik ez du. Zertaz dugu auzia? 1990ko hitzarmena berri eta emendatu nahi luke Ikastolen Batasun horrek. Beraz negoziaketak eskatzen ditu.

1990eko urtarrean, ezagupen ofizial baten hasiera erdietsi zuten Iparraldeko ikastolek: ama ikastolen eta lehen mailaren aldeko tratatu bat izenpetu zuten Seaskak eta Frantziako Hezkunde Nazionalak. 1992ko abenduaren 31n bukatuko da konbenio hori. Beraz, erreberitu nahi du Seaskak. Lan berean, emendatu behar du ikastolen araudia. Zeren bide nabar, bere akatsak agertu ditu duela hiru urte sinaturiko tratatuak.

LEHENIK, kontratupean dauden erakasleei Hezkunde Nazionalak emaiten dien hilabete saria, 5.300 liberakoa da soilik: mail apala, Frantziako estatuan, erakasle barentzat ere. Beraz, Seaskarengandik emendio bat hartzen du ikastolako erakasleak.

Gainera, beste gasturik badu bere

bizkar Seaskak: kontraturik ez duten enplegatu eta erakasleen saria, erakaskuntzan behar diren tresnak eta gauzak...

Bigarrenik, aldatu da ikastolen egoera: 842etarik 1.060ra igo da ikasleen kopurua, 60tarik 57tara jautsi aldiz kontratupean dauden erakasleena. Horra hor bi arrazoin, hobekuntza eskatzeko.

Hirugarrenik, tratutik bazter utzi zuten Kanboko bigarren maila. Seaskaren gain daude horko erakasle guztiak. Igotzen ari dira diru beharrak, ezen 113tarik 196ra pasatu da ikasleen kopurua. Kontratupean sartu behar luke Xalbador ikastegi horrek.

Hiru arrazoin horien ondorioz, gaitzeko diru zama jasan behar du Seaskak, eta emendatzen ari zaizkio zorrak. Lagundu behar dugu, noski, euskaltzale guztiok. Baina hori ez da nahikoa, ez aski.

BERE eginbidea bete behar du Frantziako estatuak. Berriki arte, deus ez du egin euskal kulturaren alde. Aitzitik, leher egitera bultzatu du bere ahal guziez jakobinismoaren ildotik. Azken urte hauetan, pixka bat laguntzen hasi zaio. Baina zinez eskasa da ekartzen dion laguntza, bestalde dagoen «Ikasbi» saila kondutan hartuz ere.

Askoz ere gehiago egin behar du Errepublikak. Europako demokrazietan, hizkuntza «minorizatuak» gaizkienik tratatzen dituen da. Eta «Réparation historique» delako bat zor digula erran zigun duela hamar urte gobernu sozialistaren ordezkari batek. Hitzaren betetzeko ordua dugu, Lang ministro jauna, Seaskari atea zabalduz.

JEAN LOUIS DAVANT

latu arren puntuaziorik onena. Poli-
ziak harrapa ez zezan, agertu ezina-
ren pena. Bere ausentziak oharterazi
zuen mugaren hobena.

Lehen pisuko aulki guztiak foro-
foez bete dira. Pankarta astindu, zin-
tzurra estutu, eta gazteei begira. Bal-
din txapela sententziatzeko txaloak
neurtu balira, Estitxu bigarren izango
zen, eta txapeldun Silveira.

Bide luzean lanari eutsiz jaso di-
tuzte fruituak, bertso eskolen emaitza
finak, etengabe saiatuak. Nahiz eta
jakin loratzen ari zirela bertso ortuak,
hain artista gazteak ikusten ez gaude
oso ohituak.

Gure koadrilan dagoeneko apostuan hasi gara: baietz datorren nafar txapela gazte batek irabazi!

Aita-alabek, elkarren lagun, bildu
zizuten indarrak. Arozenatar biak
batera, harro ziren lesakarrak. Batak
bestea babestu zuen, gaztea zaindu
zaharrek, nola arbolaren itzalean hazi
ohi diren abarrak.

Manolok jantzi zuen txapela, dene-
ra hirugarrena. Apal samarra hasi zen
baina goian jo zuen atzena. Ez da
hainbeste gozatzen, aldiz, aurretik
probatu dena. Inguruko gazteria izan
zuen sari ederrena.

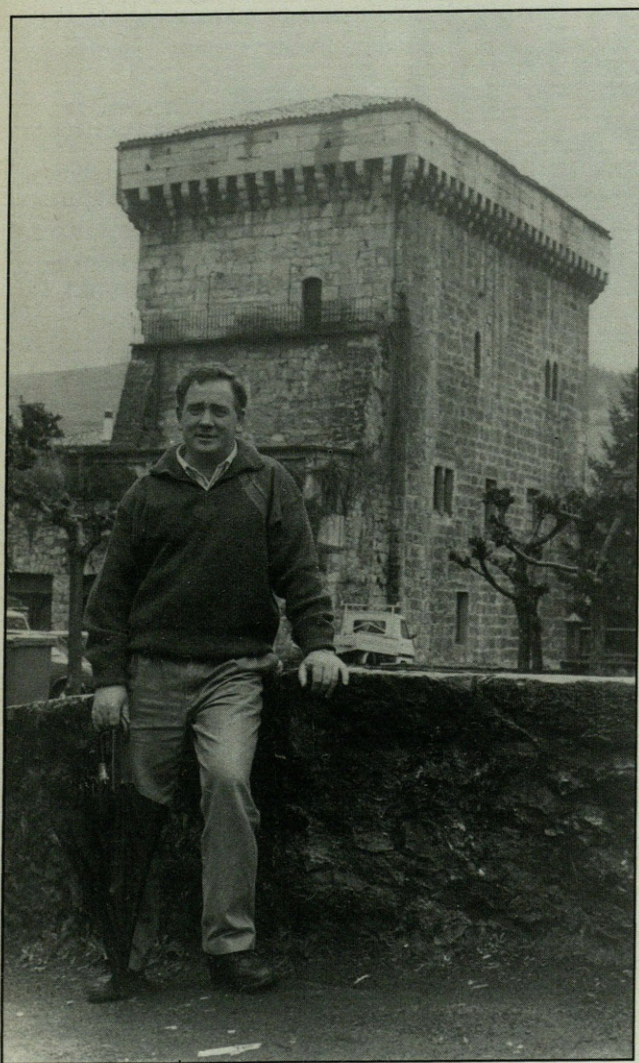
Agintariak bizkar emanez agurtu
zen txapelketa, gobernu eta udale-
tsetik ez zen inor joan eta. Alli berri-
zaleak ez zuen izan hartarako beta,
nahiz eta bertsoak jaso duen nafar
askoren arreta.

Horra hitz lauuko hamaika bertso,
xehehasun eta guzi. Nafarroako ber-
tso finalak ez ote zuen merezi? Gure
koadrilan dagoeneko apostuan gara
hasi: baietz datorren nafar txapela
gazte batek irabazi!

Josu Landa

Aurtengo Nafarroako bertsolari txapelduna

Manolo Arozena: «Gehiago poztu nau gazte batzuk finalean ikusteak»

«Saioak egitearen poderioz izango da ona bertsolaria».

Aurten ere Manolo Arozena izan da Nafarroako Bertsolari Txapelketaren irabazlea. Lesakarrak, bere hirugarren txapela lortu du aurtengo XXI edizioko finalean. Bertan, bere alaba den Estitxu Arozena eta Xabier Silveira gazteek ere parte hartu zuten.

ARGIA. *Garrantzitsua izango da zuretzat Nafarroako txapelduna izatea...*

MANOLO AROZENA. Hirugarren txapela da aurtengoa. Txapelduna izatea inportantea da baina neri ez dit hainbeste ilusiorik egiten. Lehendabiziko txapela izaten da beti inportanteena. Maila nahiko baxua dago hemen eta gehiago poztu nau hasi berriak diren gazte batzuk finalean ikusteak. Hau dela eta, etorkizunari begira, pozik egon gaitezke.

A. *Nafarroan maila bain baxua al da?*

M.A. Bai. Hemen ez da egin Gipuzkoan eta Bizkaian bezala, eskoletako lana. Nafarroan ni naiz azkenekotako bertsolaria eta duela lauzpabost urte hasi nintzen. Lontxo Aburuza

aritzen da eskoletan erakusten, baina gazteak OHO bukatu ondoren beste ikastetxeetan sakabanatzen dira, ideia pixka bat dutenak barne, eta akabo. Duela gutxi jarri dira martxan Nafarroan bertso eskolak. Horrela ateratzen dira Estitxu nahiz Silveira eta badira bertsotan oso ongi aritzen diren beste bi ere. Gazte hauengan daukagu maila igotzeko itxaropena.

A. *Txapelketan nolakoa izan da jendearen berrera?*

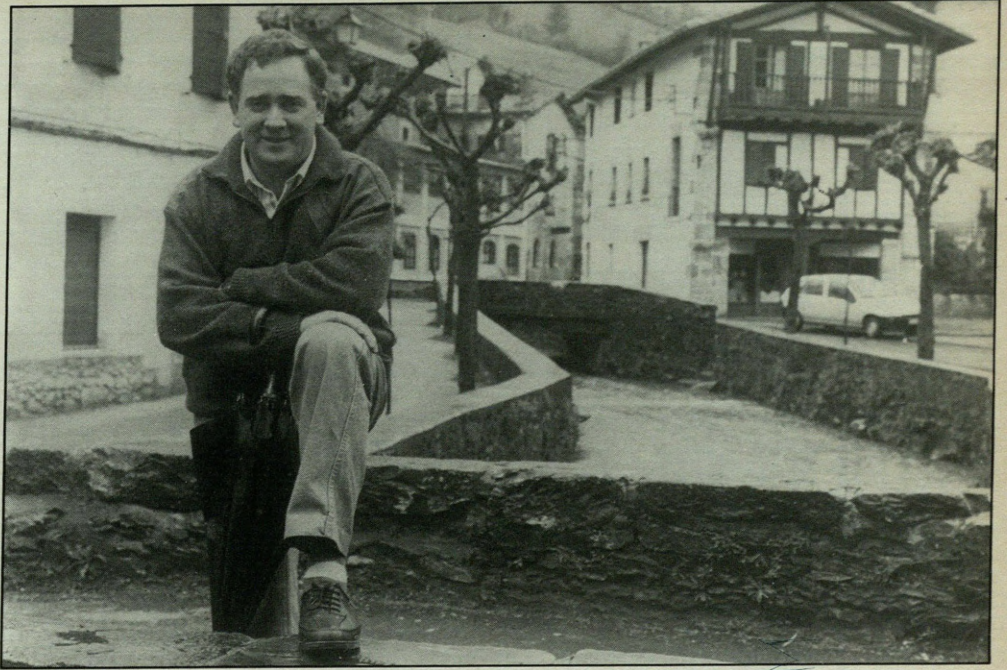
M.A. Oso ona. Sunbillako kanporaketan adibidez, gazte jende asko egon zen pankarta eta guzti. Garbi dago entzulego gazteagoa izan dela aurtengoa, Gaiarren bertan ere. Joan den urtetik hona diferentzia nabarmena izan da.

A. Nafarroan bertso saio asko izaten dira urtean zehar?

M.A. Bai. Nik, adibidez, urtero berrogeitamar plaza egiten ditut. Príncipe de Viana erakundeak, Bertsolari Elkarteak diru laguntza bat ematen dio, batez ere, herri txikietan saioak antolatze-ko.

A. Txapelketa Nagusian parte hartuko duzu?

M.A. Ez dit horrek ilusio handirik egiten baina bai, parte hartuko dut. Ipar Euskal Herriko edo Nafarroako ordezkari bezala ez dakit bat, bi edo hiru, zenbat bertsolari joango garen. Txapelketak gaur egun beharrezkoak dira. Hamar bertsolari on txapelketen aurkakoak dira. Hauei ez zaie txapelketa hainbeste interesatzen. Bestela, bai Gipuzkoan, bai Bizkaian, bigarren mailako bertsolari asko dira aukera gutxi dutenak, gehienak Gipuzkoan gainera. Hauek ezin dute txapelketen aurka egon, urduritasun hori pasatu beharrik ez duten figurek bezala. Azken batean, txapela batek lortzen du eta gehienak gal-

«Txapelketak beharrezkoak dira, hamar bertsolari on dira txapelketen aurka daudenak».

tzaile irtetzen dira. Bigarren mailakook berriz, ez dugu ez aukera ez asmo handirik. Txapelketarik gabe nork ezagutuko litzuke Jon Sara-

sua, Estitxu, Xabier Silveira, Iturriaga edo Elortza?

A. Txapelketek bete behar al dute plaza saioek duten akatsa?

M.A. Hamar bertsolarik saioen % 80 egiten dituzte eta Gipuzkoan badago horiez gain bertsolari on asko. Baina hauek zenbat plaza egiten dituzte? Zeberioak adibidez, Gipuzkoako finalera pasatzeko lau edo bost

puntu besterik ez zituen falta eta urtean zehar ez ditu hogei saio ere egingo. Eta Zeberio bezala beste hogei. Bertsolari Elkarateak zerbait egin beharko luke horiek plazan gehiago aritzeko. Zaila da herri bakoitzak antolatzen duelako bere saioa. Nafarroan, gure mailakoa den Gipuzkoako edonor baino askoz gehiago aritzen gara. Nik 50 plaza egiten baditut, nere mailako bertsolari gipuzkoar batek hamar besterik ez ditu egiten. Zerbait asmatu behar litzateke eta antolatzailerak mentalizatu. Lau bertsolari-ekin ziurtatzen bada saio on bat, beste bigarren mailako bik parte har dezakete ere eta herri ingurukoak baldin badira hobe. 100 bertsotako saio batean dozena erdi bertso txarrak izaten badira ere ez da deus ere gertatzen. Gainera, bigarren mailakook ere badakigu batzuetan bertso onak botatzen. Saioak egitearen poderioz izango da ona bertsolaria.

■ «Gure mailakoen artean, Gipuzkoakoek baino plaza gehiago egiten ditugu» ●

«Giroa sortu da eta gazteak nonnahi aritzen dira orain»

A. Finalean, Estitxu Arozena eta Xabier Silveira izan ziren. Badirudi Nafarroan badagoela zaletasuna gazteen artean...

M.A. Bai, zaletasuna badago eta gazteek gainera, bertsotan ongi egiten dute. Estitxu eta Silveiraz gain, Lesakako eskolan badaude bat batean ongi egiten duten beste lauzpabost bertsolari gazte, epe laburrean bertsotan hasteko moduan direnak. Ea bide horretatik prestatzen dugun gure jubilazioa... Duela urte batzuk ikusten genuen OHOk zenbait ikaslek, bertsotarako dohaina bazutela, bai bat

batean, baita bertso idatzia egiteko garaian ere. Estitxu adibidez, orain dela hamar urte ikusi nuen lehenengo aldiz bertso jarri bat kantatzen. Gero, duela bi urte, eskoletan lan egiten hasi ginenetik, astero aritzen gara. Argi dago eskolarik egongo ez balitz, gazteak ez liratekeela sekula hasiko. Giroa sortu da eta gazteak nonnahi aritzen dira orain.

Joxi Goikoetxea

Irurin Bazko Zaharrez eta Santa-Grazin uda aldera

Aurten bi pastoral eredu: «De Treville», «Santa Kruz»

Apirilean hasita eta aurreko urteko joerari jarraiki, bi pastoral ikusi ahal izango dira Zuberoan. Lehena, apirilaren hondarrean eta maiatzaren hastapenetan burutzekoa; udazkenean hasi zituzten mustrakak. Ohizkoa ez bada ere, kultur elkarte batek emana izango da, Xiberoko Zohardiak hain zuzen ere. Etxahun Irurik 1966an izkiriaturako «De Treville» du izenburu. Bigarrena, mustrakei otsailaren hasieratik larunbatero eutsiz eta uztaila eta abuztu parterako prestatua, «Santa Kruz apaiza», Junes Casenave-Harigilek idatzia, Basabürüako Santa-Grazi herriak eskainia izango da.

ASPALDI honetan ez bezala, izugarri goiz iritsi da pastoral garaia Zuberoako bazterretara. Izan ere, Xiberoko Zohardia elkarteak bultzatuta, apirilaren 26an eta maiatzaren 3an, arratsaldeko hiruretatik aurrera, «De Treville» pasterala Irurin antzeztua izango da. Goizean, mezak emango dio hasiera pastoral egunari eta hamaikak aldeko desfilearen ondoren, herri bazkaria izango da. Ordubi terdiak aldera, Gazteluko belar sororantz abiatuko dira taula gaineko ikuskizunari hasiera emateko.

Iruriko auzapezak, Allandu Etxahunek —Iruriko Etxahunen semea—, pasto-

ral hau berrantzeztua izateko ahalegin guztiak egin ditu. Aitari eskainiko zaion omenaldi gisa antolatuta, Pierra Bordazarrek izkiriaturako bederatzi lanetatik bat aukeratu du Xiberoko Zohardiak burutzeko, «herri batek antolatzeako obitura alde batera utzirik, aurten gure elkarteak antolatu du pasterala. Hori dela eta, bainbat herritako lagunek bartzen dute parte: Iruri, Mithikile, Arrokiaga, Sobüta eta Garindañekoak.

■ **Xiberoko Zohardiak «De Treville» pasterala bere egilearen omenez antolatu du, hots, Iruriko Etxahunen omenaldi gisa** ●

Horiatarik anitz akturra izana da Maulen 1990ean jokatu 'Abadia Urrustoi' pastoralaren ematen. Beraz, jende erauntsia dela erran dateke».

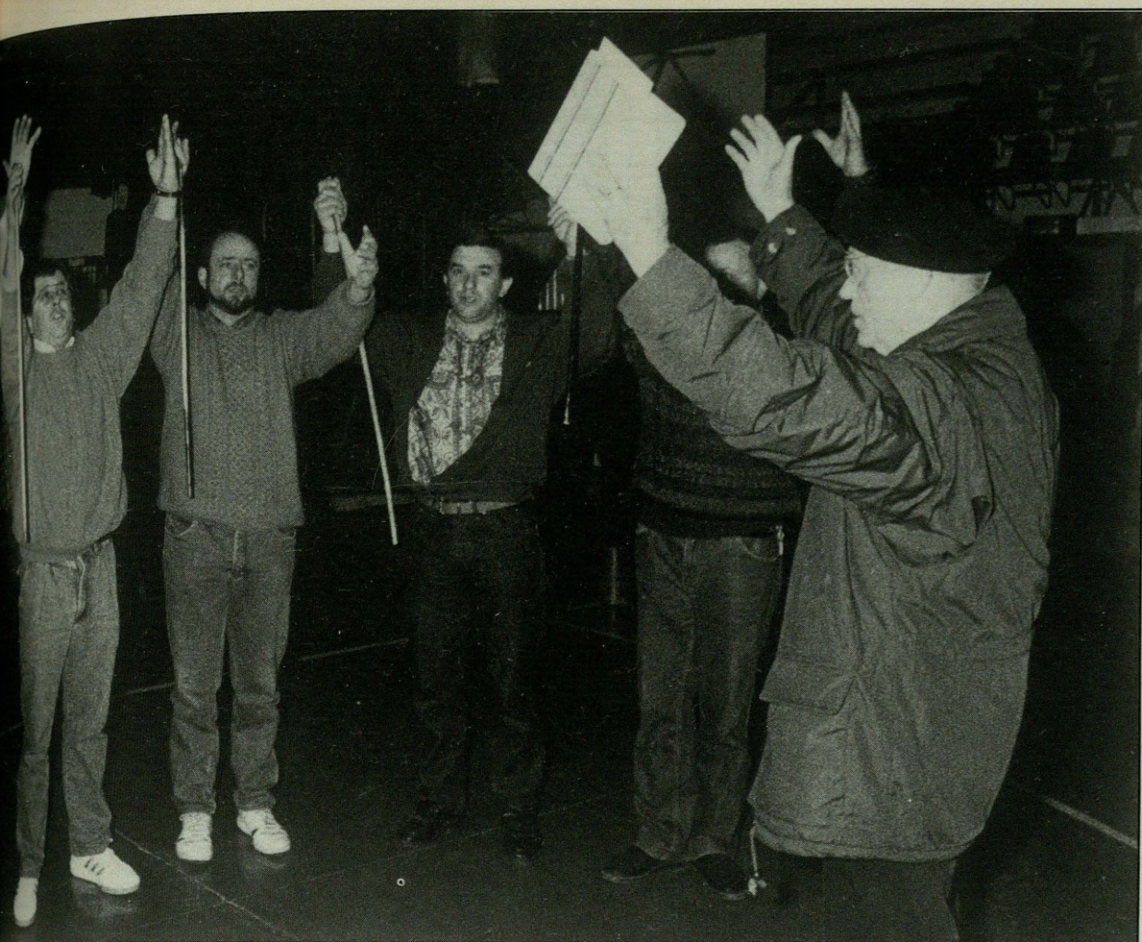
Urtaroari lotuta, ordea, tradizioa berreskuratu dutela esaten digu Allanduk, «garai batean, pastoral emanaldiak Bazko Zaharrez izaten ziren eta, oraingoan ere hala egin nahi izan dugu, beste gauzen artean, uztaillekoarekin lebian ez aritze».

Urtarrilaren 5ean hasi ziren mustrakak. Egunotan azkenekin ari dira eta, ohiturari jarraiki, nesken egun edo larunbat arratsetan burutzen dituzte. Garai honetan udan baino lehenago iluntzeagatik edota, bertaratu garen egunean bezalaxe, udaberriko euriteengatik, entseiu hauek Mauleko Jai Alai pilotalekua izan dute agertoki. Hala eta guztiz ere, antzezlekua Iruriko Gazteluaren soroa izango da, 1989ko Euskal Kantu Txapelketaren finala jaso zuen leku bera.

**Lau
hilabeteko
lana**

Arratsean hasi eta kantuak, dantzak eta erranak biribiltzen igaro dituzte hilabete hauetako larunbatetako ordu luzeak. Gauerdi aldera arte ez dute amaitzen. Lau

Aurretik
jokatu diren
pastoral
askotan
bezala,
Battitta
Urruti
izango da
aurten ere
Xiberoko
Zohardiak
antolatu
pastorala-
ren
emanaldie-
tako
errejenta.
Ohizkoa den
bezala, bere
esku
geratzen da
arizaleen
arrakasta
edo porrota.

ordu luze horietan, Allandu
Etxahunek banan-banan
azaldu digu partaideen lana,
berri akturrak, errejenta,
musikariak, sujeta bera...

*Ez duzu aise burutzen bo-
rrerbertze jende biltzen
duen ikuskizunik.*

Pastoral honen egilea,
esan bezala, Iruriko Etxa-

hun izan zen. Frantseserako
itzulpena Roger Idiart orai-
no Iruriko erretora izanda-
koak burutua da eta espai-
nierzkoa Maria Elene Gi-

zagaitzek, iaz «Xalbador»
itzuli zutenak alegia.

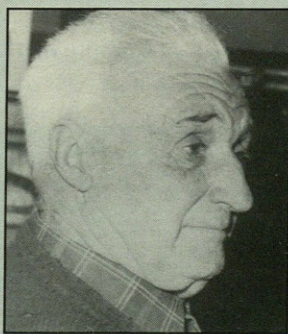
1966an izkiriatura, lehen
agerraldia urte hartan ber-
tan izan zen eta aurtengoa
omenaldi gisa antolatuta
dagoenez gero, bi jokaldi
baino gehiago ez bide di-
tuzte emanen.

Etxahun Iruri, omendutako egilea

PIERRE Bordazarre
1908an Iruriko Etxahu-
nian sortu zen. Poeta eta
bertsogile handia, doinu
berri ugari sortu zuen.
Izan ere, doinuak berak
eta hitzak berak asmatuak
izaten ziren gehienetan.
Euskaltzain ere izan zen.
Baina oihartzun handiena
bere bederatzi pastoralek
eman zioten. Alderdi ho-
netan berrikuntza ugari
ekarri zuen. Baina aipa-
garriena, bera pastoraletar-
ako liburuak idazten
hasi arte, protagonista
guztiak Biblia eta historia
zaharreko pertsonaia han-

diak izanik, lehenengoa
idatzi zuenetik —1954etik
aurrera— euskal pertso-
naiak protagonista bihur-
tzea dateke. Horien ar-
tean, berak idatzitako lan
nagusiak: «Etxahun», «Ma-
talaz», «Berterretx», «San-
txo Azkarra», «De Treville»,
«Txikito Kanbo», «Pette
Beretter», «Iparragirre», eta
abar. Ez doa bide beretik
«Ximena», euskal pertso-
naia ez den batengan oi-
narritutako bakarra.

Bere ondorengoek bide
bera jarraitu dute: Junes
Casenave-Harigilek, Ro-
ger Idiartek, Jean Mixel

Bedaxagarrek, Jean Da-
vantek eta abarrek.

1979an hil eta hurrengo
urtean omenaldi beroa
jaso zuen bere sorlekuan;
pilotalekuan bere eskul-
tura inauguratu zuten.
Orain bi urte Irurin izan
zen Euskal Kantu Txapel-
ketaren finalean ere, bera
izan zen omendua.

■ «De Treville»
pastorala 35
jekaldik osatzen
duten bitartean,
«Santa Kruz» 24ek
besterik ez dute
osatzen ●

Satanei dagokienez, aur-
ten burutu izan diren bi
maskaradetako dantzariak
beteko dute lan hori, «Eskiu-
la eta Altzürüküko gazteek
sekulako maila erakutsi

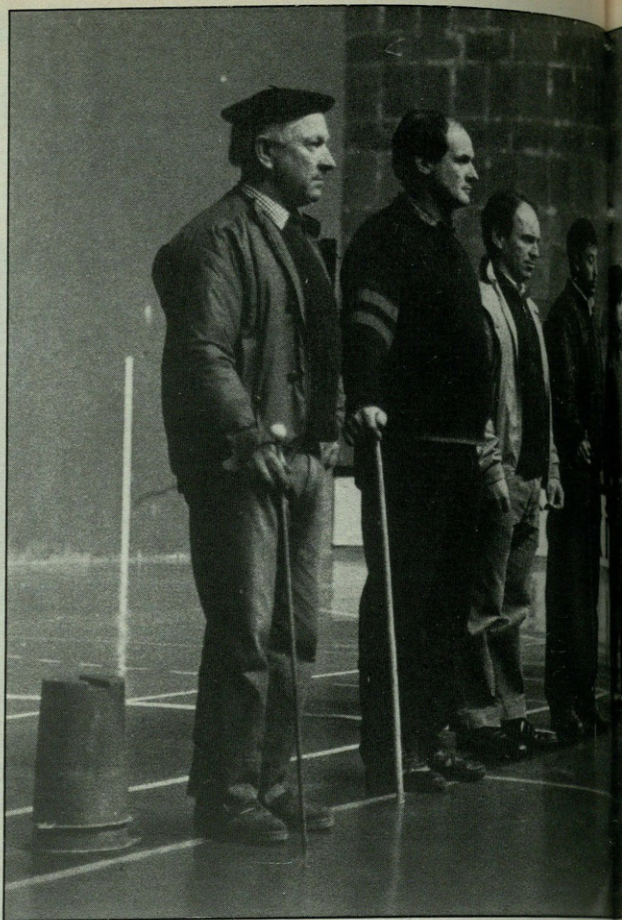
dute —diosku Allanduk—; hori dela eta, gurekin parte hartzeko aukera eskaini eta baiezkoa eman ziguten».

Battitta Urruti da aurten ere errejenta. «*Sujeta ere*

*ezaguna da; izan ere, Mauloko 1990eko emanaldietan, Michel Arrotze bera izan zen Abadia Urrustoi-
ren papera beregan bartu zuena».*

Errejentaren lana: herritarrek pastoralari atxekitzea.

Sei bat hilabetez larunbatetako mustraketan elkartuz, «De Treville» pastoraleko akturrek, dantzei zein desfile eta interpretazioari azken ukituak ematen dizkiete.

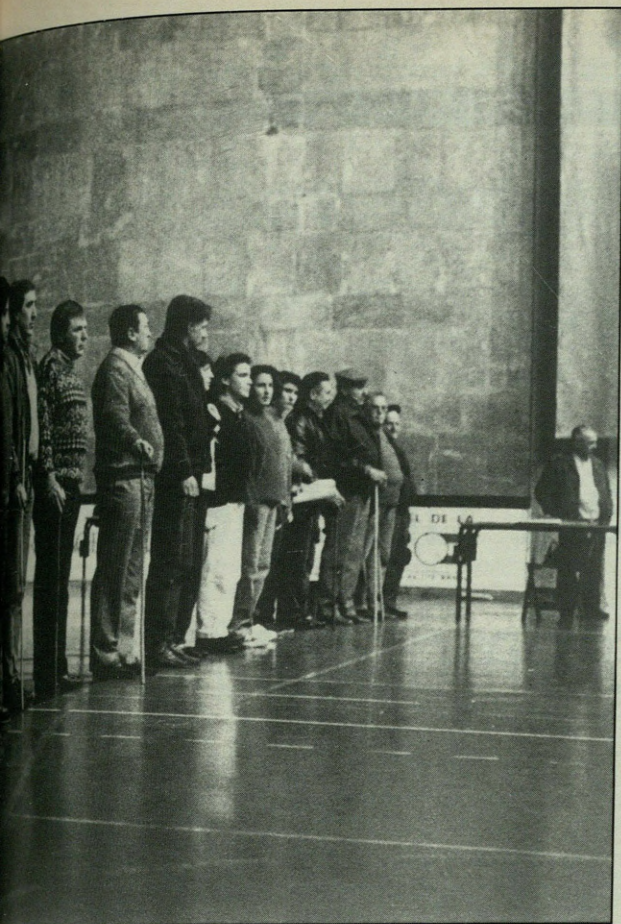
1966an izkiriaturia izanak baĉakarkio alderik gaur egun prestatzen direnen ondoan. Honakoak 35 jekaldi ditu eta lauzpabost orduko iraupenekoa da,

egun, normalean, luzeenak hiru ordu t'erditik aitzina luzatzen ez den bitartean.

Pastoral osoa, testua, kantuak eta doinuak beren horretan errespetatuak izan dira, Iruriko Etxahunek osatu zituen moduan, «*baina bi kantu berri erantsi dizkiogu: bata, aitaren aitareari Roger Idiarten bitzak egokituta eta, bestea Rogeerrek berak erabat asmatua».*

Santa-Graziako pastoralara

Xiberoko Zohardiak Euskal Kultur Erakundearen laguntza jaso du «De Treville» pastoraleko liburua kaleratu ahal izateko. Egun, oraindik ere, Eusko Jaurlaritzaren Kultura Sailari egindako eskaeraren erant-

tzunaren zain daude.

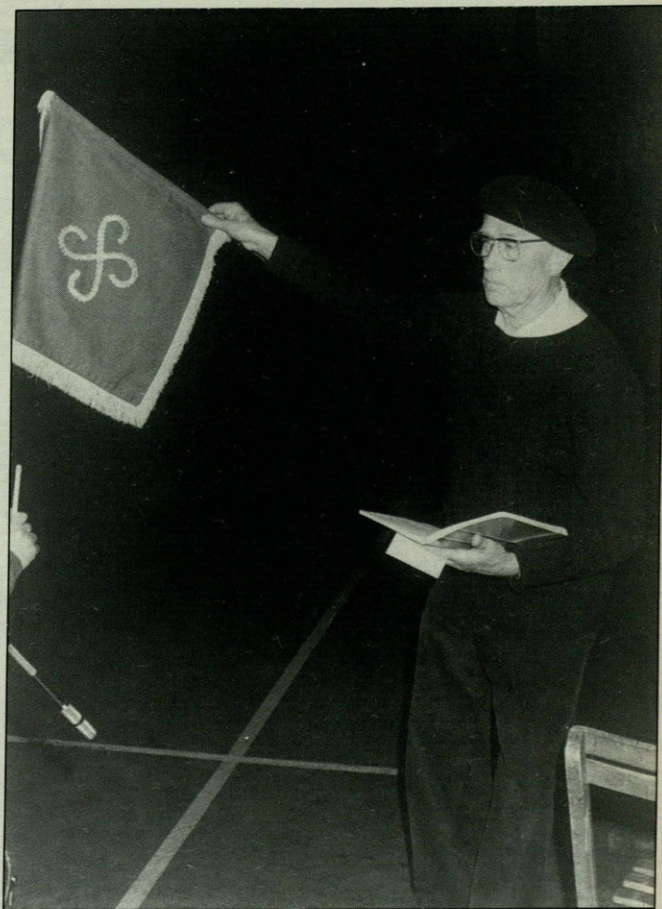
Udazkenaz geroztik agertu zuten santagraztarrek pastoral baten antolatzeke asmoa. Hasiera batean zailantzat izan ziren prestatu nahi zuten pastoralari buruz, «David Erregea» eta

«Santa Kruz» artean. Azkenean, apaiz gerrilariaren bizitzan oinarrituta, Junes Casenave-Harigilek orain bost bat urte izkiriaturako pastoral gaitzat hartu zuten. Txomin Peillen arduratu da itzulpenaz eta kantu

Trevilleko Kuntea

ARNAUD Jean De Peyrer edo Iruriko Kuntea XVII mendeko jaun-
txoa dugu. Erret mosketaria, kapitaina izatera iritsi zen. Zuberoko hainbat lurralde komunal eskuratu eta Iruriko Kuntea izendatua izan zen. Mauleko gazteluaren jabe ere eginik, Zuberoko gobernadore izatera iritsi zen. Irurin bertan egundaino iraun duen gaztelua berak berreraikia da, Manzart

izeneko erret arkitektu baten laguntzari esker. Bere jabego berrian zerga izugarriak ezarri eta laborari nahiz abeltzainei lurraldeak kentzeagatik, zuberotarrek —Matalaz izenez ezagun den Beñat Goienetxe Mithikileko apaizak gidari— aurre egin zioten. Hori izan zen garai hartako liskarrik bortitzena. Nobleak garaile, Matalaz hila eta bere kideak bizitza osorako galeriano bidali zituzten.

Berrogeitamar santagraztarrek otsailean ekin zieten mustrakei. (Argazkia: R. Lizartza)

guztiak Beñat Axiarik sortuak dira.

Iaz Larrañe herriak antolatuko «Xalbador» pastorean bezala, Jean Pierre Errekalt izango da aurten «Santa Kruz»-en antolaketa arduratuko dena. Bigarren aldiz beteko du errejenta lana.

Otsailaren 2an Kasernako «Chapella»-n hasi ziren mustrakak eta uztaile arte luzatuko dira. Jean Pierre bera aritzen da santagraztarrei dantzen irakasten, «talde osoa elkartu aurretik, ordu t'erdiz edo bi orduz aritzen naiz satanak izango direnekin. Pastorean hasi aurretik ez zekiten dantzatzan, baina biru bilabete-
ren buruan sekulako aurre-
rapena nabarmendu dut». Bi orduko dantza saioaren ondoren, doi-doi hasten di-

ra hurbiltzen gainerako akturrak. Gaueko hamar t'erdia dira mustrakari hasiera ematen zaionerako.

Emanaldiak uztailearen 26an eta abuztuaren 9an izango dira. Lan berri hau, bestalde, arrunt laburra izango da, «ikusleen arreta biltzeko, 24 jekaldi baino ez ditu ukamen eta biru ordu t'erdiko iraupenekoa da».

Arizaleen kopurua ere murriztu egin da, «beste pastoraletan 80bat lagun elkartzen ziren; gurean, 50 baino ez gara izango. Denak Santa-Grazikoak eta Jean Ives Constantin izango da sujeta».

Aitor Bayo

Ritxi Lizartza

UZEI, Elhuyar, Elkar eta Ikastolen Elkartearen ekimenez

Eusenor entziklopedi argitaletxea, euskara eta kulturaren apostu berria

Euskal Entziklopedia Orokorra egitea eta euskarazko Datu Entziklopedikoen Banku Informatikoa sortzea dira Eusenor, sortu berri den argitaletxe berriak dituen bi proiektu nagusiak. Euskal kulturaren dagoen hutsunea, datozen hamabost urteotan pausoka betetzeko asmoa azaldu dute bere partaideek.

EUSKAL kulturaren eza-
gunak diren lau elkarteak batu eta eratu dute Eusenor proiektua. Bere oinarria datu entziklopedikoen bankua da, informatizatua eta hainbat obra argitaratzeko iturri izango dena. Horretaz gain, ez bakarrik liburu bidez, telefonoz eta kontsulta

telematikoko bidez ere eskuratu ahal izango da informazioa. Eguneratuko den neurrian, banku izateak honelako proiektu bati dinamika handia emango dio gainera, aurrerantzean ia etengabe oso obra konkretu eta desberdinak sortzeko aukera emango bait du. Ardatz nagusi honek, gerora, hainbat lanek oinarritzko bidea egina izan dezaten ahalbideratuko du.

J. Intxausti, A. Sagarna, P. Muñoa eta P. Agirrebaltzategi, Eusenorreko bultzagileak.

Hizkuntzarekiko apostua

Proiektu editorialari, beraz, luzarora beste proiektu kultural zabal bat gehitu behar ko zaio. Bertako eta munduko kultura biltzeaz gain, «bada hizkuntzarekiko premia eta apostua. Euskaraz egindako honelako entziklopedia orokor eta unibertsalak alor guztiak bilduko ditu, beraz kultura guztien bilgune izan behar ko du. Hizkuntza alde-
tik ere hainbat arazo izan-
go ditu eta alde borrokatik

Paulo Muñoa, Eusenorreko Administrazio Kontseiluko lehendakaria:

«Denok elkartzen gaituen proiektua da»

ARGIA. Zein ekarpen ikusten dio Ikastolen Elkartek proiektu honi?

PAULO MUÑOA.

Testugintzan nahiko esperientzia luzea daukagu. Egun daukagun erronka, erreforma dela eta, haurri informazioa bilatzen erakustea da. Hasiera batean Elhuyar, UZEI eta Elkarrek landu zuten proiektua, baina guk garbi ikusten genuen kontsulta liburutik ez zegoela, eta proiektu honetan sartzea eskaini zigutenean, bete betean ikusi genuen gure burua hor. Osagarri berrak beharrezkoa ikusi genuen.

A. Hasiera bateko babe-

sak zein jarraipen izango du?

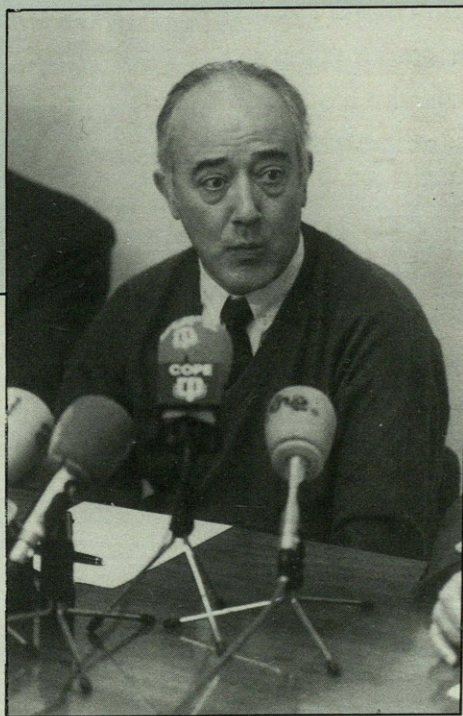
P.M. Proiektu hau kale-ratzeko elkarte anonimoa eratu dugu. Batez ere, erakunde publikoetan aurkeztu hasi gara. Seriotasun bat emateko eratu dugu elkarte, anonimoa baina bakoitzak partaide-tzaren % 25 daukagu. Orain, Jaurilaritza eta diputazioetan jasoko ditugun iritzien arabera, ikusiko dugu enpresa nola eratu. Elkarte irekia izango da, eta hortxegabiltza oraintxe buru

belarri.

A. Zeintzuk dira hamabost urteotan jarraituko dituzuen pausoak?

P.M. Hamabost urtetako epean urrats batzuk eman beharko ditugu. Bi helburu nagusi ditugu: bata, Euskal Entziklopedia Nagusia, Eusena deitzen dioguna, 12-15 urtetan gauzatu nahiko genukeena eta 22 aletakoa izango dena; bes-

talde, biltegi entziklopedikoa ere egin nahi dugu, edonorentzat erabilgarria. Horretara iristeko tarteko batzuk ditugu, esaterako, aurrean eta datorren urterako lan batzuk. Gure azken helburua osatzen lagunduko digute. Bitartean, jendea prestatzen joan beharko dugu. Hala ere, aurrekontua 3.000 milioitakoa da, eta badakigu laguntza beharko dugula, alde guztietatik gainera. Horretan, urtebete erakunde guztietara jotzen emango dugu, eta gero ikusiko dugu zer sortzen den. Oraingoz, bi urteotako aurrekontua aurrera aterako dugu. Hortik aurrerakoa ikusi beharko! Gure aldetik proiektu sendoa egin nahi genuke. Denok elkartzen gaituen proiektua da.

ere bada bizkuntzarekiko apostua», Andoni Sagarna, Edizio Zuzendari nagusiaren hitzetan. Era berean, gehitzen duenez, «euskal kulturaren dagoen hutsune handi bati erantzuteko asmoa dago hemen, aspaldiko ametsa. Kultura batek bere buruari buruzko erreferentzia, obretan behar bait du, kontsulta obretan, baita kultura unibertsalarena ere, eta bi gauza hauek ez genituen oraingoz euskaraz».

Alderdi teknikitik begiratuta, informazio ugari metatu eta landu beharko du modu sistematiko batean, eta eguneratzea derri gorrezkoa izango du. Hamabost urtetako programaren barruan aurrikusita dagoen 3.000 milioi pezetako (150 milioi libera inguru) aurrekontuak, badu, bestalde, finantzabide aldetik ha-

lako zama garrazitsua. Joseba Intxausti. Harreman eta Sustapen Institutuzionalen arduradunak dioenez, «hemen bildu garenok bakarkarrituz gero, ez genuke inolaz ere honelako helbururik lortuko, eta horregatik bildu gara bi kultur elkarte, argitaletxe bat eta Ikastolen Elkarte. Izan ere,

■ «Euskal kulturaren dagoen hutsune handi bati erantzuteko asmoa dugu» ●

ANDONI SAGARNA

beharrezkoa da halako sinergiaritasuna indarrak elkartzeko, langile aldetik, onarpen sozial aldetik eta partaide finantzarien aldetik ere. Hori dena lortzeko beharrezkoa ikusi dugu lau partaideok biltzea».

Euskal Entziklopedia Nagusiaren ezaugarriak dago kienez, liburu bildumaz gain entziklopedia informatikoa ere osatuko dute. Plurala eta dinamikoa izango da, orokorra eta egune-

ratua. Egitura aldetik ez da artikulu luzeaz egindakoa izango, eta artikulu analitiko eta laburrak bilduko ditu gehienbat. Organikoa izango da, irudi asko ere eskainiko ditu (34 mila inguru), edukiaren aldetik ez da itzulpen hutsa izango eta originala izaten saiatuko da. Azken batean, Joseba Intxaustiren hitzetan, «modernoa, historikoa eta unibertsala izango da, kultura eta herri guztiak hartuko dituena. Baina, era berean, Euskal Herriaren ikuspegitik egingo dugu, eta bertako informazioak askoz dentsitate handiagoa izango du kanpokoak baino. Gainera zientzia eta jakintza guztiak jasoko ditu, eta euskararen hiztegia ere izango da».

Patxi Sarriegi

Kaleratzear dago Eibarko laukotearen estreineko diskoa

E.H. Sukarra, soinu garratza lantzen

Laster argitaratuko du Esan Ozenki disketxeak E.H. Sukarra talde eibartarraren lehenengo LPa. Diskoa, Euskadi Gaztea-ko lehiaketa irabazi zuen maketako bost kantak, eta duela gutxi grabatu dituzten beste bostek osatzen dute. Berlineko grabatu zuten maketaren kasuan bezala, teknikoa Roman Schmidt izan da.

DUELA bi urte t'erdia sortu zen E.H. Sukarra. Norton (gitarra eta ahotsa), César (baxua) eta Fakun (bateria) dira sortzaileak eta iaz, Marc gitarrajolea sartu zen taldean. Marc Berlinekoa da eta Hirn taldean jotzen zuen E.H. Sukarran ha-

si baino lehen. Esan Ozenki etxeak plazaratuko duen disko honen aurretik, taldeak bi maketa grabatu zituen. «Lehenengoa Ondarroako gaztetxean zuzenean grabatu ondoren, Berlineko Roman Schmidt-en estudioan bobetu genuen soinua», esaten digu Biterik, taldeko laguntzaileak. Bigarren maketa Berlineko burutu zuten. Bertako zortzi kantak Compact Disc-ean agertuko dira, nahasketak berriez, eta hauetako bost, LPan nahiz cassettean.

Diskoa, Eibarren aurkeztuko dute maiatzaren 9an, AEKjira dela eta, Su Ta Gar taldearekin egingo duten kontzertuan.

Berlineko grabatu

Lehenengo maketa grabatu aurretik, E.H. Sukarrakoez ezagutzen zuten Berlineko musika munduko jendea. Roman Schmidt lehenengo zinta hau erakutsi eta gustatu zitzaionez, bere estudioan beste maketa bat burutzeko proposamena luzatu zien. Grabaketa, joan den urteko Aste Santuan egin eta, bide batez, Berlineko bost kontzertu egiteko aukera izan zuten. «Lau, Ekialdean egin genituen, barresia zabaldu zen saioan gainera, eta nabiko

Esan Ozenkik plazaratuko duen lan honen aurretik, taldeak bi maketa grabatu zituen.

arraroak izan ziren. Mendealdean egin genuen bakarra ondo egon zen, 600 pertsona inguru bildu ziren.

Maketan agertzen diren bost kantez gain, LPko beste kantak Donostiako IZ estu-

dioetan grabatu dituzte eta teknikoa Schmidt bera izan da. «Alde bat Berlineko maketako kantez osatuko dute eta bestea hemen grabatutakoek. Saiatu gara bien artean soinu desberdintasunik egon ez dadin. He-

mengo estudioa askoz ere hobea da. Berlinekoak 16 pista besterik ez dauzka eta hemengoak 32. Baina bi kasuak ezin dira alderatu. Berlinekoa, Romanek lokal batean daukan estudioa da eta noizbehinka egiten ditu

grabaketak. Orain gainera, lokalik gabe gelditu da».

Donostian buruturiko alde astebetean grabatu zuten, eta Berlineko grabaturiko aldean, Su Ta Gar taldeko Aitor bi piezatan aritzen da kantari laguntzaile gisa. Kanta batean, Ulises, euren lagun batek, harmonika jotzen du. Egiten duten rock

■ Urrian, Suitzan, Italian eta Alemanian jotzeko asmoa dute ●

azkarra eta garrantza grabaketan gauzatu dutela ziur daude taldeko partaideak.

Lana, Eibarren aurkeztuko dute maiatzaren 9an, AEKjira dela eta, Su Ta Garrekin egingo duten kontzertuan. Azkenaldian, E.H. Sukarrak askotan jotzen du talde honekin, «ez dugu guk eskatzen, antolatzaileen kontua da. Lokal berean entseiatzen dugu eta gus-tora hartzen dugu beraiekin zuzenean jotzea».

Taldeak, Euskadi Gaztea irratiak iaz antolatutako maketa lehiaketa irabazi eta sariari esker izan dute kontzertu gehiago egiteko aukera. Jendeak uste du lehiaketa irabazteagatik grabatu dugula diskoa baina bagenuen lehenetik, saria lortu aurretik, diskoa kaleratzeko asmoa. Sariaz baliatu gara lana lehenago argitaratzeko. Diskoa berdin plazaratuko zen, saria irabazi ala irabazi gabe». Lehiaketa baino lehen ere, E.H. Sukarrak maiz jotzen zuen eta urrian, Suitzara, Italiara eta Alemaniara joateko asmoa dute.

Joxi Goikoetxea

Filme

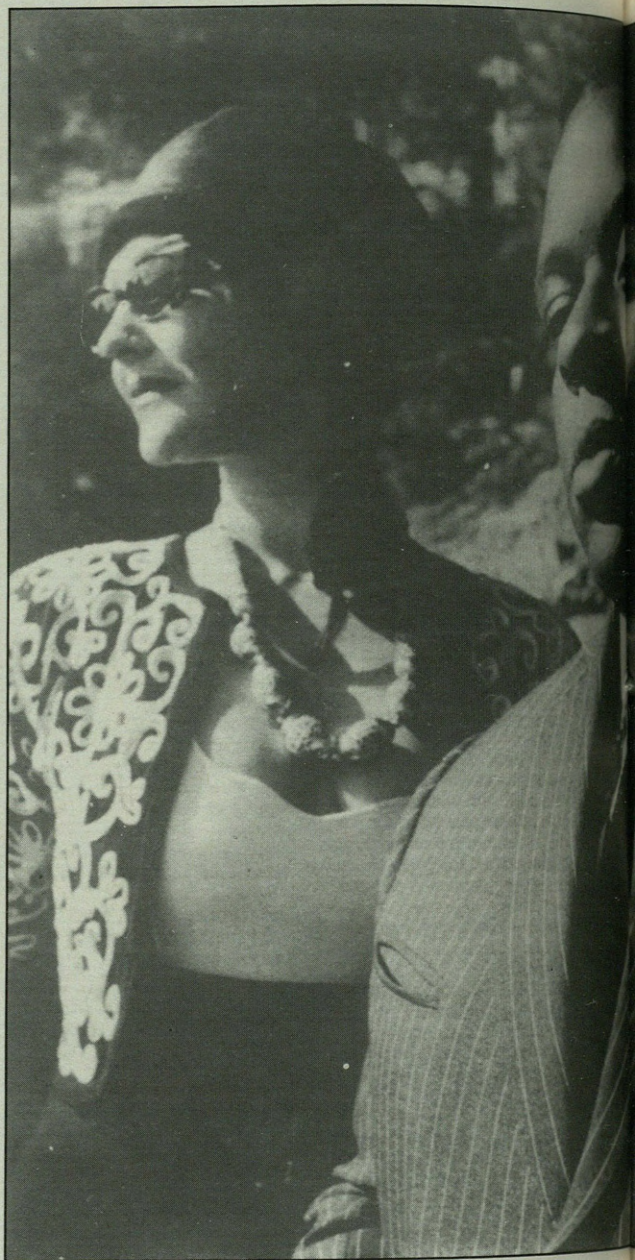
sozio-politikoa funk musikaren soinu

Hiru gai lotzen ditu Isaac Julien-en «Young Soul Rebels» luzemetraiak: funk musika maite duten bi *disc* *jockey*, erreginareen hogeitabostgarren aginte-urteko ospakizunak eta lagun baten hilketa argitzeko saioak. *Black Workshops* mugimenduaren sorrera garaia ere agertzen ditu.

ESAN liteke Frears-en «My Beautiful Laundrette» edo Ken Loach-en «Riff-Raff» filmeen estilo berbera jorrazten duela Julienek «Young Soul Rebels»ekin baina, gezurra ez izan arren, ez litzateke egia osoa izan-

go. Erresuma Batuen historia hurbilean, kulturen batez ere, eragin garrantzitsua izan duen garaia izan da filmea. Batetik, baziren ospakizun ofizialak eta horren jarraitzaileak; bestetik, protesta egiten zuen gutxiengo urria, erradikala. Musikan aurrera egiten zuen punk-ak eta Sex Pistols-ek «Anarchy in The U.K.» diskoa kaleratu zuen. Dekoratu horren erdian kokatzen dira Chris eta Caz, filmeko protagonistak, funk musika zabaltzen duen Soul Patrol irrati piratako *disc* *jockey*ak.

Zuzendariak dioenez, 1977 inguru horretan hasi zen gorpuzten Britainia Handiko beltzen kultura, egungoa baino egoera aproposagoa bait zen hura sormenerako. «Ordurarte prentsa, irratiak, telebista, abaztu egiten gintuen gazte beltz eta asiarrok. Guztiz faltsutua zegoen igortzen ziguten geure buruen irudia, eta irrati libreen bitartez bazter utzitako nortasun hura kaleratu zen. Urte haiek oso emankorrak izan ziren kultura alorrean, bai

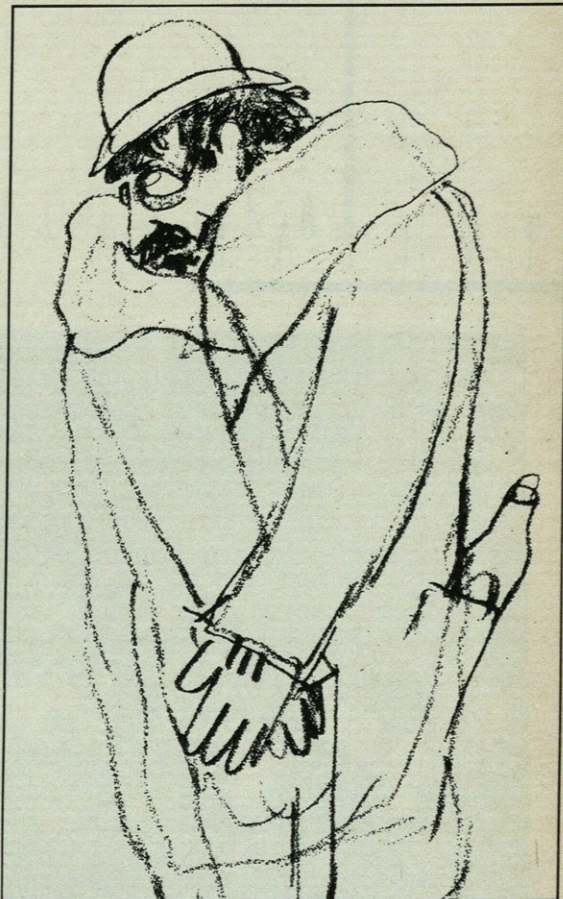
eta bestelakoetan ere: jendearen arteko barremanak, sexu mailakoak, aiseagoak ziren, heterosexuala nabiz gay, beltza edo zuria, mugak askoz malguagoak ziren. Politikan ere bazen borrokarik, National Front-ek aurrera egiten zuen baina arrazismoaren kontrako borroka ere».

Orduan sortutako *Black Workshops* lan taldeetan hasi zen Julien bera zinemagintzan eta zoritxarrez, bide hori ixtear dagoela esaten du. «Sankofa edo Black Audiodio-ren antzerako *Black Workshops*-ek gure arteko batzuek ikusentzunezko komunikabideak landu eta gauzak sortzeko aukera

Proust, Baudelaire... eskuizkribuak enkantean salgai

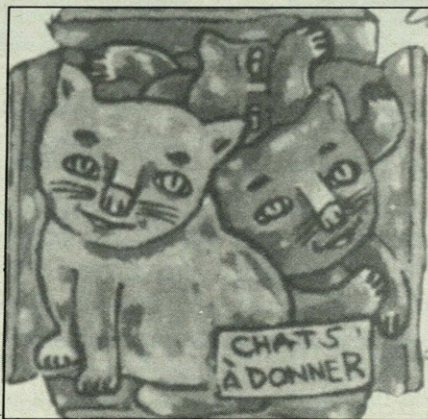
Laurogeitamar urte eta altxor ugari ditu Jacques Guérin bibliofiloak, eta altxorretako asko enkantean salduko ditu laster Parisen. Cocteau-ren marrazkiak —aldamenean Proust-i egindako karikatura—, Baudelaire-ren lehen edizioak eta, putetxera joateko diru eskean Proustek lagun bati idatzitako gutuna, besteak beste. Bizitza luzean zehar metodorik gabe eta plazer hutsez eskuratutako

eskuizkribu hauek saltzeko arrazoiaz galdeturik, «gizon bihotz gabea naiz, egitan», erantzuten duen arren, obra horiek salbatzeko modua dela onartzen du azkenean. Laurogeitamar urte, oinordekorik gabe, «erantzukizun moral izugarria da nerea —dio Guérinek— gauzarik ederrenek eta sekretuenek nerekin segituko dute» maltzurki gehitzen duelarik.

Isaac Julien: «Garai hartako mugimendua 68koaren parekoa izan zen Britainia Handian, itxaropen eta ilusio karga handia zuen».

Haurrentzako liburuen azoka Bologna-n

Urtero bezala, hasiera eman zioten joan zen asteazkenean Bolognako Haur eta Gazteentzako Liburuen Azokari. Italia bertako 234 ordezkariez gain, mundu zabaletik bertaraturiko beste 1.129 standek erakutsi zituzten beren produkzioak. Haurren liburugintzan ilustrazioak duen garrantziaz oharturik hiru marrazkigileren erakusketa ere bisita zitezkeen Bolognan: Kveta Pakovskta txekiarrarena, Etienne Delesser suitzarrarena eta Lorenzo Mattotti italiarrarena. Betidaniko ipuinekin

batera haurrentzako nobela beltzak aurki zitezkeen azokan, haurrentzako literaturaren ugaritasunaren lekuko.

T E I L A K

■ MAIATZEAN, MUSIKA BANDEN LEHIAKETA

ZALLAN izango da maiatzean Euskadiko Musika Banden I Lehiaketa. Bertan, profesionalak ez diren eta gutxienez 20 partaide dituen Hego Euskal Herriko bandetarikozortzik parte hartuko dute. Lehiaketa, Zallako Azkoaga Elkarteak antolatu du eta finala maiatzaren 31n izango da.

■ ZESTOAKO TOPAKETETAKO IZEN EMATEA ZABALIK

EKAINAREN 1etik 6ra bitarte izango dira aurtengo Zestoako Euskal Zinema eta Bideo Topaketak. Lanak aurkezteko epea apirilaren 30ean amaituko da eta topaketetan, Euskal Herrian jaio edo bizi den edozein zinemagilek parte har dezake. Filmeak 8mm eta 16mm-takoak, bideoak VHS eta U-matic low banda formatokokoak, denek euskaraz eginak izan behar dute.

■ SINATU DA PRINCIPAL-EN HITZARMENA

IRAGAN astean sinatu zuten Eusko Jaurlaritzak, Arabako Diputazioa eta Gasteizko udaleko ordezkariak, Gasteizko Printzipal Antzokiaren berritze obrak finantzatu eta elkarren arteko gestioa zehazteko hitzarmena. Obrek 591 milioi pezetako (29,5 milioi libera inguru) aurrekontua izango dute

■ BERRIZ ERE ZABALDUKO DA COLISEE

UDA honetan hasiko dira Miarritzeko Colisée aretoko berriztapen obrak. Kudeatzaileak, Miarritze Kultura udal erakundea eta Colisée elkarteak dira eta euren asmoa, Colisée, arte eta saiakerako filmeak, ziklo bereziak zein antzerki emanaldiak egiteko toki egokia izatea da. Aretok honetan sortu zen 1945ean, Estatu frantziarrekoren lehendabiziko zine kluba.

E R R A N A K E R R A N

«Zertarako, liburuak armairuan gordeta edukitzea? Nik ez dut beste libururik aterako. Hemen ez da olerkirik irakurtzen».

Balendiñe Albisu.
El Diario Vasco, 92-IV-8.

«Eskolan elebitasunaren praktika, murgiltze maila beharrezkoa izanik, ez dirudi eskolaren beste emaitza akademikoetarako oztopoa denik, eta bi bizkuntzen ikasketan laguntzen duenaren abantaila du».

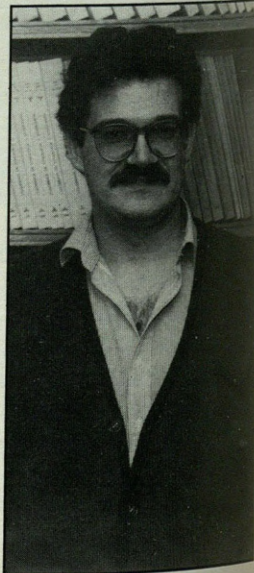
Felix Etxeberria.
Isilik, 14. zenbakia.

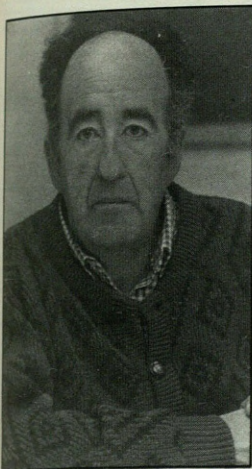
«Beti espero da publikoarengandik erreakzio bat».

In Fraganti.
Egunkaria, 92-IV-9.

«Ni saiatu naiz horretan. Hiztegieta bakarrik dauden bitzak abalik eta gutxienez erabiltzen. Zergatik? Niri zailtasunak sortzen badizkiz pentsa irakurle soil bati».

Xabier Olarra.
Susa, 28. zenbakia.

TXUTXU - MUTXUKA

«LES MONDES A PART» ERAKUSKETA IBILTARIA, BAIGORRIN ETA HENDAIA IKUSGAI

BOSTGARREN mendeurrenarekin lotuta, kultura menderatuak gaitzat duen «Les mondes à part» erakusketa ibiltaria, apirilaren 17tik 30era bitarte Baigorriin, eta maiatzaren 1etik 15era bitarte Hendaian egongo da ikusgai. 35 paneletan banatua, Estatu frantziarreko artisten argazkiez osatua dago erakusketa eta Frantzia osoan ikusi ahal izango da aurtan.

Nafarroako kultura bertakoa izatea eta beste zenbait aipatzen ziren lizentzia ematerakoan, eta guk, Euskalerrira Irratiak, denak betetzen genituen baina hala ere, atzera bota gintuzten. Konstituzioa bete dugu, Amejoramentua ere bai, baita Nafarroan indarrean dagoen 'Vascuenceren Legea' ere».

Eugenio Arraiza.
Egunkaria, 92-IV-7.

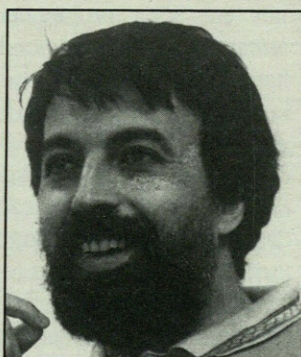
«Ez dut dirurik eskatzen, emanaldiak baizik. Emanaldiekin autofinantzatzen da konpainia».

Victor Ullate.
Egin, 92-IV-9.

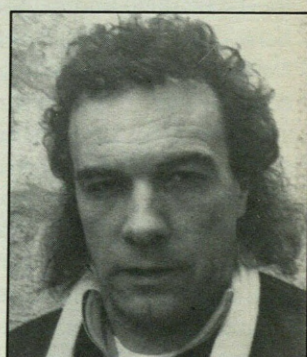
IÑAKI SALVADOR

musikariak uztailaren 20an Donostiako Jazzaldian joko du. Aurtengo edizioa berritua datorkigu, eta uztailaren 18an hasi eta uztailaren 21ean amaituko da. Aurtan, hiru kontzertu egingo dira Trinitate plazan, jazz disko azoka izango da eta jazz argazkiez osaturiko bi erakusketa ere egingo dira ●

J. GARTZIARI

poesia atalean eta Angel Lertxundiri narratiban, eman diete Estatu espainiarreko Kritikaren Saria. Lertxundik «Kapitan Frakasa» bere azken nobelari esker, eta Gartziak «Zotal egunak» liburuari esker eskuratu dituzte Estatu espainiarreko Literatur Kritikoen Elkarteak banatzen dituen sariak ●

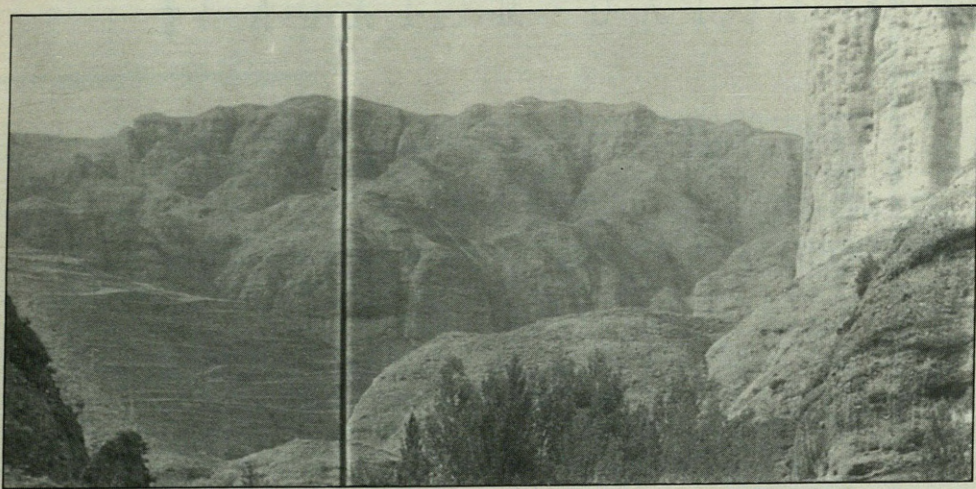
ANJE DUHALDEK

grabaturiko «Bakezaleak» LPa, laster izango da kalean IZ disketxearen eskutik. Hiru kanten hitzak Xabier Amurizak egin ditu eta beste hiru kanta, George Brassens-en piezen bertsioak dira. Grabaketan, Fermin Muguruzak parte hartu du kantari gonbidatu gisa eta aurrerapen moduan single bat plazaratu da ●

«Galarrotsek Lobizunen behar dute izan. Barnekaldean antzerkia maite da baina urtean behin pauso hau behar da».

Pantxo Cousteau.
Egunkaria, 92-IV-8.

Bidaiak

Errioxako alderdi ezkutua

ERRIOXA hitzak ma-hasti eta baratz distiratsuen ideia dakarkigu burura, non herri txikietako etxetzarren atarien itzalean biztanle edadetuenak egurrezko aulkietan lasai dauden. Iru-di hau osatuz, artzaia eta bere artaldea ikus ditzakegu, edota egunsentitik arratsera bitartean lanean aritu ondoren bere traktore zaharkituan datorren neka-zari ximurtua. Lurraren gorritasuna eta ardo usainaren Errioxa da honako hau.

Baina bada lurralde honetan erabat harrituta utziko

gaituen beste paisaia zoragarri bat. Hegoaldean, Burgos eta Soria probintzien artean luzatzen den mendi katea da, Cameros izeneko. Baso ugari eta ardo gutxi duen Errioxako lurralde bakanetako. Odakose-tik Najerilla ibaia bitartean dagoen guneko basotsua dugu Errioxako zati honetako leku aberatsena. Bertan harritz, pago eta arte zaharren

Errioxa barneko lurralde berezia da Cameros ingurua

sustraiek sakon lurperaturik diraute.

Zoritxarrez, udazken eta neguan, edozein tokitatik etorritako ehiztariak hurbiltzen dira bertara, mendi hauetan bizi diren abereak hil nahian. Ondorioz, otso duela bizpahiru mende desagertu zen paraje hauetatik eta artzaren berririk ez dago. Arranoak eta ugabereak beste ehiza abere mota askorekin batera bizi dira, baina auskalo noiz arte.

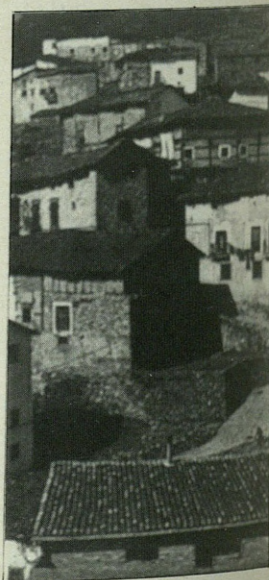
Urbion eta La Cebollera mendien gailurretik estutuz doa lautadaruntz, pago eta eta pinu artean jaiotako ibai estuak zeharkatuz, Ebro boteretsuan galdu arte.

Cameros Berria Soriako muga menditsuaren itzalean dago. Pagoz beteriko lurralde honetan, ibaia bortitz eta bizi jaisten da Encisoko zubi erromanikotik igaroz. Erdi

Aroko izaera erakusten duen herriska honetan, Valdecevilla izeneko amildegian, megalosaurio baten urratsak ikusteko aukera izango dugu.

Aurreraxeago, Zarzosa eta Munilla alde batera utziz, Cameros Zaharreko lur lehorrak hasten dira. Emigrazioaren ondorioz bertako herri asko ia hutsik aurkitzen dira eta hauetako batzuetara ez da errepidea ere iristen. Najerilla ibaia gorantz jarraituz, haran estu baten sakonean, Errioxako patroia den Valvenera Ama Birjinaren monastegira iristen gara. Najerilla ibaia beherantz jarraituz Santiagoko bidea hartuko dugu eta Santo Domingo de la Calzada topatuko. Berriro ere lurraren gorritasuna eta ardo usainaren Errioxan gaude.

AINHOA IRAZU

Gauza ikusgarri ugari

● Cameros ingurunean baso eta mendi ugari daude eta ondorioz Errioxako beste lurraldeekin alderatuz oso ezberdina gertatzen da. Bertako ingurunea

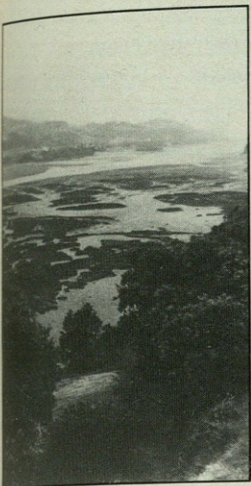
ikusgarria da benetan.

● Monastegi asko dago bertan eta hauen artean Yusokoa da aipagarrienetako bat. Bertan euskarazko testu zaharrena dago.

Zientzia

Gastronomia

O sasuna

Australian alga toxikoa

Australiako ibai, itsas ertz eta ur-putzuetan hazten ari den alga mikroskopiko batek sarraski ekologikoa eragin dezake. Bertako ikerlarien arabera, jadanik behi eta ahuntz askotxo hil omen da anabaena izeneko alga honen eraginez. Murray-Darling ibaiaren 1.200 km daude kutsaturik eta hegoaldeko Gales Berria deituriko estatuko hamasei herritako ur edangarria pozoiturik dago. Algak poluitutako ura edateak begietan eta larruazalean narritadurak eta gastroenteritisa sortzen ditu. Antza denez, alga hau hedatzeko arrazoi nagusia beroa eta nekazal ongarrien hondakinak nahastea izan da.

HILARIO ARBELAITZEN ELTZEA

Manolo Arozenarentzat

ARGIAN egiten dudan lehen menua da honako hau, eta Manolo Arozena Nafarroako Bertsolari Txapelketaren irabazleari egiteko eskatu didate.

Beraz, gaurko menua txapeldun bati dago zuzendua, horregatik lehenengo plater modura jaki goxo eta fresko bat egingo nioke bere txapelaz gozatu ahal izan dezan. Mixera eta zainzuri berde entsalada trufa olioipinaz. Jaki honetan zainzuriak erabili ditugu udaberria bait da berauek dastatzeko garairik egokiena.

Bigarrenik Manolo le-sakarra izanik, bertako jaki bat aukeratu dut. Bidasoa ibaiko izokin hain zuzen ere, garaiakoa bait da. Izokina labean erreta tipula saltsarekin prestatuko nuke. Gaur egun Bidasoa ibaian izokin ge-

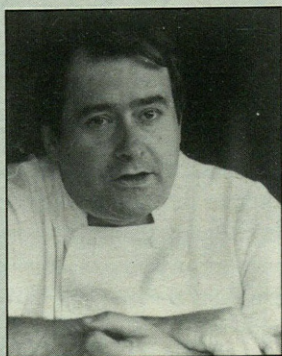
MANOLO AROZENA

hieirik hartzen ez bada ere, garai batean oso arrunta zen bertan izokina aurkitzea.

Azkenburuko gisa udare tarta kanela izozkiarekin.

Bazkariarekin batera ardo gorri nafar bat eskainiko nioke, bera nafarra denez zaila gertatuko bait zaigu edari hau baino egokiagorik aurkitzea.

Guzti honekin nik prestatutako menua honetaz gozatuko duzulakoan nago. Lerro hauetatik orain arteko mailan jarrai dezazun espero dut eta aldi berean alabak ere zure urratsak jarraitzea nahiko nuke, aurtengo Nafarroako txapelketan berak ere oso paper ona bete bait du. Besterik gabe, gaurkoan prestatu dizudan menua gustokoa izango duzulakoan nago.

HILARIO ARBELAITZ

Hazkura benetako arrazoirik gabe

GURE gorputzean askotan sentitzen dugu hazkura baina batzuetan benetan jasangaitza gertatzen zaigu eta arazo larria ere bilaka daiteke. Hazkura izatean hatz egitea izaten da gure joera, baina honek askotan ez dio batere onik egiten gure azalari.

Hazkura sortzearen arrazoiak oso ezberdinak izan daitezke. Batzuk intsektu baten koskaren edo dermatitis baten ondorio dira. Beste batzuetan hazkura bat batean azaltzen da eta itxurazko arrazoirik gabe, gibelko gaisotasunen kasuan bezala.

Baina azken ikerketa batzuetan ikusi denez hazkura askotan gauza psikologikoa izaten da. Hazkura era hau pertsonaren egoeraren ondorioa da eta ez dago hazkura sortzen duen benetako arrazoirik.

Musika

Izena: Balerdi Balerdi. Disketxea: Gor.

Hazia haize bihurtu zenekoa

JOAN den urtearen amaiera aldera Marino Goñik grabaketa estudioaren itzaletik irten eta bera ere protagonista izan zitekeela pentsatu zuen. Horren ondorioz, Zaratuza, Toño eta Blankarekin elkartu zen. Handik gutxira euren ahaleginaren fruituak Gor disketxearen laguntzaz argia ikusiko zuen. Freskotasunez beteriko zortzi abesti atera ziren Bordeleko Le Chalet estudiotik, ofizioa primeran ezagutzen duten lau profesionalak jarriko etiketarekin. Musikaren profesionalak, zalantzarik ez. Diskoa entzutea besterik ez dago. Eject, cassettea barrura, play.

Kantatu nahia, The Clash-en aireak, erditik mozturiko introa. Segi, segi. Folk, rock eta pop izarrei astindua, distortsioa. Hirurogeietako hamarkadako doinuak, teklatu onirikoak eta gaztetasun sentimendua. Iruñeko okupek omenaldi hunkigarria, sasiz beteriko lur antzuetan baratza berria landu zutelako. Eta hautsiriko anforak. «Lehen bait lehen hasi nahi genuen, lehen bait lehen den-dena aldaerazi». Hondaturiko ametsak. «Denbora zaharraren errautsez beterik daude une berriak». Eta hala ere, haize bolada ekarri du disko honek, euskal musikaren paradigma mugatu eta hertsu samar honetara. Hazia haize bihurtu zen Bordelen.

A I T O R Z U B E R O G O I T I A

● Apirilaren 24ean Ezpeletako Ferialean **Anje Duhalderen** kontzertua burutuko da. Ekitaldia 22.00etan hasiko da.

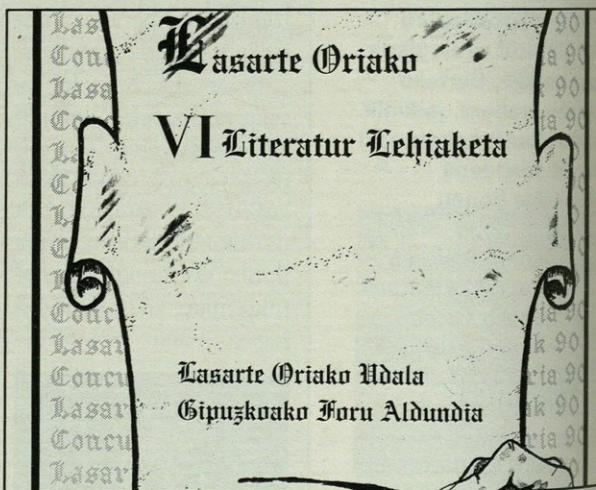
● Arrano Beltza euskaltokiak antolaturiko Kantuz Zuzenean ekitaldiaren azken saioa apirilaren 25ean izango da. **Jon Bergaretxe** arituko da 20.00etatik aurrera Arrano Beltzak Donostiako Ikatz kalean duen lokalean.

● Bai Independentziari taldeak kontzertu bat antolatu du Irungo Urantz frontoian apirilaren 18rako. Bertan **Danba, BAP** eta **E.H. Suka-**

rra taldeak arituko dira. Honetaz gain **Jon Mala, Unai Iturriaga** eta **Igor Elortza** bertsolariak ere bertan izango dira.

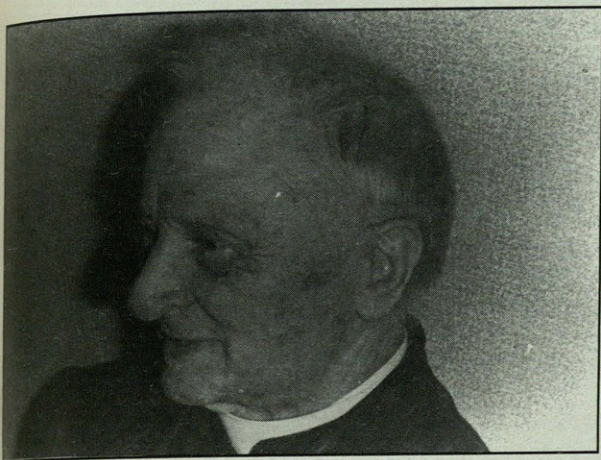
● **Euskal Herriko Kantu Txapelketa** aurrera doa eta maiatzaren 3an Gipuzkoaren txanda da. Herrialde berritako kantu txapelketaren finala Oartzungo Madalenasoro pilotalekuan erabakiko da arratsaldeko 5etatik aurrera. Ipar Euskal Herriaren txanda ere izango da, Baigorri, Nafarroa Beherako, kantu txapelketaren finalerdia jokatu baita egun berean.

Lehiaketak

LASARTE-ORIAKO Udalak bi literatur lehiaketa antolatu ditu. Bata helduentzat, 16 urtetik gorakoentzat. Bestea aldiz haur eta gazteentzat. Lanak euskaraz edo gaztelaniaz aurkeztu ahal izango dira. Ipuinak edo poesiak izan daitezke eta gaia librea da. Helduen atalean ipuinak gehienez 10 folio izango ditu eta poesiak, berriz, gutxienez 300 bertsolero. Bi atal hauetako lehenek 110.000 pezetako (5.500 libera inguru) saria jasoko dute. Informazio gehiago behar izanez gero Lasarte-Oriako Kultura Sailera jo.

Bertsoak

Bertso paperak Oiartzunen

ON Manuel Lekuona V Bertso Paper Lehiaketara aurkeztu nahi diren bertsoak jasotzeko epea maiatzaren 1ean bukatuko da. Bertsoak Oiartzungo uda-lean aurkeztu beharko dira, ahal izanez gero bertara eramanez, bestela korreoz bidaliz. Pertsona bakoitzak lau lan aurkez ditzake gehienez. Partaideek gutxienez sei bertso eta gehienez 12 idatzi beharko ditu, doinu eta neurri librean. Bertsoak izenik gabe azalduko dira eta egilearen izen eta helbidea beste orrialde batean ezarri beharko dira. Lehiaketan bi maila izango dira. Gazteak, 18 urte bitartekoak, eta helduak, 18 urtetik gorakoak. Gazte mailako lehenak 45.000 pezeta (2.250 libera inguru) eta eskultura jasoko ditu, bigarrenak 30.000 eta hirugarrenak 20.000. Hauek ere eskultura bana irabaziko dute. Helduen artean, be-

rriz, lehenak 85.000 pezeta, bigarrenak 60.000 eta hirugarrenak 40.000 jasoko dituzte. Maila honetako hiru lehenek ere eskultura jasoko dute.

Aurtengoan On Manuel Lekuona lehiaketa Bertso Astearen barnean dago kokatua eta epai mahaia Bertso Astearen antolatzaileek izendatuko dute. Sari banaketa maiatzaren 31n Oiartzungo udaletxeko areto nagusian egingo da 11.30etan.

Baldintza batzuk

● Pertsona bakoitzak lau lan aurkeztu ahal izango ditu gehienez.

● Gutxienez sei bertso idatzi beharko dira, eta gehienez hamabi, neurri eta doinu libre erabiliz. Bertsoak berriak izango dira, inon aurkeztu gabekoak.

● Apirilaren 25ean Itsasondoko Errota pilotalekuan bertso jaialdi bat burutuko da 22.30etatik aurrera. Bertsotan arituko direnak **Anjel Mari Peñagarikano, Jon Sarasua, Andoni Egaña, Xabier Zeberio, Xabier Euzkitze** eta **Sebastian Lizaso** izango dira. Gaijartzailea Mikel Mendizabal izango da.

● Maiatzaren 2an Eskoriaitzako pilotalekuan bertso saioa jokatu da 22.00etan. Bertan **Anjel Mari Peñagarikano, Andoni Egaña, Sebastian Lizaso, Olalde, Xabier Zeberio** eta **Jon Sarasua** entzuteko aukera

izango dugu.

● Zumaian hilaren 24ean 22.30etan Maria eta Jose antzokian **Sebastian Lizaso, Andoni Egaña, Jon Sarasua, Jon Lopategi, Mikel Mendizabal** eta **Jon Maia** arituko dira bertsotan.

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4

Telf. 42 06 24

20004 DONOSTIA

Zinema

Artea

Izena: «L'amant», «El amante». **Zuzendaria:** Jean Jacques Annaud. **Antzezleak:** Jane March eta Tony Leung. **Dekoratuak:** Thanh At Hoang. **Musika:** Gabriel Yared.

Saltsarik gabeko amodiozko istorioa

«**HARTZA**» eta «Arrosaren izena» filme eder eta sonatuak egin dituen Jean Jacques Annaud zuzendariaren filme berria dugu «Maitalea». Hala ere, eta argumentuaren sinpletasunagatik, ez du aurreko bein kritika ona jasotzerik izango; izan ere, zer berezitasun dauka amorante bikote batek inguruan ezer interesgarriarik gertatzen ez bada? Etorkizunaz ere, hitzik ere egiten ez badute?

Jane March eta Tony Leung antzezleek izan dute Marguerite Duras idazlearen eta honen amorantearen paperak interpretatzeko lana. Polita, sensuala eta probokatzaila dugu neska gaztea, gizon esperientziadun, mardul eta maiteminduaren aurrean. Amodioak, diruak, arrazakeria eta bata bestearikiko sentitzen duen beharrak mugitzen ditu filmearen gorabeherak.

Gorputzak lerdinak, argazkia zoragarria eta dekoratuak ia perfektuak izanda ere, bada zer bait, zinematokitik guztiz konbentzitura ateratzen uzten ez dizuna. Erritmorik gabe, errepikapenean jausten da behin eta berriro, azkenerako monotonoa eta aspergarria bihurtu arte.

Filmearen oinarria den Duras-en izenburu bereko liburuak irakurri dutenek, ez dute onkorio onik aterako, zeren liburuak duen misterioa, pasioa, erotismoa eta magia, istorioa pantailaratzeko orduan ez bait dira ondo adierazten.

A I N H A R A Z U A Z A B E I T I A

● Maiatzaren 8a bitartean zabalik iraungo du. Donostiako Artelekun dagoen Izozteia izeneko erakusketak. Bertan **Antonio Abad, Sergei Aguilar, Evaristo Bellotti, Jordi Colomer, Pep Duran, Carlos Pazos, Gabriel, Perejaume, Joan Rom** eta **Manuel Saizen** lanen berri izateko aukera dago.

● Apirilaren 28an emango zaio hasiera Bilboko Arte Ederretako Museoa **Robert Capa** argazkilaria erakusketari, otsailean Irutian izan ondoren. Oraingoan aukera Bilboko ikusleek dute 10.00etatik 13.30etara eta 16.00etatik 19.30etara, asteartetik larunbatera. Igandeetan berri, 10.00etatik 14.00etara.

XIX mendeko pintura ezberdinak Bilbon

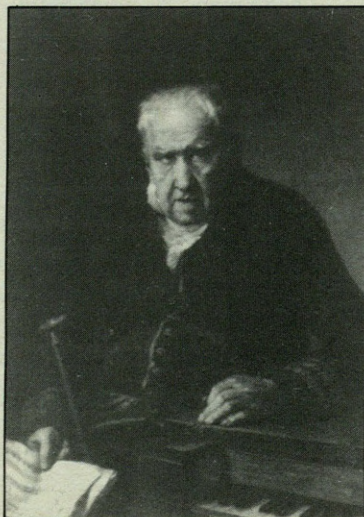
BILBOKO Arte Ederretako Museoa «XIX mendeko pintura espaniarra neoklasizismotik modernismo-ra» izeneko erakusketa zabalik egongo da apirila osoan zehar. Erakusketa 60 kuadrok osatzen dute eta hauetatik 40 Madrilgo Prado museotik ekarritakoak dira. Beraz, gehienbat bertatik harturiko artelane

osatzen dute erakusketa ibiltari hau. Beste lanak Bartzelonako Arte Garaikidearen museotik eta Estatu espaniarreko beste zenbait erakustokitatik hartuak dira.

Erakusketa hau Milane 1991 bukaeran eginiko «Da Goya a Picasso. La Pintura spagnola dell'Ottocento» erakusketan oinarritzen da eta XIX mendeko Estatu es

paniarreko pinturaren nondik norakoak eta zabal batean agertzen ditu. Erakusketa honek estilo ezberdin ugari biltzen ditu, XIX mendean zehar ere estiloak aldatuz joan bait ziren.

Artelan hauek asteartetik larunbatera, 10.00etatik 13.30 etara eta 16.00etatik 19.30etara, ikusi ahal izango dira. Igandeetan, berri, are toa 10.00etatik 14.00etara egongo da zabalik.

Dantzaren inguruko ekitaldi ugari

DANTZARI Eguna 92 maiatzaren 24ean burutuko da Maulen, baina dantzari egunaren inguruan dantza-rekin loturiko ekitaldi eta

Dantzari Eguna 92aren inguruan ekintza ugari burutuko dira.

erakusketa ugari egingo dira apiril eta maiatz osoan zehar. Ekitaldi guzti hauen antolatzailea Euskal Dantzarien Biltzarra da, eta laguntzaile modura Aintzindariak, Garaztarrak eta

Uhaitza eta Euskal Kultur Erakundea aritu dira.

Egitarauaren barnean ageri den erakusketa bat «Euskal Herriko Jauntsiak» izenekoa da eta bertan Euskal Herriko ohiturazko eta elizako edo herriko jantziak ikusi ahal izango dira. 40 gizaorde edo maniki erabiliko dira horretarako. Erakusketa hau apirilaren 25a bitartean Izuran izango da bertako Haize Berri kultur etxean. Apirilaren 29tik maiatzaren 16ra arte, berriz, Atharratzeren txanda da. Az-

Iazko dantzari egunean ere hainbat ekitaldi ezberdin burutu ziren.

kenik, erakusketa hau Mauleko Andurain Maytie jauregian egongo da maiatzaren 21etik 24era.

Bestetik, «Dantzak Euskal Herrian» argazki erakusketa ere Ipar Euskal Herrian zehar ibiliko da. 150 argazkiz osaturiko erakusketa apirilaren 25a bitartean Izuran izango da. Ondoren Baigorriko Kultur Astearen egitarauaren barnean ere izango da, apirilaren 26tik maiatzaren 3ra. Maiatzaren 10ean Senpereko Herri Urratsera ere eramango

dute erakusketa hau. Maiatzaren 16tik 17ra Urdiñarben, eta azkenik maiatzaren 19tik 31ra bitartean Mauleko Saltegietan.

Apirilaren 25ean Izurako Haize Berri Kultur Etxean 21.00etatik aurrera Juan Antonio Urbeltzek «Euskal Dantzak» izeneko mintzaldia emango du.

Urdiñarbeko plazan «Antzinako jauntsiak» ikusentzunezko jaialdia eskainiko dute 100 jokalarik, eta XVI mendetik aurrerako 300 jantzi erakutsiko dituzte.

Erakusketak eta jaialdiak

- «Dantzak Euskal Herrian» eta «Euskal Herriko Jauntsiak» erakusketak Ipar Euskal Herrian zehar ibiliko dira.
- Egitarauko lehen jaialdia

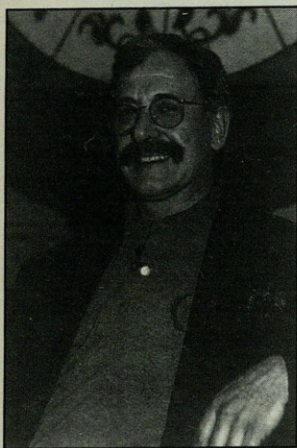
antzinako jantziei buruzkoa izango da eta bigarrenaren zazpi probintzietako dantza berezienak bilduko ditu Garazin maiatzaren 23an.

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxes: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

Telebista-Irratia

IKUSI BAIETZ

● Apirilaren 21ean 18.30-etan umeei zuzenduriko «**Hankaz gora**» saioa. Saio honen aurkezleak Iñigo Zubizarreta eta Koro Lasarte dira.

● Hilaren 22an, 19.05etan, «**Ederra eta piztia**». «Zaldun zintzo eta paregabekoa» deituriko atala.

● Hilaren 23an «**Alfred Hitchcocken ordua**» saioan «Giltzaturiko ate atzean» atala ikusi ahal izango da.

● Apirilak 23an, 23.00etan, «**Honatx! komikigilerik onenak**». Munduan diren komikigilerik ospetsuenen inguruko saioa.

● Apirilaren 19an 20.15etan Koldo Tapiak aurkezturiko «**Arin arin**» saioa. Saio honetan Euskal Herriko trikitilari onenak ikusteko aukera izango dugu.

● Hilak 20, astelehena, 16.25etan, **futbola**: Realak antolatzen duen jubenilen txapelketako finala Atotxatik.

● Apirilak 20an ere, 22.20etan, «**Bean jaun arlotea**». Ordu erdiko komedia honetan, Rowan Atkinson aktore britainiarraren pasadizu xelebreak ikusteko aukera izango dugu.

TXORI BATEK ESAN DIGU

■ ETBk Saio berri bat aurkeztuko du apirilaren 26an. «Bizia» izeneko saio berri hau ekologiari buruzkoa da eta izen bereko aldizkaria eta ETBren arteko koprodukzio moduko bat da. Saio honetan aurkezle modura Felipe Barandiaran arituko da eta astero ekologiarekin loturiko erreportaia eta elkar hizketak eskainiko dizkigu.

BOTOIA SAKATU AURRETIK

Robot hiltzaileak

Asteartea 21

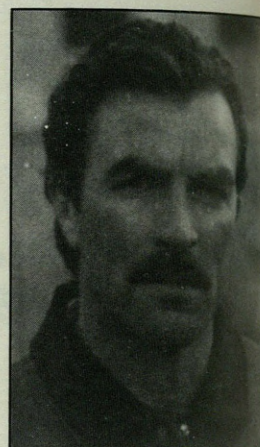
22.05etan, «Ihestunak».

Zuzendaria: Michael Crichton.

Antzezleak: Tom Selleck, Cynthia Rhodes, Gene Simmons, Kirstie Alley.

ETBko ikusleoi ezaguna zaigu Tom Selleck-ren itxura paregabekoa. Baina oraingo honetan ez da Hawaiiko irla zoragarrietan ibiliko, roboten artean baidzik.

Jack Ramsay, robot de-tek- tibeak ezereztatzeaz arduratzen den seguritate indarreko sargentoa da. Bi ingeniari elektriko modu zakarrean hil dituztelarik, Ramsay eta bere idazkari Thompsoni deitzen diete hilketa argi dezaten. Hiltzaile eta terrorezko armen arteko lotura aurkituko dute, guzti honen atzean dagoen

gaizkile baten ibilerak ikertuz.

Hilketak eta emozioa gustatzen zaizkionarentzat aproposa. Gustokoak ez di- tuenarentzat ere komeniga- rria da telebistako saioetan ezagunak egin diren akto- reak ikustearren. Oraingo honetan barre gutxi eta emozio asko aurrikusten da.

● Apirilak 18

15.50etan, Marrazki bizidunak: «**Aitatxo hanka luze**».

Judy umezurtz gelditu zen bost urte zituela. Orain hamasei urte ditu eta bere mundua umezurtzetxea da. Umezurtzetxeko haur, irak- asle eta zuzendariak biziki maite dute. Unibertsitatera joateko adina iritsi zaiolarik, gizon batek idazteko dohai berezia duela ueste du eta bere ikasketak ordainduko ditu unibertsitatean.

● Apirilak 25

22.05etan, Abentura zinea: «**Cactus Jack**». Zuzendaria: Hal Needham. Antzezleak: Kirk Douglas, Ann-Margret, Arnold Schwarzenegger, Ruth Buszi.

Kirk Douglas eta Arnold Schwarzenegger aktoreak, elkartu egiten dira western honetan. Legez kanpo da- goen bakero traketsaren historia kontatzen da. Ikusi beharko da Arnold indar- tsuak nola betetzen duen bakeroaren papera.

T

Telebista-Irratia

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Beni eta Marini

Beni eta Marini» hasten zela eta, saio berri honetaz idazteko asmoa nuen aste honetarako. «Bi eta bat» eta «Bertan Zoro» amaitu eta gero, astelehen gauetako umore tarte batetzeko berezko produktoria jo dute berriro, dagoeneko ETBn ohizkoak bilakatu diren aktoresekin. Aurretik egindako lanak kategoriakoak izanik, esperantza handiz jarri nintzen telebista aurrean Elena Irureta eta Aizpea Goenagarekin parre franko egiteko asmoz. Baina egia esan, ez nituen irrifar txiki batzu baino egin. Dena ezaguna eta aurretik ikusia, gastatua iruditzen zitzaidan, bereziki teleberriren parodia. Erronka zaila dute aurrean Elenak eta Aizpeak, ez bait da erraza parodiaren generoan, bereziki telebistarenean, zorrotza eta originala izatea. Txiste gehiegi egin da dagoeneko telebistaz. Hala ere eurengan konfidantza osoa jar daitekeela uste dut. Datozenak ikusi eta gero «Beni eta Marini» hobeto baloratzeko aukera izango dugu.

Bada, ordea, kezkatzen nauen besterik. ETB-k Euskadin ekoiztutako telesail guztiek, zoritxarreko «Misterio Giltzak» ezik, ildo beretik jo dute, umorezko saio laburrak. Ez ote dago beste sorkuntzarik?

esatera futbolak beste, baina... Jendea mugitzen du, horregatik komunikabideetatik jasotzen duen erantzuna ez da benetan merezi duena. Horregatik beharbada ematen duen irudia eskasa da, baina Estatu espainiarrean dauden piloto onenetarikoak Euskal Herrikoak dira.

A. Tradizioz hemen futbolak izan da beti harrerarik onena izan duen kirola. Horrela al da orain ere?

G.P. Uste dut gaur egun ere futbolak duela harrerarik onena kiroleko programazioaren barruan.

A Ez al da nabaritzen beharbada jendea beste kirol batzuekiko zaletasuna erakusten hasi dela?

G.P. Nik esango nizuke pilotan, esate baterako, lan handia egin duela ETBk. Pilotaz gain, herri kirolak ere jendeari hurbildu egiten dizkio. Eskuz banakako finala jokatzeko den egunean tabernetan ikusten den gauza bakarra hori da, hori edo Kontxako estropadak edo Donostia eta Zornotzako kross-ak... Maila horretako kirolek arrakasta lortu dute eta hori nola edo hala telebistak bultzatu du.

NERE PORTILLO

PATXI AZPILLAGA

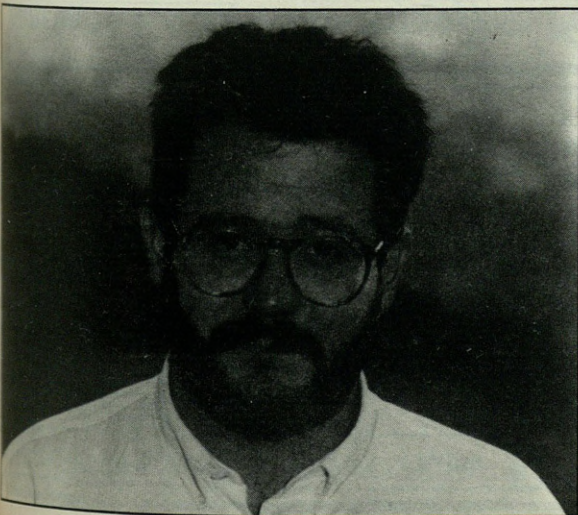
Gerardo Puente: «Egun ere futbola da arrakasta gehien duen kirola»

Gerardo Puente jadanik oso ezaguna da ETBn. Telebista hau apostu nabarmena egiten ari da kirolaren alde. Kirol programazio horren ardatzetarikoak da Gerardo. Beste saio batzuen artean «Sport Auto» aurkeztu zueneko aurpegia ezaguna izango zaio teleikuseari. «Kirolez kirol»en ere lan egiten du. Berarekin hizketan ihardun dugu.

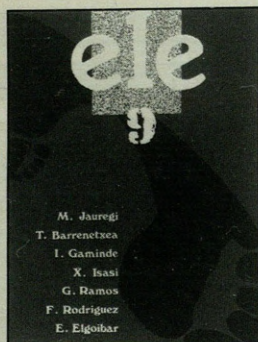
ARGIA. Automobilismoaz arduratu izan zara. Kirol honek, zure ustez, harrera ona du hemen, edota oraindik bere bidea egiten ari da?

G. PUENTE. Harrera oso ona dauka, gertatzen dena da komunikabideek ez diotela jende mailan duen arrakastaren parekoinik ematen. Hemen auto-

mobilismoko proba bat baldin badago, horren arrakasta edo betetzen duen espazioa, kasu gehienetan, adibidez, Arrate eskubaloitaldeak jokatu duen partidubaten erdia da. Batak edo besteak daramaten jendetza erabat desberdina da, automobilismoak jende gehiago mugitzen du, neurri honetan bederen. Ez noa

Liburuak

Ele. 9. zenbakia. **Egilea:**
AEKren Didaktika
Batzordea. **Argitaratzen**
du: AEK-k. 126 orr.

Ekimenak hausnarketa sortzen duenean

«**ELE**» aldizkaria AEKren Euskal Herriko Didaktika Batzordeak kudeatutako teoria lanaren ondorioa dugu. Bakarren batek kontrakorik pentsatzen badu ere, AEKren inguruan sortzen diren pedagogia dinamikak ez dira praxia soilean murgiltzen, baizik eta erre-flexio ugari eragiten dituzte. Eragin eta sortzeaz gain, behar den bezala hedatzen ditu. Hona gaurko «Ele 9» hau adibide gisa. Izan ere, aipatutako teoria-

ren zabalkuntzan bi bloke tematiko ezberdin nabarmendu behar dira. Alde batetik hizkuntzalaritza hutsaren ekarpenak edukiko genituzke, eta bestetik, AEKren eskutik hizkuntzak irakasteko aspaldidanik aldarrikatzen ari den metodologia antidiglosikoaren aldetik jorratutako ikerlanak. Bi aldeak, ordea, osagarriak bezain orekaturik azaltzen zaizkigu. Teoriak, jatorrizko esanguran bederen, begiratzea adierazi nahi

badu, gaurko honetan AEKren bi begien aurrean gaudela dirudi; hau da, hizkuntzari berari ekiten diona eta soziolinguistikari so egiten diona. Esan bezala, bi ikuspegi begirada baterako: euskararen gizarte berreskurapenarena.

Hizkuntzalaritzari dagokion atalean «Jakin eta eduki aditzen datibodun flexioez» egindako artikulua eskaintzen digu Iñaki Gamindek; «Objetu zuzenaren genitibatzea» da Goio Ramos Villanuevak azaltzen duen gaia; E. Elgoibarrek eta, berriro ere, I. Gamindek «Egin-dun aditzak» izeneko lanaren berri ematen diguten bitartean. Soziolinguistikaren izenburu orokorraren azpian, ostera, Mariaje Jauregi eta Tere Barrenetxea, eta Xabier Isasiren lanak ageri dira, besteak beste.

Guzti hauetaz aparte, aipatzen ari garen azken «Ele» honetan atal berri bat dator kigu: «Apaletatik ihesi». Bertan, arlo honetarako interesgarritzat jotzen diren ikerketa edota liburu berri

eman nahi da. Askotan eguneroko praktikan erabiltzen diren murgildurik egoteagatik, edo, antzerako hizkuntza arazoaren aurrean hementxe kanpo egiten denaren berri ez ohi da izaten. Ondorioz, norberaren egunerokotasuna teorizatuta ere, ezinezua suertatzen da hizkuntza gutxiagotuen zulotik irtearena. Bada, kanpoko esperientzien helarazketa baina «akademizismoetan» erabiltzen gabe. Hau da, berreuskar duntze lanean ari den hori beste tresna egokiagoa eman asmoz besterik. Askotan «Propos sur la Pedagogie de la communication en langues secondes» izeneko lan-bilduma dator kigu. Beraz, Quebec-eko zenbait esperientzia praktikoren azalpena bai metodologikoki baita didaktikoki ere, hemen behar den hizkuntz irakaskuntzarako pedagogiaren egokien egiten laguntzeko. Esan bezala, lan tresna eta begirada berriak. Teoria.

FITO RODRIGUEZ

ELE aldizkaria

Hizkuntzalaritza, hizkuntzaren didaktika eta soziolinguistika aldizkaria

HARPIDETZA TXARTELA:

Izen deiturak:
Helbidea:
Herria: Posta-kodea: Tfnoa.:
Banku edo Aurrezki kutxa:
Kontu-zenbakia: Sukurtsala:
Kontuaren jabea:

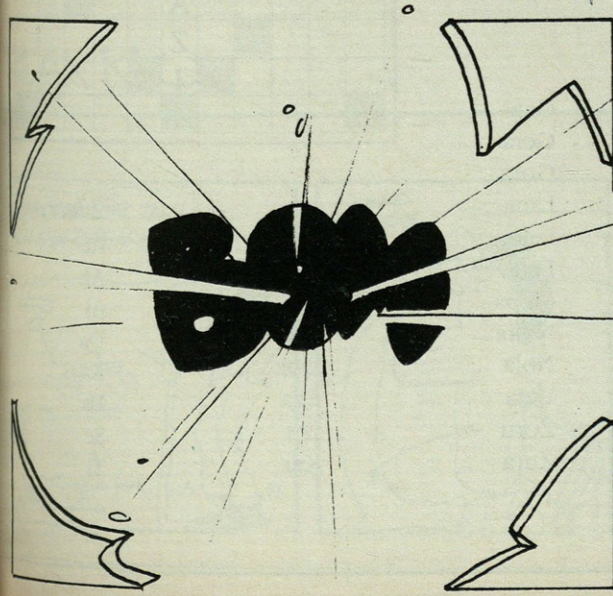
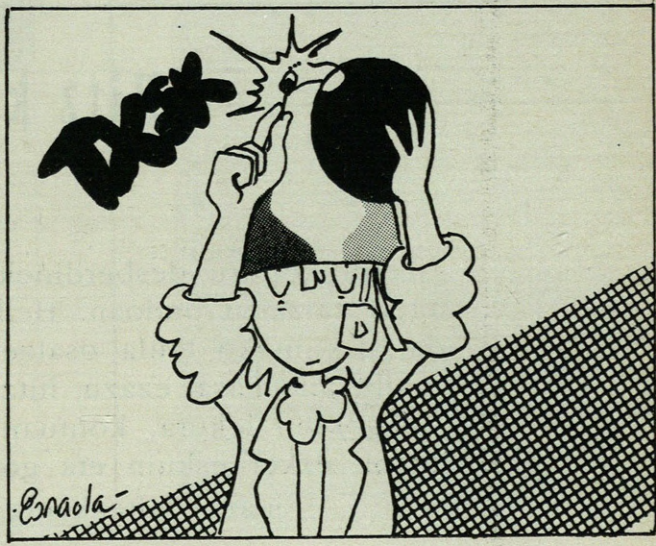
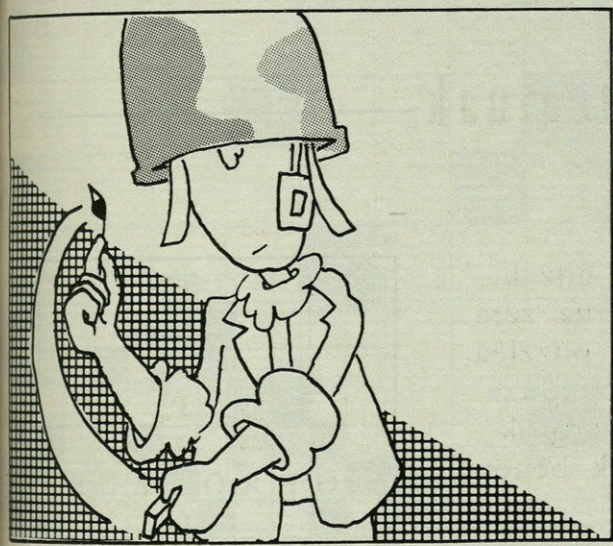
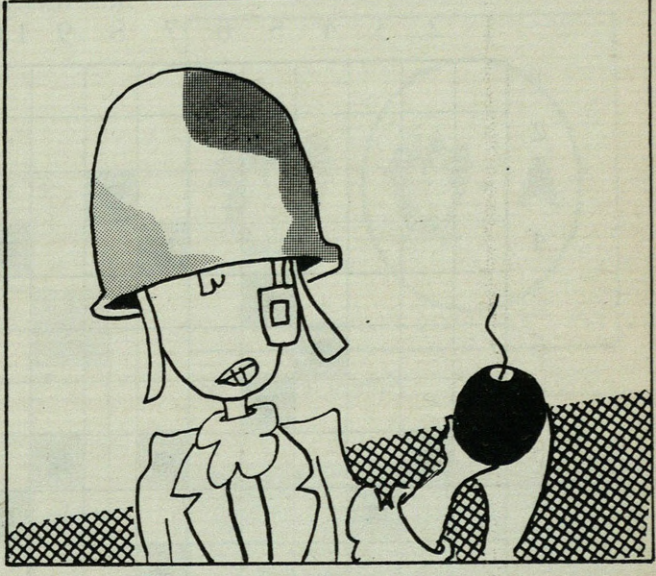
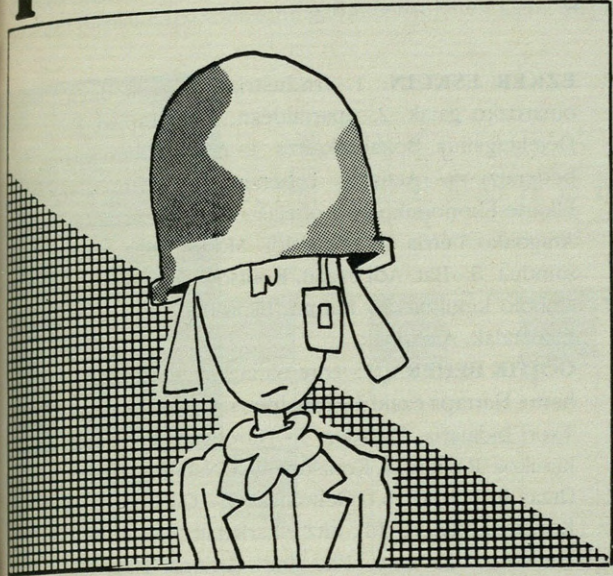
Bizkaiko AEK (ELE), Diputazio k. 3-1. 48009 Bilbo. Tfnoa.: (94) 423 15 52 - Fax: (94) 424 80 12

T

N

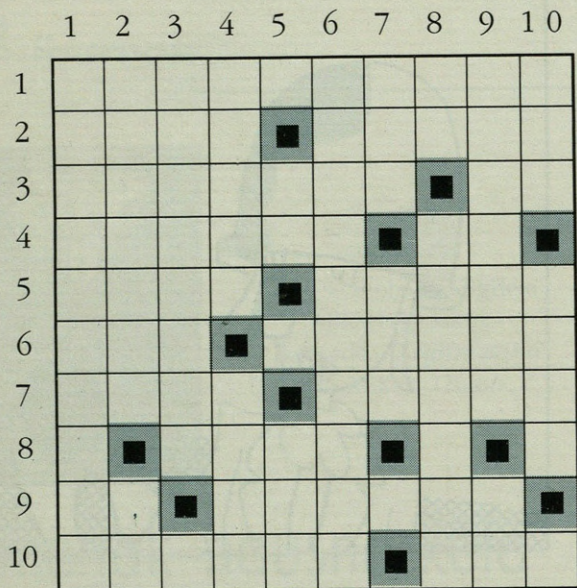
T

- AMAIERA -

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Industrian lantzen diren oinarritzko gaiak. 2.- Iparraldean, ordu. Lapiko. 3.- Detektagailua. Bokal bikoitza. 4.- Adarra. Berrogeita bederatzi. 5.- Atzizkia. Lehenengo. 6.- Europako Elkarte Ekonomiko diru ofiziala, euskal grafian. Goi Aragoako herria. 7.- Eguraldi. Musulmanen liburu saildua. 8.- Bat. Adi ezazu. Kontsonantea. Iodoaren sinbolo kimikoa. 9.- Kanpo. Diptongo hautsia. 10.- Eliz atalak. Areagoak.

GOITIK BEHERA: 1.- Lore baratzeak. 2.- Erabakiak hartu. Harrapa ezak! 3.- Zabalpena. Kontsonantea. 4.- Txori bidaia. Deia. 5.- Nitrogenoaren sinbolo kimikoa. R bikoitza. Kontsonantea. Nafarroako herria (Itza, Iruñerria). 6.- Geltokiak. 7.- Gabarra. Zoro. Kontsonantea. 8.- Idi, hitz elkarketan. Mehartua. 9.- Hedadura. Ez eme. 10.- Suari dariona. Haur tiki. Bokala.

Hitz kateatuak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Azalorea
Bekatari
Lepazain
Zauritua

7 letra

Eskaera
Izutiak
Makalak
Neskato

4 letra

Abel
Adar
Alea
amak
Anai
Atal
Atoz
Daki
Data
Egan
Erne
Esne

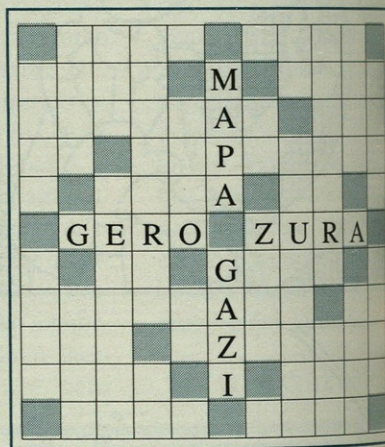
Gazi
Gera
Gora
Lana
Lelo
Loti
Mapa
Noka
Nola
Uzta
Zoru
Zura

3 letra

Dok
Ega
Izu
Kar

2 letra

Ae
Ak
Ai
Da
Ka
Le
Se
Ti

2

卷之四

10

Illustration of a vulture and a vulture inside a circle with the letter A.

Aurreko asteko soluzioak

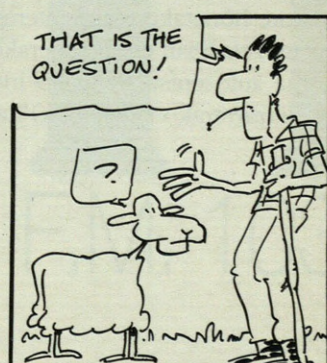
[illegible]

Islada, Lau, 10 - Akura, Toka.

Hitz
Kateatuak

K	A	T	U		B	A	B	
G	O	N	A	D	G	E	R	O
A	R	A	U	D	I	A	R	A
B	U		P	I	T	Z	A	T
E		G	A	R	I		N	U
	B	A	D	U		A	T	T
I		R	A	K	I	A	T	Z
N	O	A	K	I	Z	U	E	
E	K	I		L	A	N	K	I
S	A	L	A		K		O	Z
	K	E	P	A		G	A	U

KAKU

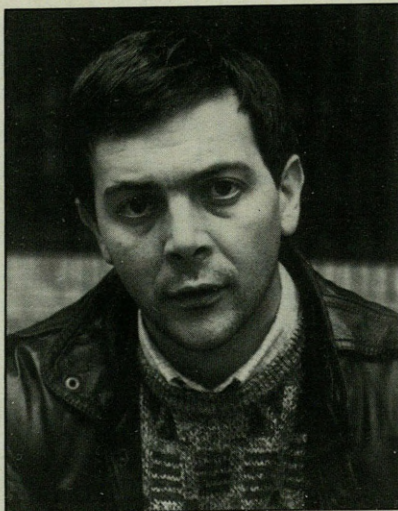

EKB: ardo berria zahagi zaharretan sartzea komeni ote?

JENDE dexente eta aurpegi berriren bat tarteka EKBren III Biltzar Nazionalean. Partaideen jarrerari dagokionez, esateko baino entzuteko gogo handiagoz. Askoren arteko komentarioa: zerbait onartu edo gaitzetsi al da? Aspaldiko flashak zetozkidan gogora.

EKB sortu berritan zela, 1984ean idazten nuen honakoa: *«EKB noizbait martxan jarriko bada herrietan, AEK eta EHE baino talde zabalagoa izan beharko da. Horrela ez bada, betiko gurpil zoroan mugituko gara eta ezer gutxi aurreratuko dugu. Esperientzia gisa interesgarria deritzot Arrasaten egiten ari denari(...)»*. Denborak arrazoia eman izanak, hala ere, ez nau batere poztan, arrazoiak arrazoi, behar beste aurreratu ez izana baita urteotako emaitza. Ez da berandu edozein modutan!

BAINA berandu izan ez dadin, hasteko, esan egin behar da EKB ez dela inoiz Euskal Kulturaren Batzarrera izan. Esan, herri honek bizi duen atomizazio politikoaren baitan, EKBk sektore horietako baten interesetatik abiatu zela 83an eta azkeneko bere burua autozentsuratzearaino iritsi dela. Biltzarrerako txostena(k) irakurri-

JULEN AREXOLA-LEIBA

Eskoriatzako Magisteritza Eskolako Irakaslea

ta, segituan somatzen da urte askotan pentsatu izan dela organoa eratuta (EKB) funtzioak segituan etorriko zitzaizkiola; hau da, hiriburuetako bulegoetatik parakaidasa hartu eta herriz herri eta sektorez sektore zabaldu egingo zitzaizkiola teilatuak. Eta ez du lortu, bistan denez (ezta beste inortxok ere oraindik).

Eta galdera bapatean dator: ohar-tuta gaude, dagoeneko, funtzioak sortzen duela organoa eta ez alderantziz?

IZAN ere, bere hegalpean gordezko bada, EKBri edozer datorkiola ondo dirudi: tokian tokiko herri-elkarte zabalak zein siglen izenean ez bada lanerako gertu ez daudenak,

Odriozolaren ezkortasun endemikoa zein Alegriaren autokritikarako gaitasuna, benetan 'herri elebakar' jokatzeke moduan dauden herri eredugarriak zein politikariaren gezur soziala handitzen ari direnak euskararen izenean... eta guzti hori, jakina, irakurri baino gehiago aipatu egiten den Txepentxen eredu teorikoa aplikatu guran omen.

Edozela ere, EKB erreta ikusten dudala esan beharrik ez daukadan arren honez gero, bai esan gura dut sinistu egiten dudala sigla horien izenean lanean dihardutenengan, eta baita, orobat, beste muturrean orain artean, HPINren eta instituzioen izenean lanean ari direnengan ere.

Honela, bada, sakona eta itxaropentsua izan daiteke EKBren baitan burutzen ari den erreflexioaren ondorena. Sakona eta itxaropenerako bide, halaber, HPINren baitatik 'a calzon quitado' hitz egin behar dela adierazten ari direnen asmo berri-tuak. Dikotomiatik aldentuta, aurreratu da integrazioa?

Zer egin dugun badakigu, zer egin dezagun elkarrekin, ez. Norberak eutsi eta erantzun diezaiola, beraz, momentu honetan daukan erantzukizunari.

URREA, ZE
URREA, ZE
URREA, ZE
URREA, ZE
URREA, ZE

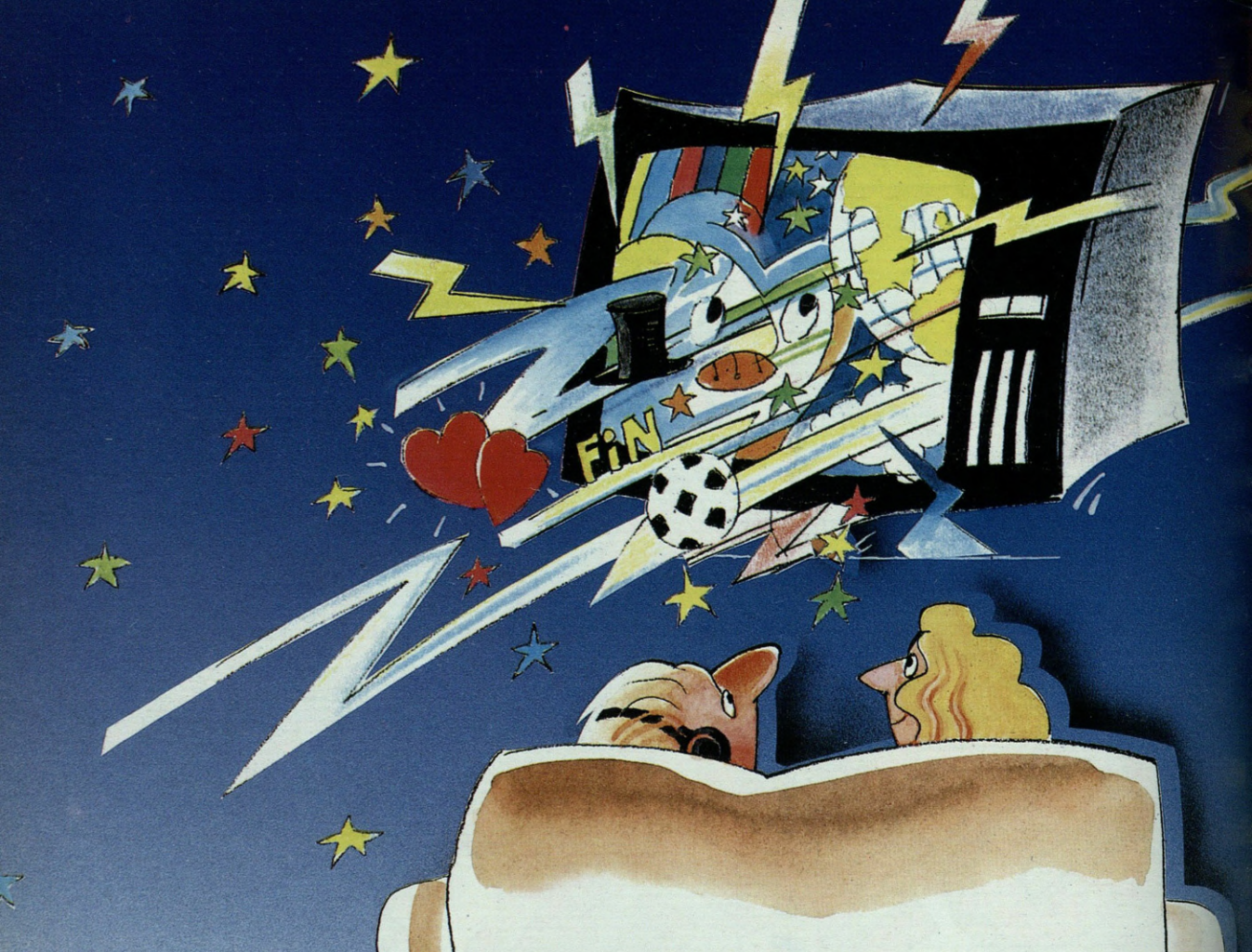
I · R · A · T · I · A

eg n

Tfno. (943) 55 47 70

F.M. 103.0

EUSKARA IKUSGARRIA

400.000 pertonek, zu bezalaxe, egunero
Irratia eta Telebista euskaraz ikusi eta
entzuten dute.

Lasaitzeko, ondo pasatzeko,
informatzeko edo ikasteko. Euskara...
IKUSGARRIA delako.

ETB

1

EUSKADI
IRRATIA